

İKİNCİ YIL SAYI:16 ARALIK 1988 2000 TL (KDV'li)

UMUT VE ÖFKE

TOPLUMSAL KURTULUS

TEORİK-PRATİK SOSYALİST DERGİ

VADİM MEDVEDEV
Büyük Ekim Devrimi ve
Dünyamız

HALUK YURTSEVER
Nasıl Bir Parti

ABDULLAH ÖCALAN
Uluslararası Durum ve
Devrimci Olasılık

İçindekiler

İlhan Akalın	Bu Sayımız	1
	Evren-Özal Başkanlık Yarışına Uzlaşmacılar da Katılıyor	2
	Tekelci İkiyüzlülük Yüzeysel Solculuğu Temizliyor	2
	Ortak Pazar Sevdası İşkenceyi Artırıyor	3
	Vera Hikmet'in Anıları Hem Sovyetler'de Hem Türkiye'de Yayınlandı	4
Haluk Yurtsever	Nasıl Bir Parti	5
Onur Erk	Birleşik Birliğin Çimentosu ya da Örgütlenmenin Çelik Yasası: İktidar	13
	"İlter Türkmen Bir Amerikan Casusudur"	22
	Cezaevlerindeki İlerici-Devrimci Tüm Tutuklulara Mektup	23
	Davalarımız Üst Üste	24
	Erenus ve Küçük Hakkında Yeni Dava Açıldı	24
	Mehmet Tanboğa'dan Mektup	25
Abdullah Öcalan	Uluslararası Durum ve Devrimci Olasılık	26
Yalçın Küçük	Aydın Bir Günah Keçisi Yapılmamalıdır Kürt Aydını ise Masum Değildir	34
N. Hakan Akgül	Kurtuluşa Sesleniş	36
Madim Medvedev	Büyük Ekim Devrimi ve Dünyamız	37
Ayfer Tunç	Devrimci Kader ve Kader Ticareti	43
Deniz Can	Demirel ve Demogoji	47
Suat Parlar	Türkiye'de Kemalist Ordu Gelenegi Üzerine Notlar	50
Lokman Polat	Polonya Sorunu ve Çözümüne Güven	56
Fuat Kav	Basın Açıklaması	58
	Gündemden İnmeyen Konu: Cezaevleri	60
	PKK, 4 Yıllık Savaşın Bilançosunu Çıkarttı	62
	ORK Basına Çattı	63
	Celal Talabani, Kürt Hareketi'nin Son Durumunu Değerlendirdi	63
	Dünya'da Yürüyüş: Savaşan Ülkeler	64

Sahibi / Dönem: Yayıncılık AŞ Y.K. Başkanı: Bilgesu Erenus ● Genel Yayın Yönetmeni: İlhan Akalın ● Yazışmaları / Müdürü: Felemez Ak ● Merkez: Konur Sokak, 73/9 Ankara - Telefon: 1259378 ● İstanbul Büro: Cemal Nadir Sokak, Akşam Han Kat: 2 Çarşıbaşı - Telefon: 5127309 ● Avrupa Temsilcisi: Haluk Yurtsever, Postfach 710825 5000 Köln 71 - Batı Almanya - Telefon: 703672 ● Danimarka İrtibat Bürosu: Fadil Ötmez, Bellingevej 125 B 5360 Odense SV - Telefon: 961562 ● Baskın: Devran Matbaası - Telefon: 2293822 ● Dağıtım: Hürriyet Holding AŞ ● Abone Koşulları: Yurtiçi Yıllık 20 bin TL ● Posta Çeki Numarası: 28 155-7 ● Yurtdışı Yıllık 60 DM ● Dönem AŞ Döviz Tevdiat Hesap Numarası: 1630 5 Bankası Akay Şubesi

Kapak resmi
İbrahim
Çiftçioğlu
140x150cm

11 nci SAYIMIZ TOPLATILDI
12 nci SAYIMIZ TOPLATILDI
13 nci SAYIMIZ TOPLATILDI
14 nci SAYIMIZ TOPLATILDI
15 nci SAYIMIZ ÇIKTI

Yayınlayamadığımız İlanın Örneğidir.

2 Aralık 1988

BU SAYIMIZ

Kesinlikle karamsar tablo çizmek istemiyorum. Esasen kısa ve uzun vadede önümüzü açık görüyorum. Buna rağmen, günlük tedirginliklerimi belirtmem gerektiği düşünüyorum. Düşündüklerimi sizlerle paylaşmak ihtiyacı duyuyorum. Kasım 88 tarihli 15 nci sayımız için gazete ilanı düşünmüştük. Yukarıda örneğini yayımlıyorum. Ne vak ki Ankara DGM'si bizden önce davranmış ve biz bu ilanı gazeteye göndermeden 15 nci sayımız da toplatıldı. 16 nci sayımızı hazırladık. İlanını yukarıdaki gibi vereceğiz. Ne var ki, yeni sayımızın da toplatılmasını kaçınılmaz olduğuna inanıyoruz. Yaşayıp göreceğiz.

Baskı, baskı, baskı. "İçeride" ve "Dışarıda" aynı amaçlı, yöntemleri değişik baskılar. Burada "amaç"ı açmama gerek olmadığı görüldüyüm; açık ve seçik gözler önünde duruyor.

Toplumsal Kurtuluş özeline kısaca değinmem gerekiyor, mümkün olduğu ölçüde kısa. "Toplumsal Kurtuluş'un Kürt Davası" isimli kitap hazırlıyoruz. Kitapta, iddianame, yüzleştirme tutanağı ve sorgularımızın yanında, dört imzalı bir rapor da yer alıyor. Dört imza emniyet şube müdürlerine ait ve kendilerine "İnceleme kurulu" sıfatını takmışlar. Rapor da, Toplumsal Kurtuluş'un "komünizmi övücü" yayınlar yaptığı tesbit ediliyor ve sürekli izlenmesi gerektiği vurgulanıyor. Rapor, Şubat 88 tarihini taşıyor. Bilindiği gibi ilk operasyon Mayıs 88'de Felemez'in tutuklanmasıyla başladı ve devam ediyor. Ne kadar

devam edecek sorusuna "sürekli" yanıtını uygun buluyoruz.

Bu yanıtımız, Aralık 88 ayı için de geçerli olursa, kendimize "Toplumsal Kurtuluş"u çıkartmaya devam etmeli miyiz? sorusunu sorup, yüksek sesle tartışmak gerektiğini düşünüyoruz. Bunca emek, bunca özveri ve bunca paranın boşa harcanması gibi bir sonuçla karşı karşıya bulunuyoruz. Tartışmanın sonunda nasıl bir yere geliriz şimdiden bilemiyoruz. Ama benim oyum, bunca emeğin, bunca özverinin, bunca paranın boşa gitmesinden yana değil.

1988 yılının son ayında, Aralık ayında, tüm okurlarımızdan da bu konuda görüşlerini bize bildirmelerini istiyoruz. Okuyucularımız, kendileriyle tartışmalı, öneriler geliştirmeli, katkı konusunu gündeme getirmeli diye düşünüyorum.

Daha uzun yazmayı "zalt" buluyorum. Bizden kaynaklanmayan nedenlerle, Toplumsal Kurtuluş'un bir sayfasını boşa harcadığımı düşünüyorum. Bunun zorunlu olduğunu belirtiyor, tekrerr etmemesini dilemekten başka elimden bir şey gelmediğini kaydederek yazımı noktalıyorum.

İlhan Akalın

EVREN-ÖZAL BAŞKANLIK YARIŞINA UZLAŞMACILAR DA KATILIYOR

Türkiye'de son zamanlardaki iç politikanın en önemli momentini Evren-Özal arasındaki başkanlık seçimi oldu. Haftada bir biraraya gelen ve bir araya gelince devlet işlerini görüşen Evren ile Özal, tatlısu kulvarlarında başkanlık yarışını izliyorlar.

Komünist Partisi Yarışı

Zaman önce Turgut Özal, Taksim'deki özel toplantıda ve Doğu Perinçek'in de huzurunda bir süre sonra 141 ve 142'nci maddelerin kalkabileceğini ve Komünist Partisi'nin kurulabileceğini müjdeledi. Ancak "üst katta-kileri" ikna etmesi için zamana ihtiyacı olduğunu anlattı. Kuşkusuz üst kata çıkarsa 141 ve 142'nci maddeleri daha çabuk çözebilecek ve sadık bir Komünist Partisi de kurabilecekti.

Üst Kattakiler Müdahale Ediyor

Evren, Cumhurbaşkanlığının sessiz adaylarının başında yer alıyor. Birisinin solun önemli olduğunu anlattığı anlaşılıyor. Sol ise 141 ve 142'nci maddeler ve adı Komünist olan bir partiyle avunmak istiyor. Bu brifing üzerine Evren de konuşmaya başladı. Eylül Darbesi'nin Komutanı, Komünist Partisi'nin kurulmasının yararlarını anlatmaya başladı.

Dört Kişi Yararına İnanıyor

TİP Genel Sekreteri Nihat Sargın ve TKP Genel Sekreteri Nabi Yağcı ile birlikte bir Komü-

nist Partisi'nin yararına inanıyorlar dört çıkıyor. Devlet Başkanı Evren, Eylülün karikatürü oligark Sakıp Sabancı izliyor. Zamanı vardır, iyi olur. Bunu söylüyorlar. Komünist Partisi'nin kurulmasını istiyorlar.

Başında Başkanlık Seçimi

Babıali başkanlık seçimini yapmış görünüyor. Nokta Dergi-

si, kesin bir Evren lobisine yatmış bulunuyor. Cumhuriyet Gazetesi ise ikiye ayrılıyor. Bazı fikra yazarları utangaç bir biçimde ve Özal'a muhalefet gerekçesiyle partisine kaydoluyor. Osman Ulagay gibi Eylülüst ve Özalüst olanlar Turgut Özal'dan ayrılmıyor. Uğur Mumcu ise büyük bir aklı selimle bu yarışın dışında kalıyor.

Hürriyet, önce Evren partisinde iken hızla Özal tarafına kayıyor. Bunun yerine ortada olan Milliyet tam bir Evrenist olmaya başlıyor. Sabah belli olmaz ama şimdilik Özal çizgisini sürdürüyor.

Uzlaşmacılar Evren-Özal yarışında zaman yarını değerlendiriyorlar.

TEKELCİ İKİ YÜZLÜLÜK YÜZEYSEL SOLCULUĞU TEMİZLİYOR

Tekelci iki yüzlülük, yüzeysel solculuğun bütün oyuncaklarını ellerinden alıyor. Teodorakis, Baez'den sonra Nazım Hikmet yazarı Radi Fiş de Türkiye'de konuk oldu.

Hürriyet Gazetesi, Tüyp, Dış İşleri Bakanlığı ve Semra Özal, Fiş Operasyonu'nu üstlendiler.

Emin Çölaşan, Ali Sirmen, Tan Oral'ın istediği oldu: Aziz Nesin'de televizyona çıktı.

Tekelci iki yüzlülük, yüzeysel solculuğun dibine kibrit suyu döküyor.

Yüzeysel solculuğun ne kadar oyuncuğu varsa hepsini tekeller ellerinden aldılar.

ANAP televizyonu yüzeysel solcuların istilasına uğradı.

Artık ANAP televizyonunda sağcılara yer kalmadı.

Yüzeysel solculuğun kuru gü-rültü çıkaran silahları işlemez oldu. Şimdiye kadar solculuğu televizyonda görünüp görünmeme-

ye göre tanımlıyorlardı. Şimdiye kadar televizyona çıkarılmadıkları için solu olduklarını iddia edenlerin hepsi aynada resimlerini gördüler.

Büyük bir şaşkınlık yaşanıyor.

Oligark Eczacıbaşı ve Baez

Kusaklar bele sarılıyor; 68 Kuşağı'nın çok büyük bir bölümü tekellere manacer oldular. Bu kuşağın şarkıcısı Joan Baez de

uslandı. Oligark Nejat Eczacıbaşı, tekellere menecer veya reklam şirketlerine metin yazarı olan eski solcularla eski şarkıcıyı buluşturmak istedi. Türkiye İstanbul ve İzmir'de Joan Baez Bayramını yaşadı.

Teodorakis ve Efes

Davos Görüşmelerinin başlamasında önemli bir rol oynayan Grek besteci Teodorakis'e de Efes Antik tiyatrosu açıldı. Zülfü Livaneli, Maria Farundi ile Mikis Teodorakis hem resmi izinle Antik tiyatroya çıktılar ve hem de ANAP televizyonundan büyük bir propaganda aldılar. ANAP televizyonu, Joan Baez'i övmeye Zeynep Oral'ı ve Teodorakis'i övmeye de Leyla Umar'ı memure etti. Zeynep ve Leyla, Joan'u ve Mikis'i överlerken titriyorlardı. ANAP televizyonu Joan'ın ve Mikis'in konserlerinden sonra mutluluktan titreyen Zeynep'i ve Leyla'yı milyonlarca izleyicisine sundu.

Yüzeysel solcular, 1968 heyecanlarını böylece zararsız ve barışçı yollardan tazelemek imkânını buluyorlardı. Herkes mutlu oluyor ve solculuk oynuyordu.

Gelsin Radı Fiş

Radı Fiş'in gelişi ancak bütün oyunları altüst ve apaçık etti. Ömrünü Nazım Hikmet'in yaşamını yazmaya ayırmış bu orta çaplı Sovyet araştırmacınının Türkiye'ye gelişini önce Hürriyet üstlendi. Hürriyet, eski solculara ayırdığı Kelebek'inde, Livaneli ve Teodorakis'ten sonra Radı Fiş'i tanıttı. Radı Fiş'in çok büyük bir yazar olduğunu ve İstanbul'da Hürriyet'in konduğu olup lokantaları gezdiğini yazdı.

Radı Fiş ashında Tüyp'ın misafiri olarak görünüyordu. Bu tür davetleri ise Dış İşleri Bakanlığı yapıyordu. Tüyp ile Hürriyet Radı Fiş'i tanıtırken

birden Özal Ailesi ortaya çıktı. Gazeteler bir süre Turgut-Semra Özal Çifti ile Radı Fiş'in birlikte resimlerini yayınlamaya başladılar. daha sonra Semra Özal, Radı Fiş aracılığıyla, kendisi ve Raisa Garbaçov arasında bir karşılaşma yaptı. Radı Fiş'i, ne Tüyp ne de Hürriyet, aslında Hükümet çağırması olduğu için Radı Fiş Operasyonu'nundan olumlu puanları Özal Ailesi topluyordu.

Brecht Şehir Tiyatrosunda

Ruhi Su'nun ünlü Pir Sultan Abdal türküleri artık devlet radyo ve televizyonunun demirbaş repertuarına girdi. Timur Selçuk, televizyon için Osmanlı müziği programları yaptı. Genco Erkal, televizyona oyun yönetti. Rutkay Aziz, televizyon dizisinde önemli rol aldı.

Televizyon haber programları

değişiyor. Artık tüm solcular televizyonda görünüyor. Hepsini çıkınca veya çıkmayınca "bir de Aziz Nesin olsa" diyorlar. Emin Çölaşan, Ali Sirmen yazarak Tan Oral söyleyerek Azin Nesin'siz çağdaş bir televizyon olamayacağını vurguladılar. Rejim reddüt etmedi ve Aziz Nesin'i de televizyona çıkardı. Aziz Nesin, televizyonda kitap piyasasının açılmaya başladığını ilerde daha da iyi olacağını söyledi.

Şehir Tiyatrosu Brecht oynamaya başladı. Devlet özel tiyatrosunun önde gelen isimlerini tiyatroya fonu dağıtım kuruluna getirdi. Yüzeysel solculuğun tümünü şaşırttı. Şimdi özel tiyatrolara yardım da özel tiyatrocular kararlaştırıyor.

Tekelci devlet yüzeysel solculuğun bütün oyuncularını aldı. Şimdi tekelci devlet yüzeysel solculuk yapıyor.

ORTAK PAZAR SEVDASI İŞKENCEYİ ARTIRIYOR

Uzlaşmacı solcuların demokrasi bekledikleri Ortak Pazar'a girme hazırlıkları Hükümeti, bütün devrimci muhalefeti kırma politikasını uygulamaya yöneltti. Hükümet, AET'ye girmeden önce hiç bir ciddi muhalefet bırakmamak için işkence, baskı ve ölümle biten operasyonları artırdı.

Artık Türkiye'de herkes iki yere girmeye başladı. Erdal İnönü'nün ağızıyla Hasan Celal Güzel'in söylevi arasında hiç bir fark kalmadı. Erdal İnönü de ağızını açınca iki yere girdiğini söylüyor ve aynı söylevi Hasan Celal Güzel de güzel güzel tekrarlıyor. Turgut Özal, bu ikili girişin şampiyonluğunu yapıyor. Devlet Başkanı Kenan Evren ve SHP Genel Sekreteri Deniz Baykal da hep Türkiye'nin artık iki girişe birden hazırlandığını söylüyorlar. Türkiye, bir İki Bin Yi-

li'na giriyor ve bir de AET'e giriyor. Şimdi Türkiye'de yapılacak başka iş kalmıyor; herkes bu iki girişe bakıyor.

Tekelci rejim Türkiye'de ikili bir hukuk düzeni yaratmaya başlıyor. Rejimle uzlaşanlar ve rejimin gül muhalefeti olmaya razı olanlar için hukuk ve polis pratiğini yumuşatmaya hazırlanıyor. Bunun dışında devrimci muhalefeti sürdürmek isteyenler için ise acımasız bir baskı rejimini oluşturuyor.

**İki Bin Yılına ve AET'ye giriş:
Hapİsler Doluyor**

Türkiye'nin AET'ye girme hazırlıkları ve tekelcilerin bu giriş hazırlığını bir bayram şölenine çevirme politikaları aynı zamanda devrimciler üzerinde baskıların yoğunlaştırılmasına ve polis işkence evleri ile hapİslerin yeniden devrimcilerle doldurulmasına yol açtı. Yaz başından itibaren yoğunlaştırılan baskılar sonucunda günlük basın ve televizyon Eylül Darbesi'nin ilk günlerine benzemeye başladı.

Her gün radyo ve televizyon yeni yeni "anarşist" yakalanmasından söz ediyor. Devrimci dergiler birbiri arkasından topl-

lıyor. Bu arada Toplumsal Kurtuluş Dergisi bir rekora yaklaşıyor. Mayıs 1988, Haziran 1988 sayıları toplatılarak başlatılan operasyondan sonra Eylül 1988 sayısıyla yayını sürdüreren Toplumsal Kurtuluş Dergisi'nin Eylül, Ekim sayılarının arkasından Kasım 1988 sayısı da toplatılıyor. Böylece Toplumsal Kurtuluş Dergisi'nin ardarda beş sayısı toplatılmış oluyor.

Muhalefetin Belini Kıırma

Tekelci rejim, Ortak Pazar'a girdiği takdirde politik muhalefete işkence yapamayacağını hesaplıyor. Ortak Pazar ülkelerinde solcular üzerinde işkence ve

polis baskısı görülüyor. Tekelci rejim bunun, Ortak Pazar ülkelerinde ciddi bir muhalefet hareketinin kalmamış olmasından kaynaklandığını öğrenmiş bulunuyor. Bunun için Türkiye'de de Ortak Pazar'a girinceye kadar ciddi hiç bir muhalefeti bırakmak için amansız bir baskı politikasını sahneliyor.

Son zamanlarda bütün devrimci dergiler üzerindeki baskılar Hükümet'in bu politikasından kaynaklanıyor. Hükümet, tek tek dergileri toplatma ve dava açma politikasının yanında bazı dergiler için özel operasyonlar da düzenliyor.

Toplumsal Diriliş Operasyonu.

**VERA HİKMET'İN ANILARI HEM SOVYETLER'DE
HEM TÜRKİYE'DE YAYINLANDI**

Tekelci düzen Nazım Hikmet'i asimile etmeye hazırlanırken Hürriyet Nazım Hikmet'in sekreteri Radı Fış'ı Türkiye'de ağırladı ve Milliyet de eşi Vera'nın anılarını yayınlamaya başladı.

Sovyetler'i beğenmemek mümkündür; isteyen eleştirebilir. Ancak ciddi olmak zorunluluğu var.

Sovyetler Birliği'nde her anı yayınlanmaz. Neden yayınlan-sın? Ancak geniş okuyucuyu ilgilendireceği düşünülen anılar yayınlanıyor. Bundan doğal ne olabilir?

Nazım'ın eşinin anılarının Sovyetler Birliği'nde büyük kitleyi ilgilendireceğini düşünmek bir ham hayaldir. Nazım Hikmet hâlâ Türkiye için büyük bir şairdir ve evrensel bir şair olmaktan uzaktır. Nazım'ın şiirlerinin büyük bir bölümü Kurtuluş Savaşı üzerinedir.

Vera'nın Anıları Yayınlandı

Milliyet iki çarpıtmayı birden yapıyor. Bir: Sovyetler Birliği'nde Vera'nın anılarının yasak-

landığı yalanını söylüyor. Yasaklanmamıştır. Vera, anılarını yazdığı zaman, Sovyetler Birliği'nde yayınlanan "Kitap Dünyası" Dergisi Vera'nın anılarının çok büyük bir bölümünü yayınladı. Anılar, "Nazım'ın Ardından Nazım'la Konuşma" başlığıyla yayınlanıyordu.

**Vera'nın Anılarını Türkiye'de
Yürüyüş Yayınladı**

Vera'nın anılarını Türkiye'de Yürüyüş Dergisi, 16 Ağustos 1977 tarihinde yayınlanan 123'ncü sayısından itibaren yayınlamaya başladı. Vera'nın anılarının Kitap Dünyası Dergisi'nde yayınlanan bölümünün tümü Yürüyüş'ün izleyen sayılarında okuyucuya ulaştırıldı.

Anıları Türkçe'ye Ahmet Zekeriyeye çevirdi. Türkiye'ye şimdi Paris'te rejisörlük yapan Işıl Ka-

sapoğlu getirdi. Işıl Kasapoğlu, anıların önce İstanbul gazeteslerinde yayınlanması için ilişki kurdu ve bir sonuç alamadı. Sonra Yürüyüş Dergisi'ne verdi. Dergi, Vera'nın anılarını fotoğraflarla birlikte yayınladı. İlk sayıda yayınlanan fotoğraflar arasında Arif Keskiner, Ali Özgentürk, Vecdi Sayar'ı bir grupla birlikte Nazım Hikmet'in evi önünde gösteren bir fotoğraf da bulunuyor.

Basın Ne Oluyor?

Belleklerin silindiği bir zamanda herkes istediği çarpıtmayı yapabiliyor. Aydınların pek çoğu bu oyunun içine girdiği için Vera'nın anılarının daha önce yayınlandığını bilenler de bu yalanlara karşı çıkmıyorlar.

Toplumsal Kurtuluş'a toplumun toplumsal belleği olmak görevi de düşürüyor.

NASIL BİR PARTİ?

Haluk YURTSEVER

Türkiye solunun ve Türkiye'nin gündeminde devrimci parti var.

Parti konusu, yalnızca örgütlenmeye örgütsel işlev ve mekanizmalara ilişkin teknik bir konu değil; toplum yönetimiyle, devlet erkiyle doğrudan ilgili siyasal bir sorun. Bir partinin kimliği, esas olarak savunduğu toplum projesi, önderliğinin niteliği ve eylemlerinin siyasal-sınıfsal içeriği ile belirleniyor. Devrimci bir partiyle reformisti, burjuva işçi partisiyle, devrimci sosyalist bir partiyi ayıran, bir örgüte asıl rengini veren bu içeriktir.

Lenin'in dediği gibi, "İdeolojik içeriği olmayan örgüt, pratikte işçileri erkteki burjuvazinin acınacak uyduları durumuna dönüştüren bir bozukluktur."(1) Yine Lenin, militan ve merkezi bir örgüt yaratmalarını "tarihsel bir başarı" olarak selamladığı Narodniklerin devrimci olmayan bir teoriye dayandıkları için sınıf mücadelesiyle bağlanamadıklarını belirtiyor.(2)

Devrimci teori; devrimci siyaset ve devrimci örgüt. Bunlar birbirinden ayrılamıyor. Örgüt sorunu bir soyutlama düzeyinde ele alındığı zaman bile bu ayrılmazlık unutulmamalıdır.

Türkiye solunda bugün sürmekte olan parti tartışmaları, ideolojik-siyasal hedeflerdeki başlıklar oranında, farklı parti anlayışlarına ve partileşme süreçlerine doğru ilerliyor.

Herkes neyi, kiminle ve ne için tartıştığını iyi bilmek zorundadır.

Tartıştığımız, odağın devrim ve sosyalizmi koymuş bir işçi sınıfı partisidir. Türkiye işçi sınıfı ve emekçi halkının gerçek gereksinmesi böyle bir partiyedir.

Bugün başka gereksinmelere yanıt arayan başka çabalar da var. Türkiye solunun çeşitli kesimleri son yıllarda geçirdikleri ideolojik evrime ve kendi pratik gereksinmelerine uygun "yeni" parti anlayışları geliştiriyorlar. Kapitalist düzenin bir eklentisi, burjuva demokrasisinin bir dekarasyon unsuru olmaya aday, bu anlayışlarla ortak bir tartışma zeminimiz yoktur. Bu yazının, zorunlu değişimler dışında böyle bir tartışmaya girme amacı yok.

Öte yandan tartışılacak konu parti olarak belirlenince, ideolojik-siyasal içerik kadar, partileş-

menin yolu, yapılanma ve işleyiş ilkeleri ve özel bir önem kazanıyor. Bu konularda unutulmuş doğruların hatırlanması, bugün karşılaştığımız sorunlara çözümler aranması gerekiyor.

Devrimci parti, devrim sürecinin en önemli örgütüdür; ancak tek örgütü değildir. Parti dışındaki sınıf ve kitle örgütlenmeleri problematiği ayrıca ele alınmayı bekliyor.

Parti: Siyasal Merkezileşme

Üretim toplumsal bir iştir. Kapitalizm altında, üretimin toplulaşması ve sermayenin merkezileşmesi sürekli bir eğilim, bir yasallıktır.

"Burjuvazi, nüfusun, üretim araçlarının ve mülkiyetin dağılık durumuna giderek daha çok son veriyor. Nüfusu biraraya toplamış, üretim araçlarını merkezileştirmiş ve mülkiyeti birkaç elde yoğunlaştırmıştır. Bunun zorunlu sonucu siyasal merkezileşme oldu."(3)

Burjuva devletin doğuşu siyasal merkezileşmedir.

Özel mülkiyete dayanan üretim düzeni, emeği de toplumsallaştırmadan yaşayamaz. Büyük ölçekli sanayi, işçilerin büyük işletmelerde toplanması demektir ve bu işçi sınıfının öncü devrimci örgütlenme ve eyleminin nesnel temelidir. Ancak, bu temel ne denli gelişkin olursa olsun, emeğin ülke çapında merkezileşmesini sağlayamaz. Sermayedeki kendiliğinden merkezileşme eğilimi emekte yoktur. Proleteriyayı bir sınıf olarak bir araya getiren, başka bir sınıfa, devlet olarak örgütlenmiş burjuvaziye karşı yürüttüğü siyasal savaşımın koşullarıdır. Bu koşullar işçi sınıfının bağımsız, merkezi bir parti olarak örgütlenmesini, bu da bilinçli insan eylemini gerektiriyor.

Aybar'ın yaptığı gibi, sermayenin ve burjuva devletin merkezi örgütlenmesinden çıkarak, Leninçi parti anlayışını burjuva tipte bir model olarak anlamak çarpık bir anlayıştır. Devrimci işçi partisinin merkezi örgütlenmesi, burjuva merkeziliğinin tersten bir yansıması değil, işçi sınıfının siyasal merkezileşme gereksinimine düzden verilmiş bir yanıtıdır. Evet, ikisi de merkezileşmedir. Ama, içerikleri ve yönelişleri birbirinden köklü

biçimde farklıdır. Sermayedeki merkezileşmeye, kapitalizmin hergün yeniden ürettiği bireycilik eşlik eder. Bu, toplumsal olandan bireysele, bireye doğru süzülen bir merkezizettir. Proletaryanın merkezileşmesi ise, kollektif üreticilerin ortak iradesinin merkezileşmesidir. Burjuva merkezileşmesi bürokratik, işçi sınıfınıniki demokratiktir: Burjuva merkezileşmesinde tek tek bireylerin kararları bireyleri bağlar. İşçi sınıfında, bireylerin katılımı ile oluşan kollektifin kararları bireyleri bağlar. Biri özel çıkarı, öteki ortak çıkarı genelleştirir. Merkezizettin içeriğindeki bu farklılaşma, aynı zamanda iki ayrı disiplin anlayışı demektir. Sermayenin disiplini özel çıkara ve zora, emeğinki kollektif genel çıkara, gönüllülüğe dayanır.

Burjuva devletin merkezizeti ile, partinin merkezi örgütlenmesi arasında bir ilişki olduğu açık. Ancak mekanik bir ilişki değil. İşçi sınıfının varoluş koşulları gibi, tarihsel misyonu da burjuvazininkinden farklıdır. İşçi sınıfının siyasal eylemine, erki elde etmek kadar, yeni bir toplum kurma misyonu da damgasını vuruyor. Bu nedenle, işçi sınıfı silahsız (merkezi partisiz) savaşamaz, ama burjuva devlet modelini aynen alıp kullanamaz da. Parti örgütlenmesi, burjuva devletin bir izdüşümü gibi kavranırsa, bunun mantıksal sonucu burjuva devletin ordu, polis, gizli servis gibi aygıtlarına benzeyen merkezi bürokratik bir parti anlayışına varmak olur. Bu anlayışın reddedilmesi gerekiyor.

Parti sorunu, işçi sınıfı hareketiyle sosyalist devrimci birikimi tek bir siyasal merkez altında toplama sorunudur ve bunun başarılması süreç işidir.

Bugün, böyle bir merkezi birliği gündemine koymuş birden çok grup ve çevre olduğu, bunların hiç birinin de parti düzeyine yükselmedikleri kabul edilmelidir. Devrimci sosyalist birikimimiz çok parçalı, çok başlı bir durumdur. Konunun tarafı güçler arasında ideolojik savaşı ve etkileme sürüyor ve sürecektir. İdeolojik savaşı varolan tabloyu aşmanın yöntemi. Bunun altını çizmek gerekiyor; çünkü sosyalist hareketin çok başlı, çok parçalı ortamına teslim olan, bu teslimiyeti teorileştirerek birlik arayan yaygın bir eğilimle karşı karşıyayız.

Türkiye'de sosyalist birliğin sağlanabilmesi için, farklı siyasal odakların farklılıklarını olduğu gibi koruyarak bir araya gelecekleri, federasyon tipi, fraksiyonların özgürlüğünün tanındığı, ya da yeni ve moda deyimle "kanatlı" parti modellerini savunanlar var. Böyle model cambazlıklarıyla birlik sorununun kolayından çözüleceği düşüncesi bir

sanıdır. Devrimci partinin, içinde farklı görüş ve eğilimleri taşıyabilecek, canlı bir tartışma ortamını yaşatabilecek, kollektif yönetilen bir örgüt olması gerekliliği, sınıfın ve toplumun durumundan, sınıf savaşımlarının koşullarından çıkıyor. Fraksiyonların özgür olduğu, kanatların meşru sayıldığı parti anlayışının hareket noktası ise, devrimci partinin örgütlenme ve işleyiş ilkeleri değil, güncel pratik gereksinimleri karşılayacağı umulan pragmatik buluşlardır. Bu buluşların sahiplerine geçici pratik başarılar bile sağlayamadığını ve sağlayamayacağını ise bizzat Türkiye'nin yakın pratiği göstermiştir. Birleşik Sosyalist Parti kurmak için yola çıkan çevrenin, kanatlı parti modeli iki gruba bile bir araya getiremedi. Kendi başlarına kaldılar. Şimdi kendileri kanatlara ayrılıyorlar.

Devrimci sosyalizmin siyasal merkezileşmesi bugünkü tablonun aşılmasına bağlıdır. Çünkü böyle bir merkezi otoritenin oluşturulamadığı koşullarda küçük gruplaşmaların, varlığını amaçlaştırmış tekkelerin varlığı hem kaçınılmazdır; hem de bir meşruluk görünümü verebilmektedir.

Devrimci siyasal merkezileşmenin üzerinde yükselineceği kırmızı şerit, devrimci sosyalist ideoloji ve siyasette birliktir. Ancak fikirlerin ve bu fikirler doğrultusundaki eylemlerin gücü bir otorite merkezileşmesi yaratabilir. Örgütlenmiş bir parti olmak, otoritenin kurumlaşması, fikirlerin gücünün otoritenin gücüne dönüştürülebilmesi anlamına gelir.(4) Partinin örgütsel maddi birliği bunun üstüne oturur.

Türkiye'de artık fikirlerin gücünün otoritenin gücüne dönüştürülmesinin zamanı gelmiştir. Devrimci bir örgütsel merkezileşmenin veri alınacak temeli devrimci sosyalist birikimimizdir. İdeolojik-örgütsel ayrışma ve kopma süreçleri genel çizgileriyle varacağı noktalara varmıştır. Yeterli bulunmayabilir. Ama bir temel var ve geliştirilebilir. İdeolojik savaşı her zaman önemlidir; her zaman da olacaktır. Ama, bir programa sığabilecek görüşlerin tek bir merkezi parti oluşturma hedefini açıkça önlerine koymaları da artık gereklidir.

Tutulacak halka budur.

Bir program içine sığabilecek görüştekilerin somut varoluşlarındaki farklılıklar, özellikle legal ve illegal alan farklılıkları da kuşkusuz sorunlar yaratıyor. Ama bunlardan çıkarak varolan durumun başka bir biçimde teorileştirilmesine ve kalıplaştırılmasına kapı açılmamalıdır.

Çelik Bilgin'in tartışmak için yazdığını belirttiği "Açık Devrimci Parti Üzerine Otuz Not"tan ikisini çok kısaca tartışmak gerekiyor. Önce 6 ve 29 numaralı notları aktarıyorum:

"6. Açık devrimci parti, devrim sürecinin saca-

yaklarından yalnızca birisidir, başka ayaklara olan gereksinimi ortadan kaldırmıyor ve tam tersine bu gereksinime dayanıyor."

"29. Açık devrimci parti ile gizli hareketler arasında ilişkiye gelmek istiyorum. Açık devrimci parti için, hiçbir gizlilik içinde çalışan hareket konumunu değiştirmek durumunda değildir, arada hiçbir örgütsel bağ düşünülüyor. Büyük devrim süreci içinde işlevler ve yerler ayrı görünüyor.

Diyalektik etkileşim ve iletişim, en etkin yöntem oluyor.

Tek neden değil, işkencenin tek sorgulama yöntemi olduğu bir ülkede örgütsel bağ kurmaya çalışmak her ikisi için de gerekli olmayan bir fiyat ödemeye hazır olmak anlamına geliyor. Böylesine bir cömertliğin gerekli olduğuna inanmıyorum.

Ayrı ayrı mücadelelerin kendisi en iyi ve en açık haberleşme yoludur."(5)

Sacayağı görüşü, gizli hareketleri reddetmiyor ve tasfiyeci anlayışlardan kendisini titizlikle ayırıyor. Ancak hiçbir sorunu da çözüyor.

İdeolojik-siyasal çizgileri farklı gizli ve açık partiler her halde sacayağı kavramına girmiyor. Sacayağı, ideolojik birlik ya da paralellik varsa düşünülebilecek bir işlev farklılaşması oluyor. Yalnız ideolojik etkileme yoluyla böyle bir ikili, paralel örgütlenme doğabilir mi? Doğacağını gösteren hiçbir teorik ya da pratik kanıt göremiyorum. En gelişkin teori bile böyle bir güce sahip olamıyor. Tartıştığımız partidir. Marks ve Engels'in ulaşılmaması güç teorik düzeyleri bile böyle bir sonuç yaratamadı. Lenin ise, ancak yıllar süren parti kavgaları içinde, merkezi bir partinin teorisini ve pratiğini geliştirerek devrimin öznel ögesini yaratabildi.

Devrim sürecinde açık ve gizli çalışma kanalları ve yurtdışı arasındaki ilişkiler bir sacayağına benzetilebilir ve buna kimsenin itirazı olmaz. Ama bu bir partileşme modeli olarak teorileştirilirse yanlış olur. Bir an için, birbiriyle diyalektik etkileşim ve iletişim içinde, açık ve gizli iki parti olduğunu düşünsek bile, çok kısa bir süre içinde ortaya iki farklı ve giderek farklılaşan parti çıkacağı kesindir. Birbiriyle ilişkisi, ideolojik etkileşim ve mücadele içinde haberleşmeyle sınırlı iki örgüt, örgüt kavramının kendi iç mantığı gereği kaçınılmaz olarak iki ayrı partiye büyür.

Ayaklardan değil, tepeden başlamak zorundayız. Devrimci sosyalist hareketin siyasal merkezileşmesini ve tek partisini yaratmadan varolan gizli ve açık oluşumların merkezi bir düzene sokulması hatta eşgüdümü mümkün görünmüyor. Tek bir partinin merkezi otoritesi altında ise, çeşitli örgütlenme ve çalışma biçimlerini en zengin ve etkin

biçimde uygulamak hem gereklidir, hem de mümkündür.

Bugün, devrimci sosyalist bir merkezileşmeyi başa almayan, erteleyen, ya da bunu sürece ve mücadelenin kendisine bırakan her yaklaşım, zaman ve enerji kaybına, temel hedeften uzaklaşmaya yol açacaktır.

Partinin merkezi varlığının burjuva yasallığından özgürlüğü ve bağımsızlığı esastır. Öte yandan, devrimci partinin toplumsal meşruluk kazanabilmesi, iktidara uzanabilmesi; maddi güç olmasına, propaganda ve örgütlenmesiyle yığınlara açılabilmesine, açık çalışma alanlarını sonuna dek kullanabilmesine bağlıdır. İki biçim ve çalışma alanı arasındaki ilişki kuşkusuz güçlükler ve çözülmesi gereken problemler yaratıyor. Çözülebilir. Bir fiyat ödeyerek, ya da ödemededen.

Merkezileşmemiş, devrimci bir güç oluşturamamış, sürekliliğini güvence altına alamamış bir sosyalist hareketin ödeyeceği fiyat çok daha yüksektir. Ayrıca bir ödeme yapıp yapılmayacağını, kimin kime, ne kadar ödeyeceğini güç ilişkileri belirliyor. Özüyle biçimiyle gerçekten legal ve açık olan partilerin bile illegal örgüt diye kapatılıp, kovuşturulmaları Türk burjuvazisinin legalite sorununa hangi açıdan baktığını anlatıyor. Fikirleri ve eylemleri devrimci içeriği nedeniyle burjuva le-

galitesi içine sığmayacak bir çizginin, Siyasal Partiler Yasasına göre kurulmuş olması, o örgüte hiçbir yasal güvence sağlamayacaktır.

Merkeziyetçiliğin Kapsam ve Sınırı

Kendisi devrimci sosyalist hareketin birliği ve siyasal merkezileşmesi olan partideki merkeziyetçi işleyişin genel çerçevesi ve sınırları konusunda açıklık gereklidir.

Merkeziyetçilik ilkesinin iki önemli uygulama alanı var; bunlar aynı zamanda merkeziyetçiliğin sınırlarını da veriyorlar.

Birinci olarak, devrimci partinin örgütlenme ilkesi merkeziyetçidir. Parti, yukarıdan aşağıya örgütleniyor. Etkin, kadroların iyi bir seçimine, iyi bir işbölümüne dayanan bir örgütlenme ancak merkeziyetçilikle sağlanabiliyor. Yüksek derecede örgütlülük, yukarıdan aşağıya bir bakışı, çalışmanın merkezi planlanmasını, pratik önderliğin merkezi yürütülmesini gerektiriyor.

Yukarıdan aşağıya örgütlenme ilkesi, işçi sınıfı ve emekçi halk hareketinin kendiliğinden ve alttan gelen birikiminin parti örgütlenmesinin önemli bir temeli olmasıyla çelişmiyor. Özellikle devrimci yükseliş dönemlerinde parti, işçi sınıfı yığınlarından gelen örgütlenme isteğine yanıt vermek durumundadır. Sınıf savaşımının yarattığı ilkel örgütlenme odaklarına ulaşmak, bunları merkezi-pratik önderlik altında birleştirmek, düzene sokmak gereklidir.

Türkiye solunda, demokrasi adına pratik önderliğin merkeziliğini yadsıyan eğilimler var. Bunlar, partinin yeni bir toplum ve insan yaratma işlevini mutlaklaştırarak doğru bir gerekçeden yanlış bir sonuca varıyorlar. Siyasal erki alma sorununu küçümsüyor, devrimi ve partiyi kendiliğinden bir sürece bırakıyorlar. Son çözümlemede örgütsüzlük kapısına çıkan bu eğilimleri etkisizleştirmek bugünün önemli görevlerinden biridir.

İkinci olarak merkeziyetçilik, devrimci eylemlerin merkeziliğidir. Devrimci partinin eylemde birliği ve disiplini olmalıdır. Tüm ülke çapında tek bir yumruk gibi vuramayan bir örgüt etkili bir savaş yürütemez.

Merkezi ve yerel düzeyde parti taktiklerinin ve eylemlerinin kararlaştırılma sürecinde olabildiğince demokratik bir katılım, karara varıldıktan sonra herkesin o kararların tam uygulanması için canla başla çalışması. Anlayış bu olmalıdır. Merkeziyetçiliğin dayanaklarından birinin, devrimci eylemlerin merkeziliği olması, savaşmayan bir partide merkeziyetçiliğin nesnel temelini zayıf olduğu anlamına da gelir. Savaşmayan, odalara

kapanmış bir partide iki sonuçtan biri kaçınılmazdır: Merkeziyetçiliğin bürokratik bir deformasyona uğraması, ya da liberalleşme ve örgüt birliğinin dağılması.

Kısacası, örgütlenmenin merkeziyetçi bir yöntemle yürütülmesi, alt örgütlerin üst örgütlere bağımlılığı, tüm partinin pratik eylemlerde tek bir parça gibi davranan disiplinli bir örgüt olması merkeziyetçiliğin çerçevesidir.

Öte yandan, merkeziyetçiliğe eylem birliği ve pratik önderliğin ötesinde anlamlar yükleyenler var. Bunlar, düşünce oluşturma süreçlerinde de tanımı kendilerinden menkul bir "monolitikliği" savunuyorlar. Komünist partisinin tek görüşü, tek dümeni olur, en başından "monolitik" olur diyorlar. Bu görüş de kökten yanlıştır. Tek parça gibi davranmayı, tek kafa gibi düşünmeye uzatmak ideolojik birliği değil, bir çeşit din birliğini, allahçılığı savunmak olur. İdealizm olur. Marksizm-Leninizmin parti teorisinde bu tanımı ile monolitiklik yoktur. Tartışılmaz, değiştirilmez, mutlak, yanılmaz ve kapalı ideoloji din ideolojisidir. Marksist ideoloji gelişen, değişen açık bir ideolojidir.

Partide ideolojik birlik kolektif-açık tartışmayla sağlanır. Her insan örgütünde kaçınılmaz olarak farklı görüşler olur. Farklı görüşlerin varlığını ve tartışılmasını yasaklamak canlı ve gelişen yaşamın yerine ölü ve donuk bir yapı önermektir. Partinin ideolojik birliği programda yansır. Ama program da ilahi ve yanılmaz bir güç tarafından gökten zembille inmez. Ortak düşünme, çalışma ve tartışma süreçlerinde oluşur.

Türkiye solunda, demokrasi adına pratik önderliğin merkeziliğini yadsıyan eğilimler var. Bunlar, partinin yeni bir toplum ve insan yaratma işlevini mutlaklaştırarak doğru bir gerekçeden yanlış bir sonuca varıyorlar. Siyasal erki alma sorununu küçümsüyor, devrimi ve partiyi kendiliğinden bir sürece bırakıyorlar.

"Monolitikliğin" tanığı diye Lenin'i göstermeye çalışıyorlar. Bolşevik partisi tek sesli, tek renkli, tek görüşlü "monolitik" bir parti miydi? Öyle olsaydı, Lenin, Troçki, Stalin, Buharin, Kamenev, Zinoiev gibi birçok konuda (programatik konularda da) çok farklı düşünen kadrolar aynı partide nasıl kalabilirlerdi? 1917 devrimini hiç de "monolitik" olmayan bu parti nasıl başarabilirdi?

Bir fetişe inananlar için o fetiş anlamında "monolitiklik" olur. Ama böyle bir örgütle de komünist toplum yaratılamaz. Olsa olsa Jim Jones tipi "yeni" bir tarikat yaratılır!

Parti İçi Demokrasi

Çok yanlış bir anlayış var: Demokratiklik, merkezîyetçiliğin zıddı gibi alınıyor. Merkezîyetçilik arttıkça demokratiklik azalır gibi mekanik görüşler ileri sürülüyor. Bunlar doğru değildir. **Merkezîyetçilikle demokratiklik birbirlerini dışlamazlar.** Merkezîyetçiliğin zıddı, eski deyiimiyle ademi-merkezîyetçilik, merkezîliği tanımayan yerel bağımsızlıktır. Aslında, merkezi bir örgütün, aynı zamanda demokratik olmasının önünde bir engel yoktur. Yeter ki, demokrasi kavramından aynı şeyleri anlayalım.

Devlet teorisinde merkezîliğin karşıtı federalizmdir. Marks ve Engels, federal tipte bir devlet örgütlenmesinin, özerk belediyelere dayanan merkezi bir devletten daha az demokratik olduğunu söylüyorlar.

Merkezîlikle demokratikliğin birbirlerini tamamladıklarının anlamlı gerekçelerinden birini yine Marksist devlet teorisinde yine Marksist devlet teorisinde bulabiliriz. Burjuva cumhuriyet, "demokratik devlet" kavramını güçlerin ayrılığı (yasama ve yürütmenin) fikrine dayandırır. Oysa, yürütme gücünün yasamadan ayrılması, burjuva erkin seçimle gelen yasama dışında merkezîleşmesidir. Dört yılda bir seçimle oluşan yasama organı (geri çağırma hakkı olmadığı için) seçmenlerin bu süre içindeki denetimine kapalıdır. Kaldı ki, burjuva devletin, üretimi ve toplum yaşamını gözetim ve denetim işlevleri bu yasama organından da alınıp yürütme gücüne verilmiştir. Burjuva demokrasisi işte böyle bir demokrasidir. Marksist devlet anlayışına göre ise, devlet yönetiminde demokratikliği sağlayacak olan, yasama ve yürütme gücünün seçilen ve seçmenlerin her an geri çağırabilecekleri üyelerden oluşan **tek bir organda birleştirilmesidir.**

Oldukça yaygın bir başka yanlış, gizlilik koşullarında çalışan bir partide demokrasinin olmayacağı görüşüdür. Bu görüşü savunanlara göre; demokrasi, seçim ve parti toplantılarının kamuya açık yapılması demektir. Ve bundan ibarettir. Bu görüş, Rusya'da ekonomistlerin savunduğu bir görüştü.

Ekonomistler, parti içi demokrasiyi seçim vb. olarak tanımlayıp, bunun uygulanmasını istedikleri zaman Lenin bunlara şiddetle karşı çıktı, siyasal özgürlüğün olmadığı bir ülkede bunları savunmanın yararsız ve zararlı bir oyuncak olduğunu söyledi. Bunlara "oyuncak biçimler" adını taktı. Lenin'in temel itirazı, gerçek demokrasinin bu biçimlerde aranmasıydı. İlegal çalışan bir partinin biçimsel demokrasiyi uygulayamayacağı açıktır.

Ayrıca, bunların uygulanması gerçek demokrasi de değildir. Burjuva demokrasileri yüz yıldır seçim uyguluyorlar, ama oralarda gerçek demokrasi yoktur. Seçim yapan ve sözde açık çalışan bir çok komünist partisinde de demokrasi yoktur.

Bizce sorun, başka noktadadır.

Parti illegal ve özgürdür. Özgürdür, çünkü özgürlük burjuva yasalığı ile eş anlamlı değildir. Partinin, diyelim ki, yayınevi dağıtım aygıtı illegaldir, ama o illegal yayındaki görüşleri özgürdür, açıktır. Buradan konumuz açısından çok önemli bir sonuca varabiliriz: Parti de demokratikliğin canıncı mekanizması olan görüşlerin açıklığı ve tartışma hakkını illegal koşullar yokedemez. Bunlar her zaman yapılabilir. Parti organlarında ve illegal-özgür parti basınında tartışma! Bunun her zaman koşulu vardır. İlegal partide bunlar olmaz demek, konspirasyonu örgütsel alandan, ideolojik-siyasal alana kaydırmaktır.

Fikir Oluşturma Süreçleri Her Zaman Demokratik Olmak Zorundadır

Demokrasinin biçimsel algılanmasına bir başka örnek, "çoğunluk-azınlık" kavramlarının çarpıtılmasıdır. Demokrasiyi, çoğunluğun azınlığa uyması biçiminde tanımlamak eksik, eksik olduğu için de yanlıştır. Üstelik, tam tamına burjuva demokrasisi anlayışdır. Burjuva demokrasilerinde de her dört yılda bir seçimler oluyor. Bir "çoğunluk" oluşuyor. Ama, bu işçi sınıfı ve emekçi halk için demokrasi olmuyor.

Yanlış anlamları önlemek için hemen söyleyelim ki, çoğunluk ve azınlığın çeşitli düzeylerde belirlenmesi parti işleyişinde kaçınılmazdır.

Bunun mekanizmalarından biri, görüş ayrılığı çıkan her konuda çoğunluğun **tartışılarak** oluşturulması ve azınlığın çoğunluğa **nymasıdır.** Başka türlü, anarşi ve liberalizm olur. Buraya dek sorun yoktur. Diyelim ki, azınlık çoğunluğa **uydu**, ama görüşünü de **değiştirmede.** O zaman ne olacak? Partinin "monolitikliğine" uymuyor diye, azınlık bu partiden ya da bu dünyadan yok mu olacak? Aktif parti görevlerinden alınarak eylemde birlik zayıflatılacak mı? Çoğunluk, canının istediğini yapacak mı? Yoksa, azınlığın da eylem kararlarına uyduğu sürece, tasfiyeye uğramadan, kendi görüşlerini tüm partiyeye (yalnız MK'ya değil!) duyurma, tartışma yoluyla çoğunluğa kazanma şansı olacak mı? Bizce doğru olan sonucudur.

Doğaldır ki, işin öteki ucu da var. Azınlık, görüş ayrılıklarını parti içinde ayrı bir disiplin, ayrı bir örgüt oluşturma noktasına vardırıarak eylem bir-

liğini bozarsa çoğunluk buna izin vermemekte özgürdür. Zaten bu noktadan sonra, fraksiyonlar oluşmuş demektir.

Disiplin, parti içindeki görüş ayrılıklarının saklanması ya da yasaklanmasının değil, bu fikirlerin tartışılacağı çerçeveyi, ortak pratik çalışma çerçevesini korumanın ön koşuludur. Fraksiyonculuk bu çerçeveyi bozduğu için parti dışına düşer, farklı görüş taşıdığı için değil.

Azınlık ve çoğunluk gerçek bir tartışma sürecinden geçerek oluşmuşsa, o noktadan sonra azınlık pratik kararların ve görevlerin yerine getirilmesine katılmak zorundadır. Azınlık haklı ise, bunu pratik gösterecektir. Ama azınlık, çoğunlukla verilmiş kararlar için, "kararı verenler uygulansın" derse, eylemde birlik bozulur. Pratik çalışma boykot edilmiş olur. Ayrıca, fraksiyonlara özgürlük yöntemi partide biçimsel birliğin korunmasına hizmet eden bir yöntem de değildir. Fraksiyoncu parti anlayışı şampiyonu Toçkızmin bugüne kadar ki deneyleri, tam tersine böyle bir parti anlayışının parçalanmaları körüklediğini kanıtıyor.

Disiplin, parti içindeki görüş ayrılıklarının saklanması ya da yasaklanmasının değil, bu fikirlerin tartışılacağı çerçeveyi, ortak pratik çalışma çerçevesini korumanın ön koşuludur. Fraksiyonculuk bu çerçeveyi bozduğu için parti dışına düşer, farklı görüş taşıdığı için değil.

Toplumsal devrim partisinin örgütsel biçimlenişi ve işleyişi ile yarının sosyalist toplumunun biçimlenişi arasında diyalektik bir ilişki var. Parti, gelecek toplumun kimi embriyonik özelliklerini en başından gösterebilmelidir. Parti amaç değil, araçtır. Yalnızca erki almanın bir aracı da değildir. Böyle bir kavrayış son çözümlemede yine aracın mutlaklaştırılması anlamına gelir. İşçi devleti, yokolmak, sönmek için varolan bir devlettir. Gittikçe güçlenen ve katılacak bir devletle sınıfsız topluma varılmaz. Kendi içinde demokrasi geleneği olmayan bir partiyle de başka türlü bir devlet kurulamaz.

Partideki demokratik işleyiş tek tek kişilerin keyfine bağlı olmayan objektif esaslara bağlanmalıdır. Tüzük bunun belgesidir.

Bu yazı çerçevesinde, parti içi demokratik işleyişin güvencesi olacak noktalar şöyle özetlenebilir:

Kollektif Yönetim ve Denetim

Devrimci partinin merkez organlarında toplanan yetki ve otoritenin, ortak çıkara uygun kul-

lanılabilmesi, her düzeydeki parti örgütünde kollektifliğin sağlanabilmesine bağlıdır.

Parti iradesinin olduğu en yüksek forum olan kongrelerin, iki kongre arasında partiyi yöneten merkez organların düzenli aralıklarla toplanması her durumda güvence altına alınmalıdır. Türkiye, geleneksel rejim partisinin yarım yüzyıl kongre toplamadığı bir ülkedir. Bu nedenle, böyle bir özel hatırlatma yersiz karşılanmamalıdır. Ayrıca, çeşitli gerekçelerle parti siyasetinin örgüt toplantıları dışında belirlenmesi yönünde kötü bir alışkanlık var. Merkezi yetkilerin, süzüle süzüle dar bir yürütme organının, hatta birçok durumda yürütmenin başındaki kişinin elinde toplanmasını önleyecek yöntem ve mekanizmalar mutlaka bulunmalıdır. Bunlardan biri merkez karar, yönetim ve yürütme işlevlerinin tek bir organda toplanması, bu organların yalnız karar veren değil aynı zamanda uygulayan, çalışan kişilerden oluşmasıdır. İşlevsiz organ üyeliği olmamalıdır.

Bu ve benzeri mekanizmalar yaratılmalı, ancak tek başına hiçbir tüzüksel-biçimsel mekanizmanın kollektif yönetimi güvence altına alamayacağı da bilinmelidir. Sonunda bütün bunları uygulayacak olan bir insan topluluğudur. Esas güvence, bu topluluğu oluşturanların kalitesinde ve genel yürüşünün ortak hedef ve çıkarlara uygunluğundadır. Varoluş nedenine, temsil iddiasında olduğu toplumsal çıkarlara yabancılaşan bir partide ise varlığını koruma refleksinin ortaya çıkması kaçınılmazdır.

İnsan bileşiminin çapı ve kalitesi belirleyici önem taşıyor. Devrim gibi, hem bilim, hem sanat yönü olan tarihsel bir göreve soyunmaların kendi ikiz kardeşleriyle, ya da kişisel uyum sağlayacakları insanlarla gerçek bir parti yaratılamayacağını bilmeleri gerekiyor. İnsan ögesine, tarihsel ve toplumsal gelişmenin gündeme getirdiği görevleri üstlenme, çözme yeterliliği açısından bakmak gerekiyor. Bir partide, önderliği günün görevlerini yanıtlayabilme yeteneğiyle gerçekten haketmiş, teori ve siyasal deneyim silahlarıyla donanmış, ortak işin çıkarını başa alan bir önderlik varsa ve önderlik ikilikçilik, adamcılık ilişkileriyle kendi kendini felçleştirmemişse, orada kollektivizm var demektir.

Ortaklaşa yönetim, aynı zamanda ortaklaşa denetim demektir.

Yukarıdan aşağıya örgütlenme ilkesini, denetimin de yalnız üstten alta işleyeceği biçiminde algılamak doğru değil. İki yönlü bir denetim gereklidir. Eleştiri, hesap sorma hem hak, hem görevdir. Parti içinde her düzeydeki organlarda karşılıklı denetim şarttır. Bunun için her organda, güvenliği

bozmayacak işlevsel tüm bilgilerin organ üyelerine akışı sağlanmalıdır. Basit kuraldır: Bilgi olmadan denetim olmaz.

Partiye ait mali kaynakların kullanımı, bunları kullananlar dışındaki partililer tarafından mutlaka denetlenmelidir. Günlük işlerin zorunlu kıldığı, asgari ve belirlenmiş bir miktar dışında hiçbir parti yöneticisi tek başına harcama yapma yetkisine sahip olmamalıdır.

Özerklik

Yerel örgütlerin özerkliği ilkesi, doğru anlaşılıp uygulandığında hem merkezi güçlendiren, hem de partinin hareket yeteneğini, girişimciliğini artıran bir ilkedir.

Özerklik, her yerel örgütün kendi çalışma alanıyla ilgili kararlar alma ve uygulama hakkıdır. Tüm partiye söz geçirebilen gelişmiş bir merkezi otorite ile, kendi alanının sorunlarını kendi çözebilen, düşünen, üreten, yaratıcılığı yukarıdan buyruk beklemekle köreltilmemiş bir yerel örgütler topluluğu. Anlayış bu olmalıdır.

Rosa Luxemburg'la Lenin'in parti tartışmaları ilginçtir. Rosa'nın Lenin'in parti modeline en temel eleştirilerinden biri, Lenin'in modelinde, partinin tek aktif parçasının MK olması ve parti gövdesinin MK'nın pasif bir izleyicisi durumuna düştüğü biçimindeki eleştirisidir. Lenin'in yanıtı son derece pratiktir. Lenin, böyle bir durumun, her şeyden önce Rusya'daki koşullar nedeniyle düşünülemeyeceğini, çünkü bu koşulların yerel parti örgütlerini kendi kendine hareket etmeye zorladığını söylüyor.

Aynı konuda, başarılı bolşevik örgütçülerden Osip Piatnitsky şunları söylüyor:

"Yerel parti örgütlerinin girişimciliği cesaretlendiriliyordu. Eğer Odesa, Moskova, Baku, ya da Tiflis bolşevikleri, gericilik ve savaş yıllarında tutuklamalar nedeniyle sık sık ortadan kaybolan merkez komiteden, üst komitelerden direktif bekleselerdi ne olurdu? Bolşevikler çalışan yığınları kazanamaz ve onlar üstünde etki sahibi olamazlardı."(6)

Yalnız merkezi değil, yerel örgütleri güçlü parti güçlüdür.

Türkiye parti pratiğimizde, yukarıdan direktif bekleme eğilimi her zaman çok güçlü oldu. Sosyalist formasyon ve disiplin anlayışındaki bozukluklar, aşırı merkezîyetçilik, ne yazık ki, amirinden emir bekleyen memur tipler yarattı. Siyasal bir parti olarak merkezileşmeyen hareket tipi örgütlenmelerde ise, soluk boruları açılmış yerel girişimcili-

ğin, aşağıdan yukarıya doğru bir dinamizm yaratılabildiği görüldü.

Özerklik işleyişi, yerel örgütlere tanınan özerk mali bütçelerle de desteklenmelidir.

Açıklık ve Katılımcılık

En gizli partinin, gizlilik gerekleri bile parti içi açıklık ve katılımcılığa engel değildir.

Örgütsel bilgilerde gizlilik olur. Siyaset sorunlarında ise gizlilik kabul edilemez. Her parti üyesinin partinin siyasetini ve varsa parti içindeki siyasal görüş farklılıklarını öğrenmesi vazgeçilmez bir hakktır. Partinin gizli basılıp dağıtılan yayın organında bu görüşlerin yer almasının hiçbir sakıncası yoktur.

Lenin, Ne Yapmalı?da şunları söylüyor:

"Örgütün gizli işlerinin merkezileştirilmesi, hareketin bütün işlevlerinin merkezileştirilmesi anlamını taşımaz. 'Bir düzine' profesyonel devrimci bu işle ilgili gizli işlevleri merkezleştiriyor diye, en geniş yığınların illegal basına etkin olarak katılması azalacak değildir, tersine on kat artacaktır. Illegal basını okumanın ona yazı yazmanın ve bir ölçüde de onu dağıtmanın gizli çalışma olmaktan hemen çıkmasını bu yolla ve ancak bu yolla sağlayacağız..."(7)

Lenin, gizlilik adına, gizli kalanlar dışındaki işlevlerin merkezileştirilmesinin yanlışlığını belirtiyor. Illegal basına, yalnız partililerin değil, en geniş yığınların etkin katılımından söz ediyor. İşte bu, katılımcı bir işleyişin ve alttan denetimin güvencesi olacak bir önlemdir.

Lenin, gizlilik adına, gizli kalanlar dışındaki işlevlerin merkezileştirilmesinin yanlışlığını belirtiyor. Illegal basına, yalnız partililerin değil, en geniş yığınların etkin katılımından söz ediyor. İşte bu, katılımcı bir işleyişin ve alttan denetimin güvencesi olacak bir önlemdir.

Sosyalist demokrasi anlayışının temel direklerinden biri katılımcılıktır. Partinin siyasal çizgisinin, taktiklerinin belirlenmesine, genel olarak fikir oluşturma süreçlerine ve pratik çalışmalara katılım. Parti üyesinin parti karar ve çalışmalarına katılımı kongre ve parti organlarının toplantılarıyla sınırlandırılmaz. Her parti üyesinin partinin genel sorunlarına sahip çıkmasının, kişisel katkısını yapabilmesinin sürekli işleyen kanalları olmalıdır. Parti siyaset ve taktiklerinin oluşturulmasına yaygın katılım hem daha doğru sonuç-

lara varmaya, hem de alınan kararların daha etkin ve enerjik uygulanmasına yardım edecektir. Aktif demokrasi, katılım demektir. Kararların alınmasına katılanlar, bu kararlara daha iyi sahip çıkar, girişkenlik, yaratıcılık ve coşkuyla uygularlar. Katılım kitle enerjisi demektir.

Hak ve Ödev İlişkisi

Ödev olmadan hak, hak olmadan ödev olmaz. Ödev-hak diyalektiği parti birlik ve işleyişinin temel harçlarından biridir. Sosyalizmin, "herkesten yeteneği kadar, herkese çalışması kadar" bilgisi parti için de geçerlidir.

Örneğin, eylemde birliğe, organ kararlarına uymak ödevdir, eleştiri-tartışma haktır. Ödevini yerine getirmeyenin hakkı da yoktur. Bir partideki çok konuşup ortak işe somut katkı yapmayanlar, ya da komformist bir yaklaşımla her şeye evet diyerek haklarını kullanmayanlar, bunların ikisi de sosyalist formasyona erişememiş tiplerdir.

Hak-ödev ilişkisi titizlikle gözetilirse, kadro değerlendirmesi objektif bir ölçüte bağlanmış, kadroların yükseltilmesi ve parti önderliğinin oluşmasında sağlıklı bir yol tutulmuş olur. Kapasitesi, özverisi, çalışkanlığı ve verimliliği ile daha fazla kişisel katkı yapanlar önder konumlara gelirler. Kişisel dostluk, yakınlık vb. öznel motiflerin kadro seçim ve terfisinde rol oynadığı örgütler ise kısa zamanda ahbab çavuş tekkesine dönmekten kurtulmazlar.

Parti kadrolarının ve ailelerinin korunmasının da, hak-ödev ilişkisi içinde anlamlı bir yeri var.

Tekellerin dünyasında sosyalist devrimci olmak, hele de bizim gibi burjuvazinin bu denli barbar olduğu bir ülkede devrimci olmak ölümü ve hapisliği koltukta taşımaktır.

Marks ve Engels Enternasyonal Birliği oluştururken, "birliğin yetimleri için maddi ve manevi destek" sağlayacak yardım dernekleri kurma çağrısı yaptılar, bunun için fonlar oluşturdular. İttihat ve Terakki Cemiyeti, Türkiye tarihinin arkasında çok değerli bir illegal deney birikimi bırakan bu ilginç partinin ilk beyannamesininin 34. maddesi şöyle: "Makasıd-ı Cemiyet uğrunda feda-yı nefis edenlerin ailesi muhtacı muavenet biriyse infak ve iaşesi ve evlatlarının himayesi cemiyetin en mu-kaddes vezaifinden addolunacak ve ibka-yı nam-larına çalışacaktır."(8)

Devrimci parti de, parti amaçları uğruna çalışırken yaşamını yitirenlerin arkada bıraktıklarına ve hapse düşenlere gereken yardımı sağlamakla yükümlüdür.

Profesyonellik

Lenin'in **Ne Yapmalı?** da dile getirdiği profesyonel devrimci kadro formülü dün ve bugün en çok tartışılan ve oldukça yanlış algılanan konulardan biridir. En klasik yanlış, profesyonelliği maaş memurluğa indirmektedir. Oysa, Lenin, Rusya'nın o günkü koşullarında profesyonel devrimci-liğin gerekliliğini şu sözlerle açıklıyordu: "... si-yasal polise karşı mücadele özel nitelikler gerektirir, **profesyonel devrimciler gerektirir.**"(9) Yine Lenin, **Siyasal düşünce Alman'lar arasında yeteri kadar gelişmiştir ve profesyonel olarak eğitilmiş, uzun deneylerden geçmiş tam bir uyum içinde çalış-an 'bir düzine' denenmiş ve yetenekli lider olma-dan (ve yetenekli kişiler yüzlerle doğmaz) modern toplumda hiçbir sınıfın kararlı bir mücadeleye girişilmeyeceğini anlayacak kadar siyasal dene-yim edinmişlerdir.**" diyor.(10)

Lenin'de profesyonel devrimcilik, siyasal polise karşı savaşında ilkel örgütçülüğün, partizanlığın, amatörlüğün zıddıdır. Profesyonel devrimci, eğitilmiş, kendini devrim davasına bağlamış insandır. Böyle bir devrimcinin üstüne aldığı işler ve özel durumu gerektirdiği ölçüde geçimi parti tarafından karşılanabilir. Partililer için bu anlamdaki profesyonellik kural değil istisnadır.

Profesyonelliğin kurala, partinin geçim kapısına dönüştürülmesi kendi başına bir yozlaşma kaynağı olabiliyor. Kural, her partinin kendi yaşamını üretebilmesi, buna ek olarak partiye parasal destek vermesidir.

Parti işleyişinin ayrıntılı bir şemasını çizmiyorum. Tartışma konusu ve karışıklık nedeni olan bazı önemli noktaları anlayış düzeyinde yeniden bilince çıkarmaya çalıştım.

Tartışılmasını diliyorum.

KAYNAKLAR:

1. Lenin, **İşçi Sınıfı Partisi Üzerine**, Sol Y. s. 264-265
2. Lenin, **Ne Yapmalı?**, Direniş Y. s. 165
3. Marks-Engels, **Seçme Yapılar**, Sol Y. Cilt.1 s. 137
4. Lenin, agy, s. 223
5. Çelik Bilgin, **Açık Devrimci Parti Üzerine Otuz Not**, Toplumsal Kurtuluş Sayı: 9 Mart 1988
6. O. Piatnitsky, **The Bolshevikisation of the Communist Parties by Eradicating the Social-Democratic Traditions**, Communist International Publication, 1934, s. 5
7. Lenin, agy, s. 155
8. Tark Zafer Tunaya, **Türkiye'de Siyasal Partiler**, Cilt.1 İstanbul 1984, s. 44
9. Lenin, agy, s. 137
10. Lenin, agy, s. 150

"Tek birleşme kaynağı harekete süreklilik kazandıran tek kurtarıcı ilke: İktidar"

R. Lüxemburg

BİRLEŞİK BİRLİĞİN ÇİMENTOSU YA DA ÖRGÜTLENMENİN ÇELİK YASASI: İKTİDAR

Onur ERK

III.

İKTİDARIN GÜNCELLİĞİ

İktidarın güncelliği derken bugünden yarına hemen iktidarın fethi, düzenin altedilmesi kasdedilmiyor. Güncellikten amaç, iktidar perspektifi, hırsı ve inancı taşımaktadır. Köktenci olmaktır. Kapitalizmi pisliklerinden arındırmanın, iyileştirmelerin ötesinde program önerebilmektir.

Gerçekliğin süreçleri ve akışları, bilince varılmasa da dönüşü olmayan bir nehri andırır. Bu, şu anlamda: Nesnel koşulların bir iktidar boşluğunu beslemesi gerekli şart; ancak iktidar yürüyüşünün zaferi yeterli şartta, yani devrimci sınıfın politik gücü bir örgütlenmeye bağlı. Devrimcilerin sloganlarına pozitiflik katan yön hareket edenin kendisinden çok, harekete, geçişlere, bağlantılara dayalı çözümlene yapmalarıdır.

Her politik örgütlenmenin temel sorunu iktidardır. Ufkumuza "yerleştirdiğimiz" nihai hedef-iktidar-pratik bir sorun haline getiren budur. İktidarı nihai hedef torbasına atıp, üzerinde kafa yormayı akademik ve spekülatif saymak yadırgatıcı. Keza, iktidar gelecekteki bir toplumun ön koşulunu yakalamaktır. İktidarı bilince çıkartmadan, gündelik uğraşlara özümsetmeden, uğrunda büyük özverilere katlandığımız mücadelenin zaferle taçlanması ne mümkün! Verilen zahmetli mücadeleye sınıf mücadelesi damgası vuran, mücadelenin özünü bilinçlendiren yalnızca nihai hedef-iktidardır.

"İktidar perspektif, her politik hareketin(...) ol-

mazsa olmaz özelliğidir. İktidar perspektifi olmazsa, politik hareket olmaz. Klüp olur, dernek olur. Ancak hazırlıksız ve sabırsız, olgunlaşmamış ve ham, sağlam hesaba dayanmayan ve gerçekçi olmayan iktidar perspektifinde her politik hareketi sulandıdır."(1) iktidarın alınmasını politik bir olasılık ve fiziksel bir olanak haline getiren şey; a) işçi sınıfıyla bütünleşmiş ve kilit sektörlerle hakim bir örgüt, b) ve uygun bir konjoktür'dür.

Baskı, sömürü vs. sorunları kapitalist yöntemlerle çözmek isteyen, yani kapitalizmin marazlarını, anarşisini tedavi etmek isteyen birisinin örneğinin, toplumsal reformlar yoluyla; örneğinin, kapitalist devleti demokratikleştirme/modernleştirme yoluyla; örneğinin, sendikal mücadele yoluyla... siyasal iktidarın işçi sınıfınca ele geçirilmeden kurtuluşun mümkün olmadığını kavradığı söylenebilir mi?

İktidar öngörüsünün nesnel ve öznel dayanakları var. İlk vurgu öznellik üzerine; Devrimci mücadelede tutku ve ülküler nesnel zorunluluğun öznel ifadeleri olarak şekilleniyor. Özne'ce damıtılmış nesnellik de denebilir. Devrimci/Sosyalist nesnel zorunluluk ile tutkuları arasındaki akordu vicdanında tutturabilen varlıktır. Tersine ya hayal dünyasında, ya da nesnellüğün esareti altında. Her iki haldede ortak nokta: Devrim için zarfı olmaktır; tutsaklık tutsaklıktır. Nesnellüğün kanatları altına sığınmakla, yalıtılmış bireyin duygu ve düşünceleriyle kanatlanmak, özgürlük için uçmaya yetmiyor. Özgürlük, toplumsal sorumlulukla atbaşı gidiyor.

İktidara inanmak! Kimileri için "yenilgi" psi-

kozundan birden ve toptan kurtuluşun uç bir savruluşu gibi algılanabilir. Hiç kuşkusuz, Türkiye solu uğrunda timsah gözyaşları döktüğü birliği, 12 Eylül'de yenilgide tatmıştır. 12 Eylül'ün bir yenilgi olup, olmadığını en iyi savaşanlar kestirebilir. "Yenilgi birliği"nden doğrulurken iktidar perspektifine aynı birliktelikle ulaşıldığını söyleyebilme rahatlığını, ne yazık, duyamıyorum. Burada bir kısır döngünün örüldüğüne işaret etmekle yetineceğim: Demokrasi.

Yenilgi süreci boyunca teslimiyet-intihar-direnme gibi kişisel özellikler değil konu; işçi sınıfının içinde birer siyasal eğilim olarak özellikle yaygınlık gösterebilecek sapsımlara dikkat çekmek. şöyle toparlamak mümkün: 1- Örgütlü ve siyasal mücadeleyi yadsıyıcı, başı bozuk başkaldırı biçiminde çıkabilecek **anarşizm**, 2- Doğrudan kendiliğinden eyleme, kitleselliğe tapınma anlamında **kendiliğindencilik**, 3- Dar eylemci azınlıkların gücüne dayanarak soyut bir şiddet düşkünlüğü **darbecilik**; yenilgi psikolojisinin güç katacağı akımlar olarak gözüküyor.

Bu üç öbeğin dışında, kitleselleşmeyi nesnelüğün ana rahmine atılan çelişki tohumunun çatlatılması olarak anlayan, iyi örgütlenmiş bir partiye sahip, uygun konjoktür ile destekli bir anlamda, geçikmiş-kazanamadığı için kaybetmiş-başarısının peşinde koşan jakoben ruhlu sosyalistler, kazanç hanesini boş bırakmamanın güvencesi. İktidar'da daha çok bu kesimin sorunsalı.

Belki bugün, sınıflar arasındaki kuvvet dengesi işçi sınıfının aleyhinedir. Sadece bilinçlilik ve örgütlenme düzeyi bakımından değil, aynı zamanda yönetici egemen sınıfların devreye sokabildikleri ideolojik ve toplumsal yedekler bakımından da zafer anının hâlâ uzağındayız. Fakat, bağrında uzlaşmaz çelişkiler barındıran her toplum, en güçlü "tanrı"ların bile denetleyemeyeceği, sistemin temel taşlarını yerinden oynatan büyük altüst oluşlara gebe. Olağan zamanlarda tüm dinamizmi küllendiren bıktırıcı tekdüzelik, durgunluk; böyle zamanlarda, yani ulusal çapta bir kriz, eskisi gibi yönetememe ve eskisi gibi yönetilmek istememe hallerinin belirlediği zaman dilimlerinde yerini zıddına bırakır. Bu türden işleyen süreç, her an, yeni özel biçimlenmelere yataklık eder. Daha kötüsünün olamayacağı kamısına kapılan kitlelerin köktenci kopuşlara elverişli kıvama ulaştıklarına hükmedilebilir. Olumsuzlaşma, öncesine kıyasla daha mümkün hale gelmiştir. Görel olarak en zayıf sınıf bile, o anın yarattığı dinamizme tutarlı yanıtlar verdiği taktirde iktidarın kapısını aralar.

Müzmin, kronik buhranlar kapitalizmin haylaz

çocuğudur. Kapitalizmden beslenir, kapitalizmi besler. Çıkışı olmayan bir durumun ortaya çıkabileceği varsayımıyla hareket ederek, evrimci karakterde bir ekonomik bunalım üzerine oturtulmuş iktidar stratejisinin tarih dışı, ekonomist bir görüş olduğunu tartışmaya gerek yok. Yalnız tarihsel zorunluluğun bilimsel zorunluluğa dönüştürülmesi çatışmaların birikmesinden, iç gerginliğin artmasından, kapitalizmin çelişkilerinin had safhaya ulaşmasından bağımsız düşünülemez. Güncel olanda kalıcı, somutun zenginliğinde soyutu yakalamanın anahtarını sunan bu gelişmedir.

Lenin'in aracılığıyla özet: 1905 demokratik devrim sürecine ilişkin kaleme aldığı "... İki Taktik" adlı eserinde Lenin, "ve hepimiz inanıyoruz ki, işçi sınıfının kurtuluş, işçi sınıfının kendi eseri olacaktır; yığınların bilinci ve örgütlenmesi olmadan, yığınları açık sınıf savaşımı yoluyla burjuvazinin tümüne (abç.) karşı hazırlamadan ve eğitmeden, bir sosyalist devrim söz konusu olamaz."(2) 1905'de işçi sınıfının kurtuluşu, işçi sınıfının kendi eseri olacaktır diyen Lenin 1917'de "Nisan Tezleri ve Ekim Devrimi" adlı çalışmasında Marx'ın "ayaklanma bir sanattır" sözünü hatırlatarak "Bolşeviklerin 'yapmacık' bir çoğunluğa sahip olmayı beklemleri saflık olurdu: Hiç bir devrim (abç) bunu beklemez."(3) diyordu.

Nitelüğün niceliğe dönüşmesinde öğretici bir örnek olması bakımından kısa bir rakam dizilişi yapmakta yarar var: 1916 Ekim ayında tüm Rusya'da grevci sayısı 177.000, 1917 Ocak ayında 200.000 iken, Mart ayında sadece Petrugrad'da 200.000'e ulaşır. Yine 1916 yılı sonu itibariyle tüm Rusya'da sayıları birkaç bin olan Bolşevikler, 1917 Ağustos ayında 240.000, Ekim devriminden hemen sonra ise 400.000 parti üyesine ulaşırlar. Rakamların çarpıcı grafiği, bir avuç "komplocu"nun iktidarı kapıldığı yollu eleştirilere cevap teşkil ediyor. Evet, devrimi başlatmak devrimci durumun büyük sarsıntı ve çalkantılar yarattığı her toprakta, belki, "yerden bir tüy kaldırmak" kadar "kolay" olacaktır.

Zaman, mekan, koşul bağlamından kopartılmış Lenin'in, devresel yorumculuğu ile "...İki Taktik"teki Lenin'i, "Nisan Tezleri"ndeki Lenin'e mahkum ettirmek mümkün. Bu anlamda herkesin bir parça "Leninist" olduğuda... kompartımanlara bölünmüş Lenin'in her bir parçası öbürünün elinde tabulararak kendisine cihad açar. Leninizm, eşitsiz gelişim yasası içinde işçi sınıfına dayanan öncü örgüt ile zayıf halka momentinde iktidar teori ve pratiğidir. İktidar, devrimci durumun hareketlendirdiği, teyakkuz haline getirdiği kitlelerin çoğunluğunu kazanmaya yönelik radikal adımdır. Kitleselleşme ve "adım" eş zamanlı bir sıçrama ola-

rak düşünülmemelidir. Her mücadelenin olmazsa olmaz, asgari bir kitle tabanı elbette vardır. Ancak iktidarı, nüfus ya da politik çoğunluk ön şartına bağlama iktidarsızlığa yatırım yapmakla eş anlamlıdır. Gerçek kitleselleşme iktidarın istimi olagelmıştır.

Ekim Devrimini "yanlış", "sapma", "tesadüf" motifleriyle bezeli idealist tarih anlayışının sorgulamasından kurtaran Leninist evrensel öz; eşitsiz gelişim yasasının bilincine takılı **zayıf halka, öncü örgüt, ihtilalci ruh üçgenidir.**

Emperyalist-kapitalist dünyanın sistem egemenliği, artık tek tek her ülkedeki devrimci hareketi 19. yy.'a özgü, kendi milli sınırları içinde hesaplaşmanın dışına çekiyor. Bunun anlamı şu: Eşitsiz ve birleşik gelişme yasası devrimci objektiviteyi her bağımlı ülkenin içsel sorunu haline getirdi. Emperyalizmin, toplumun sosyalist örgütlenmesinin tüm maddi önkoşullarını, maksadını aşar biçimde yarattığı biliniyor. Devrim durumları ya da ayaklanmalar iç etmeni olduğu kadar, dış etmeni de hesaba katmak zorunda. Politika ve taktikler devrimci hareketin öz gücü ve deneyleri ile sarıldığı kadar, belirli bir ülkenin (çevredeki ülkeler topluluğunun, hatta tüm dünyanın) sınıfsal güçleri hakkındaki objektif, bilimsel analizlere de dayanır. Sosyalist dünyayı karşısına alan bir devrimci hareketin başarı şansı sifıra eşittir.

Iktidar, Birleşik birlik'in inanç kalkandır. İnanç, mucizeler yaratan devrimci enerjiyi, devrimci coşkuyu kerelerce artırır. İktidarın mutlak kaçınılmazlığının bilincinde olan, bu olguya yakın ilgi gösteren ve kendisini onun oluşması için adayan herkese enerji ve kararlılık aşısıdır, inanç. Zorunluluğun pratik bir görev olarak algılanmasında, apriori, teorinin yardımı büyüktür. Ancak, bu zorunluluğu gerçeklik haline getirebilmek için, açık kitle çalışması ve politik mücadele alanına geçmek ve görelî olarak teori alanını terketmek gerekebilir. İkincisi, birincinin kaçınılmaz maliyetidir. Sadece yorumlayan filozoflar layık oldukları yere, tarihin çöplüğüne atılmaktan kurtulamazlar. Yeni yetmeleri ise tarih şaşmaz mantığıyla, kopyacı komedyenler safına "ithal" etmekte gecikmiyor. Marxistlik ve Marxologluk iki ayrı yoldur.

İnanç doğrusal, nalıncı keseri gibi tek taraflı yontan bir meziyet değildir. Sadece içini gören inanç kördür. Kör inanç tarikatların harcıdır; kişiye has romantik bir özü olmakla birlikte toplumsal bir "değer"dir. Bu yüzden olmalı: İçimizde takeplerimizin aşırı ve pratikte imkansız olduğuna inananların -istemeye istemeye- burjuvaziye moral hediye ediyor olmaları... İnanç boşluğundan

düşman yararlanır. Her boşluk, sızma doğurur. Eğer taleplerimizin nâaşırılığını beklersek, onakastedenlere cesaret vermiş, imkan tanımış oluruz. Sabırlı, sorumlu, samimi bir siyasi ve örgütsel çalışma ile sislerin dağıtılması, nihai hedef-pratik sorun iç içeliğinin kavranması sağlanabilecektir.

Güneş uzak mı, yakın mı? verimsiz bir tartışma. Bir, Güneş; iki, zaman kavramının bilincinde olmak yeterli. Yeter ki, akın Güneş'i zaptetmek için hazırlansın. Mesafeyi yakınlaştırıp uzaklaştırmak "bizim" akınımızın sorunu. Akınımıza ivme katacak nesnellik uzakta değil.

Bu bölümü Lenin ile noktalayalım. Lenin, işçi sınıfını kültürsüz, olgunlaşmamış, bu haliyle de iktidara layık görmeyenler için burjuva kuşatması altında sınıfın politik bilince kendiliğinden ulaşmasının mümkün olamayacağını "Ne yapmalı" ile cevaplandırdıktan sonra, başka bir yerde Ekim 1917 için şunu söylüyor: "Sosyalizmi kurmak için (...) eğer belirli bir kültür düzeyine ulaşmak gerekiyorsa(...) neden devrimci bir atılımla bu belirli düzeyin ön koşullarını önce ele geçirip, sonra işçi ve köylü iktidarına dayanarak Sovyet rejiminden güç alarak, öteki halklara yetişmek için harekete geçmeyelim."

"DEMOKRASİ" ÇIKMAZ SOKAK-TEK YOL SOSYALİST DEVRİM

Demokrasi mücadelesi sorununun iktidar perspektifini bulanıklaştırıcı bir tarzda işlendiğini gözlemlediğimden, son olarak bu konuya değineceğim.

Türkiye İşçi Hareketi, tarihinde kritik bir noktaya ulaşmış bulunuyor. Bir kez daha olanaklar ve zorluklar "safkan burjuvazinin 'demokrasi' örtüsü altında" gizleniyor. Karşıtlıkların, çelişkilerin üstüne demokrasi türünden şal hazırlanıyor. 12 Eylül'den sonra kapitalist restarasyonun törpülediği kimi solcular, her taşın altında demokrasi arar olmuştur. Kapitalizmi mazur göstermenin, övgü ve bağlanmanın huzuru, kendini demokrasi ahtapotunun kollarına bırakarak kamufle edilmektedir.

Peşin peşin söylüyorum. Sosyalizm varken, demokrasinin "faziletlerini" anlatmayı antipatik buluyorum. Demokrasi'nin evrensel uygulanabilme yeteneğine sahip, genel ve soyut bir model olarak ele alınışını anlayamıyorum. Tersine, yapışkan ve kaygan bir kavram. Kütük kaydı; sermayenin yumuşak dikenini, ya da çalışan yığınların yumuşak yüzü olarak çıkıyor. Kapitalizmin çelişkilerinin, bunalımlarının keskinleşip şiddetlenmesi, işçi sınıfının ve emekçi kitlelerin mücadelesinin yük-

selişi demokrasinin askıya alınmasının veya başı açılmasının sınırını belirliyor.

Umarım, tüm kalplerin demokrasi aşkıyla yandığı 60'lı yılların geçip gitmesine yakınmayı seven "tastamam" anayacı liberal ve radikal aydınlar'ımızı üzmem. Demokratsever sosyalizm havarisi beraketli bir ülkede, demokrasiye saygısızlık etmeden yol alabilmek pek imkan dahilinde gözüküyor. Üstelik, yılların kaşarlanmış burjuva politikacılarından ince politika şaheseri taktiklerle demokrasi talep etmenin, devrimci mücadele adına revaçta olduğu bir dönemde.

Sosyalizm ile demokrasi arasındaki ilişki, acil talepler-nihai hedef, asgari program-azami program, demokratik devrim-sosyalist devrim biçiminde hep sıcaklığını koruyan bir tartışma alanı olagelmıştır. Denilebilir ki, uzlaşma ve mücadelenin turnusol kağıtlığını yapmıştır, bu tartışma.

Hiç tereddütsüz yazıyorum: Azami ve asgari program tek ve aynı şey; nihai hedef herşeydir. Sosyalizmden daha pratik bir sorun ne olabilir? Sosyalizm öncesine demokrasi, demokratik devrim, acil talep, asgari program vb. her ne tekabül ettirirseniz ettirin, mekanik bir ikilik veya doğrusal bir birlik beklenmemeli. "Tek ve aynı şey" çelişkili, bağlantılı, diyalektik bir ilişkiyi anlatmaktadır. Sosyalizm öncesi sanılan herşey, sosyalist mücadelenin organik alt sistemleridir.

Farkedileceği üzere, itirazımız acil-demokratik talepler, nihai hedef vb. kavramsal nitelenmesine yönelik değil. Kapitalizm sürekli tepkiler, tatminsizlikler üreten bir yumak. Örneğin: Bir taraftan sınıf atlama hayalleri yayarken, öbür taraftan iflaslar, proleterleşme; bir taraftan serbest seçim-eşit oy kuralları getirirken, öbür taraftan örgütlenme yasağı, bir taraftan objektif hukuk-bağımsız yargı, laiklik derken, öbür taraftan işkence, olağanüstü mahkemeler, resmî din tayini, dinin koruma ve kollanmasının devletin asli görevleri arasına alınması vb... Birde, gerçekleşmemiş burjuva görevler ile tamamlanmamış burjuva işlerin (toprak sorunu, ulusal sorun gibi) demokratik talepler olarak, işçi sınıfı hareketine kalması... Her çelişki, sınıf çelişkisi değildir. Her çelişki, sınıf mücadelesi tarafından üst belirlenir. Çelişiklere burjuva devlet mekanizması içinde mümkün olan "barışçıl" yollardan çözüm bulmak imkanı yoktur. Çözüm gibi sunulan çoğu kere, kışkırtılmış reformizm ve sendikalizm vasıtasıyla politik etkisizleştirme rolü oynar.

"Sosyalist platform olmayınca, demokrat alan son derece daralıyor. Bu yüzden burjuvazi demokrat alanı, bir 'bataklık' gibi geniş tutabilmek için bir yandan sosyalist örgütlenmeyi bastırmaya, di-

ğer yandan da, sosyalistlerin demokratlarla ilişki kurmasına set çekmeye büyük özen gösteriyor. Bir anlamda dram da burada çıkıyor. Sosyalistler, bu senaryoyu kabul edip, sürekli demokrat bir giysi ve kuşkusuz demokrat bir ideoloji ile çıkmaya çalışıyor. Sosyalist mücadeleye oto-sansür koyuyorlar."(4) Demokrat ideolojiyi, antagonist çelişki-üretim tarzı düzeyindeki temel çelişki-dışında kalan, esasen düzen içinde daha iyi bir yer edinme sorununa bağlı/dayanan, iktidar bloku dışında kalan halk kesimlerinin ideolojik söylemi olarak anlıyorum. Hak arayışı, mücadele platformunu oluşturuyor. Oysa tek başına hiç bir haksızlık, gerici kurumları yıkacak bir gerekçe olamaz.

"Demokrasi sorununun marxist çözümü, proleteryanın, burjuvaziyi devrilmesi ve kendi zaferini hazırlamak üzere, bütün demokratik kurumları, bütün özelemleri, kendi sınıf savaşımında seferber etmesidir.(...) Marksizm bize, belli bir kapitalist ülkenin burjuvazisi tarafından yaratılan ve çarpıtılan demokratik kurumlardan yararlanmayı yadsıyarak, 'oportünizmle' savaşmanın oportünizme tümünden teslim olmak demek olduğunu öğretiyor." (5) Sağlıklı bakışın tüm öğeleri burda. Ayırıştırıcı vurgu şu: 1-Demokratik kurumlar, burjuvazinin tek yanlı lütfu değildir. 2-Demokratik kurumlar, sosyalist gelişme çizgisine uygun kullanıldığı zaman, burjuvazinin şiddetli saldırılarına uğrar. 3-Kapitalizmde ezilen sınıfların demokratik haklarını kullanmalarını biçimsel/olanaksız kılan koşullar geçici, istisnai değil, istemin tipik karakteridir.

Tüm dünyada demokrasinin yayılmasının, artan ölçüde işçi hareketinin somut gücüne, onun ilerleme ve gerilemelerine bağlı bir rota izlediğini belirtmiştik. Anti kapitalist istek ve kitle davranışlarının, sadece bireysel bilincin derinliklerinde ve siyasetin uçarı semalarında değil, gerçeklikte gelişip sağlamlaşması ve giderek ekonomi, devlet, örgütlenme biçimlerinin gerçekten de değiştirilmesi yönünde köklü alternatifler kapsamlı geliştirilebilirdi mi? Şimdi 12 Eylül silindirinden geçirilen Türkiye'de demokrasi tuzaklarına düşmek, düne göre daha kolay. Demokrasi adına fethedilecek o kadar çok gaspedilmiş mevzi var ki... Ve de demokrasi batıda birşeyler söyleme yanılmalı özgürlüğü ile göz kamaştırıyor iken. Değiştirme özgürlüğü mü? Elveda. Kapitalizm zafer kazandı(!) Hiç tatlı canımızı "sıkmayalım". Nostaljik salınımlarla başkaldırıya fatiha okuyan yorgun, demokrasi-kolik devrimcilerin en taze bestesi bunlar. Gerçi, flamasında "söylemeye evet, değiştirmeye hayır" yazılı demokrasi, söyleyecek birşeyleri olan 'aydınları' hep cezbetmiştir. Ne var ki, iktidar kavgası veren

proleterya'yı görünce nevre dönmekte, demoklesin kılıcı kesilmektedir; ama ne çıkar? proleterya da "ölmedi" mi zaten. Bu "engin" görüşlü zevat gölge etmesin. Proleterya, onlara serüvenlerinde bol demokrasi diliyor. Proleterya demokrasi vaadi ile şişirilmiş balona tutunmaktansa, "ölüm" sessizliği ile başbaşa kalmaya razı.

Ne proleteryanın öldüğü doğru, ne de marksizmde bunalım olduğu. Marksizmin sorunları vardır. Sorun ve bunalım iki ayrı şeydir. Sorun, beklenmeyen engeldir. Bilinmeyen deryalara doğru açılan bir hayatiyet belirtisidir. Sorunsuz gelişme olmaz. Ancak, ölümler sorunsuzdur. Gelişme ve sorun civciv ve yumurta gibidir. Marksizm, insanlığın geleceğini ipotek altına alan bir dogma değildir. Marksizm bilimdir. Bilim bizatihi sorunlu bir bün-yedir. Herleyen ve akan hayat, bilimsel yeniden üretimin temel dinamiğidir. Marksizmin kendi iç yapısında toplumların gelişme yasalarının köşe taşları sağlam konmuştur. Bu anlamda Marksizm aşılamaz. O halde sorun nedir, sorun çağın kavranmasıdır. Çağ kendini vareden temel dinamiklere ek olarak insanlığın önüne yeni sorunlar, yeni engeller çıkartmıştır. Marksizmin, mimarlarınca sistematize edilmişin üzerine bir başka tarihsel koşul binmiştir: Kapitalizmin emperyalist aşamaya ulaşması, sistem içi ekonomik-politik-askeri entegrasyona tırmanış, bloklu dünya, sömürge ilişkilerinde ekonomi-dışı zorun giderek kaybolması, kalkınma-bağımlılık-teknoloji transferi zinciri, sosyalizmin reel bir seçenek olarak etkin yeri vb. ilk akla gelenler... Şükür ki, bu arada Lenin var. Bunalım, verili durum karşısında çözümsüz kalmaktır. Ekonomik, politik, kültürel konumlanışları aşamamak, sorgulayamamaktır. İç mekanizmaların obje üzerinde iflasıdır. Yani dönüştürücü dışsal etkinliği yitirmektir. Marksizm bunalıma yabancı sorunlara akrabadır. Dolayısıyla marksizmin yenilenmeye değil katkıya ihtiyacı vardır. Katkı, her özel somutta sorunları aşmaktır; marksizmin teorik modelinin zaman ve mekân boyutunda, pratik üretimidir. Marksizm, yaratmaktadır.

Sıra proleteryanın yaşadığının kanıtlarına gel-di: Bir; bilimsel, teknolojik gelişmeler emeğin niteliğini değiştirmekte, verimi yükseltmektedir. İşgücüne kalite kazandırmaktadır. Ama kafa ve kol gücü, üretim sürecinin asli faktörü olmaya devam etmektedir. İki; Özel mülkiyetin yaygınlaşması artık-değer sömürsüne son vermemekte, işçi sınıfını yönetilen sınıf olmaktan çıkarmaktadır. Üç; Kapitalizmin kendi içinde "sosyal devlet, refah toplumu" gibi sübat adımları atarak proleteryanın zincirlerinden başka kaybedecek şeylere sahip olması proleteryanın global düzeyde

savaşırsız, sömürsüz bir dünya özlemini söndürmüyor. Ve hâlâ sermaye sınıfı varlık nedenini proleteryada buluyor. Soylu başkaldırı bilimsel teknolojik devrimin örsünde çelikleşiyor.

Kısa bir ara vererek, tarihi bir geziye çıkmayı öneriyorum. Gezimizi burjuva demokratlarının "cephaneliği" üzerinde yoğunlaştıralım. Görülecek ki, burjuvazi demokrasinin ocağını söndürelili yıllar olmuş ta, Ekim Devriminden önce... Burjuva korosunda liberal, kemalist, ulusal, çağdaş vb. sesli, demokrasi ile payelendirilecek müttefik arayan azimli "solcularımızın" demokrasi güçleri ile aralarının açılmasını göze almadan bu geziye katılmaları mümkün değil.

Feodalizme karşı emekçileri bir kalkan gibi kullandıktan sonra iktidarın daha ilk evresinde bayrağındaki eşitlik, özgürlük, kardeşlik sloganlarını tersyüz etti burjuvazi. Emekçilerin sıcak solugunu ensesinde hisseden burjuvazinin tutarlılığı buraya kadardı. "Fransız terörü" ya da "terör saltanatı" ve "Thermidor gericiliği" gibi lanetli kavramları siyaset sözlüğüne 1789 yılında başlayan, 1793-94'de jakoben diktatörlüğü ile doruğa çıkan, Fransız ihtilali "armağan" etmiştir. Jakoben diktatörlüğü (1793-94) döneminde burjuvazinin kendisine rağmen burjuva devrimini, Paris'in "malsız-mülksüz" yoksul yığınları zafere ulaştırmıştır. Burjuvazinin devrimci barutunu henüz tüketmediği dönemlerde bile, kalıcı sonuçlar proleteryanın etle tırnak misali eseri olmuştur. "Jakobenlerin simgesi "bozulmaz" Robespierre, burjuva demokrat devrimcilikteki tutarlılığını canı ile ödedi. Giyotine gönderildi. Robespierre'nin arkasından "eşitler Cumhuriyeti" kurmayı planlayan proleter devrimci Bbauf'da giyotine gönderilmiştir.

Her devrim süreci hem yönetenlerin, hem yönetilenlerin arayış ve arzularının üzerindeki kapağın sonuna kadar açıldığı, kitlelerin elastikiyet kazandığı bir süreçtir. Daha ileriye yakınlık, duran devrim sürecinin içe vuran tatminsizliğidir. Olan ile olması gereken arasında kurulan denge "tatminsizleri" kurban verir. Devrim, "yüklerini" bodrodan denize atarak oturur. İktidar olmak için ileriye atılan burjuvazi uçarken, paraşütünü işçi ve emekçilerin mücadelecisi soluguna açmıştır; demokratik taleplerle savaş meydanına çıkmıştır. Ancak burjuvazi, kabaran suların çekilirken arkasında bıraktığı taşlar türünden iktidar koltuğuna ayağını basınca paraşütünü kapatıp, havasını boşaltmıştır.

Şimdi uyanıklık iddialarına rağmen, sömürülenleri iktidar yolundan ayırarak kısmi, olası bir iyileşmenin, genel kapitalist ilişkiler temelinde rizikolu bir iyileştirme olduğu, aza razı olunarak çoğa ulaşamadığı tarihi tecrübelerle de sabittir.

Demokratik isteklerin geçmişe kapitalizme göre değil, geleceğe sosyalist devrime göre tasarlanması burjuva düzenini mantiki sınırlarına iter, çelişkileri kızıştırır, bilince çıkarır. Demokrasi terbiyesini pratikte dener. Demokratik direnç ve huzursuzluk, sosyalist uyanışı ve başkaldırıcı körükler. Demokratik tepki ve talepler, eğer programlaştırarak olursak, asgari program açık ve kesin bir şekilde düzenin temellerini hedef alırsa kitlelerin doğrudan sosyalizm için hazırlanmasında "volan" kayışı işlevi görür. Söz konusu hedeflere yönelik bir mücadele verilmesine değil, bu hedeflere ulaşabilmek için bir ara/ön aşama mutlak öngörüsüne karşı duyarlı olmak gerekir. Zira hareket aşamalara ayrılarak yürüncesinden çıkartılıyor.

Tabii tüm bunlardan sonra öncelikle Lenin'in "...İki Taktik" adlı eserini ellerine alarak demokratik taleplerin mevcut temel üzerinde tümüyle gerçekleşebileceğini söyleyenler çıkabilecektir. Şöyle diyor Lenin: "... bir yandan mevcut toplumsal ve ekonomik ilişkiler temeli üzerinde tümüyle gerçekleşebilecek olan ve öte yandan da, sosyalizmin gerçekleşmesi için ileri doğru atılacak ikinci adımın önkoşulları olan ivedi siyasal ekonomik reformlar programıdır."(6) Herkesin bir Lenin'i var deyip geçmek yetmiyor. Lenin'in bu değerlendirmeyi yaptığı tarihi kesitin kalın çizgileri önemli: 1) Yılı 1905, işçi sınıfı Bolşeviklerin arkasında değil, yani örgütlenme her anlamda yetersiz. 2) Uzlaşmaz sınıf karşıtlıkları az gelişmiş. 3) Halk kitleleri için, sosyalizm yabancı. 4) İnsanlık henüz en ileri toplumsal düzen olarak burjuva düzenini tanıyor.

Başka bir yerde "Biz doktriner değiliz. Bizim doktrinimiz bir dogma değil, bir eylem klavuzudur. Biz, Marx'ın ya da Marxistlerin, sosyalizm yolunu bütün yönleriyle tanıdığını savunmuyoruz. Bu saçmadır. Biz, bu yolun yönünü tanıyoruz." diyor Lenin; sınıflar mücadelesinin uluslararası ölçekte seyrettiği, emperyalist-kapitalist sistem egemenliğinin belirleyici faktör kertesine yükseldiği koşullarda ise genel olarak kapitalizmin ve özel olarak emperyalizmin, demokrasiyi bir hayal haline getirdiğini aynı zamanda da yığınlarda demokratik esinler uyandığını ancak, iktisadi devrimler dışında en "ideal" demokratik dönüşümlerle bile kapitalizmin devrilmeyeceğini belirterek, "Emperyalizmde bütün demokratik istemler, siyasal bakımdan elde edilmelerinin zorluğu ya da bir dizi devrimlere başvurulmaksızın elde edilmeyişleri anlamında 'erişilmez' istemlerdir."(7) açıklamasını getiriyor.

Buradan Sosyalist Devrime geçebiliriz.

Hatırlanacaktır. Türkiye'de uzun yıllar kapita-

lizm mi, feodalizm mi, işçi sınıfının var olup olmadığı; burjuvazinin ne kadarcının, ne kadar devrimci (milli) olduğu; yeni sömürge mi, yarı sömürge mi olduğu - tarafların özel niyetlerinden kuşku duymaksızın- tartışılır oldu. Bugün, bu tartışmanın aşıldığını varsayıyorum. En azından işçi sınıfının objektif varlığına, kapitalist sosyo-ekonomik yapının belirleyiciliğine itiraz eden kalmadı. Bir zamanlar, sosyalist devrim tezine halkı ürküteceği, işçi sınıfını ittifaklarından koparacağı, "milli" burjuvaziye karşıya alacağı gerekçesiyle itiraz edenler de oldu. Yöntemsel bir not düşmekle yetineceğim: Yenmeye çalıştığımız gücün bir kısmı korunarak onu yenemeyiz. Öz niyetler saklanarak halkın aktif desteği sağlanamaz. Burjuvazi kandırılmaz, burjuvazi ikna edilmez, burjuvazi ile barış olmaz. Kurnazlık, kendini aldatmaktır. Kullanan, kullanılır. Örgütlü sınıf mücadelesi, burjuvaziyi imha ederek "sorunu" çözer. Ş nlı geleneğimiz amaç gizleme taktiğinin "yakayı" kaptırmanın öbür adı olduğunu öğretiyor.

Küçük bir parantez: Söz konusu tartışmaların uzun süre bir tarafını en "saf" teorileriyle tutan bir kesimin adeta ideoloğu konumundaki Halil Berktaş, yakın zamanlarda geliştirdiği kayda değer görüşleriyle önemli bir kopuşun habercisi gibi. Kopuş, MDD tarih tezine veda etmek anlamında değil, belki eskiyen argümanlardan vazgeçiliyor, ama maddi/teorik temellerinin çökertilmesi anlamında içten ciddi bir kabuk çatlatmanın ipuçları beliriyor.(*). Umarım, "yüz çiçek açsın, yüz fikir tartışsın" espirisi kapsamında, ya da "kanatlı parti" hatırına fiziksel bir tasviyeyi doğuracak mekanizmalar işletilmez.

Devam ediyorum. Bilindiği gibi, devrimin siyasal ve toplumsal olmak üzere iki boyutu var. Devri-

(*). Halil Berktaş, "Türkiye'nin Özgüllüğü Üzerine Bazı Düşünceler" Saçak dergisi, İst. Haziran 1967, s: 41

"Yarı-sömürge, yarı-feodal" formülü Türkiye'nin az gelişmişlik özgüllüğünü kavramıyor. O günde kavramıyordu, bugün de kavramıyor. Bu formül, Türkiye'yi olduğundan çok daha geri gösteriyor. Yarı-sömürge kısmı da gericiliği abartıyor, yani feodal kısmı da; bunu açıkça tespit etmeliyiz. Yarı-feodal kısmı, esas olarak bir küçük ve orta köylülük ülkesinde kökenleri kapitalizm öncesine dayanan toprak kutuplaşmasını, olduğundan çok daha derin ve toprak ağalığını adeta her yerde hâkim gösteriyor. Yarı-sömürge kısmı, ekonomisi ve üst yapısıyla Türk devletinin emperyalizmden görece özerklik sercesini kışkırtıyor." (S: 9)

Bunun yanı sıra; "... Sosyalist Devrim tezi saflarından, Türkiye'ye en küçük bir teorik miras..." kalmadığını iddia ederken ne yuzak, en çok boş bir midye kabuğunu çağrıştıran H. Berktaş'a, sosyal mücadelede daha ciddi burnunda iken; Türkiye'ye modern tarım işletmeciliğini 30 yıl önce birincisi yarımın ortalarında girdiğini, tarında ücretli işgücü (özgür emek) kullandığını, Türkiye'nin emperyalizmin karşısında "bağımsız devlet" statüsünü yitirmediğini, hiç bir zaman sömürge olmadığını, devrim stratejisinin yok olup çözüme göre değil, gelişip güclenen eğilimlere göre belirlenmesi gerektiğini ısrarla savunanların Sosyalist Devrim safları -özel olarak Behice Boran'ın katkıları- olduğunu hatırlatmaya gerek var mı?

min maddi temeli, üretim güçleri ile üretim ilişkileri arasındaki çatışmaya uzanıyor. Devam etmeden önce, devrim nedir? Bunu bilmek gerekiyor. Leninist tanımı, M. Odabaşı'nın (bak. Sosyalist iktidar, sayı: 2) çevirisi ile aktarıyorum: "Devlet iktidarının bir sınıftan bir başka sınıfa geçmesi, terimin hem kesinlikle bilimsel hem de pratik siyasal anlamında, bir devrimin ilk esas temel işaretidir." Sosyalist devrim teması, Lenin'in en son devrim formülasyonu ile böylece açıklık kazanıyor.

Sosyalist devrimlerden önceki tüm devrimlerin ana sorunu üstyapıyı, oluşmuş bir alt yapıya uygun hale getirmektir. Eski üretim düzeninin bağrında yeni üretim güçlerinin ve ilişkilerinin filizlenip, bir noktadan sonra eski üretim ilişkilerinin, üretim güçlerinin gelişmesine ayak bağı olması bir müdahaleyi gerektiriyordu. Burjuva devrimleri üstyapısal bir düzenlemeden ibaret kılan bu gelişmedir.

Sosyalist devrim daha karmaşık ve zor. Burjuva devrimi, feodal toplumun bağrında büyümüş ve olgunlaşmış kapitalist düzen biçimleri az çok hazır olunca bir anlamda, ihtilal açıkca patlak vermeden önce başlayan ihtilalsiz ihtilaldir. Yani Feodalizmin içinde olgunlaşan kapitalizmin tıpkı bir civciv gibi kabuğu kırıp, ayak bağlarından kurtulması, kendini inkar edecek devrimi öncelemesidir. Sosyalist devrim toptan bir yadsıma. Dolayısıyla meşruiyetini toplumsal düzeyde kazanmak durumundadır. Varolan altyapıya uygun bir üstyapı inşa etmek değil, üstyapıyı ele geçirerek yeni bir toplumun altyapısını kurmak üretim araçları üzerindeki özel mülkiyete son vermek, iktidarı işçi sınıfına devretmek, sosyalist devrimin tarihi misyonunu anlatıyor. Yıkıcı ve yapıcı görevler üst üste. Bu bakımdan, proleterya diktatörlüğünün tarihsel önemi vardır. En azından, geçiş sürecinde ikamesi mümkün olmayan bir toplumsal modeldir. Yaratıcı yıkıcılık! Keza, proleterya ilk yönetim derslerini bu aşamada test eder.

"Artık kuşkuya yer yok. Dünya proleter devriminin eşliğindeyiz." diye haykıran Lenin, Proleteryanın tüm ileri birliklerinin eş zamanlı devrimi bir atılımını beklemiyordu; emperyalizmin, kapitalist sistemin evrim çizgisinin son halkısı olduğunu, yeni bir toplumsal dönüşümü müjdeleyen "arife" süreci yaşandığını vurguluyordu. Kapitalizm üretimin sosyalitesi, üretim araçlarının özel mülkiyeti ile, emperyalizmin ise merkezileşme ve yoğunlaşma ek yasası ile genel bir toplumsallaştırmanın kendiliğinden öncüsüdürler. Yeni bir düzene, tam rekabetten tümden toplumsallaştırmaya istemeyerek sürüklenir, kapitalizm. Özcesi, kapitalizm ile, sosyalizmin maddi ön koşulları olgunlaşmaya baş-

lar. Yani nesnel ekonomik süreçlerin gelişmesi ile üretim ve değişim araçlarının büyümesi içli-dışlı'dır. Kompleks üretim araçları, devasa üretim ölçeği, bilimsel-teknolojik bilgi birikimi, öncü/temel sınıf sanayi proleteryanının kristalizasyonu vb. unsurları kapitalistleşmenin dışında algılamak mümkün değildir.

Ancak, sosyalizmin önkoşulları sosyalist devrimin önkoşulları ile bir tutulamaz. Yeni bir iskeletin uzuvlarını kapitalizm var eder. Sosyalist devrimin ön koşulları ise, nesnel ve öznel (psikolojik alanlar dahil) koşulların gelişmesiyle, bir başka anlatımla siyaset ve üstyapıyla ilgili öğelerin etkin rol oynamasıyla oluşur. Buraya kapitalizmin derinleşen buhranlarını ve dünya sosyalist sisteminin gücünü de eklemek gerekir. Sosyalizmin ön koşullarını ve kendi mezar kazıcılarını bünyesinde barındırması anlamında devrimci objektiviteye sahip emperyalist-kapitalist sistem; kaçınılmaz yapısal krizleriyle sosyalist devrimin arifesi devrimci durum önkoşulunu yaşamak zorunda kalır. devrimci durumdan devrimle çıkışın garantörü hiç kuşkusuz, işçi sınıfının iktidar perspektifli politik örgütüdür.

Böyle bir örgütün eksikliği "fırsat"ın burjuvaziye kaptırılmasına yol açar. Kazanmasını bilmeyen kaybeder. zira mutlak çaresizlik yoktur. Sömürgelere sahip bir ülkede burjuvazi, buralardan elde ettiği artak ürünün bir kısmını "ası" işçi sınıfının üst katmanlarına veya kademeli dağıtarak yatıştırıcı enjeksiyon yapar. Bu olanağa sahip olmayan, yani sömürgelerin bir bölümüne ödünler vererek, toplumu uyutmanın imkansız olduğu ülkelerde burjuvazi, neredeyse periyoda bağlanmış darbeler imal ederek, güncel deyişle militarizmin pedalına basarak toplumsal muhalefeti dizginler, krizini "atlatır".

Kapitalist sistemin devrime gebe olduğu düşüncesinden hareketle devrimi her yerde ve her zaman başlatmanın mümkün olduğu, bunun içinde bir grubun silaha sarılarak ayaklanmak suretiyle basit bir suni-denge'yi yıkmasının yeterli olduğunu sanan görüşün Volantarizmi ile; kapitalizmin içten içe çürüyerek, işçi sınıfı ile bilincinin diyalektik bir bütün oluşturduğunu, aynı tarih sürecinin birbirine bağlı iki aşaması kısaca, sosyal pratiğin yansımaları olduğunu ileri süren (M. Ali Aybar'ın Türkçeleştirdiği) Ekonomist/kuyrukçu görüş, devrim sapmalarını oluşturur. Volantarizm(iradecilik) doğa ve toplumun yasalarını reddederek her şeyi öznel öğelerin gücüyle değiştirebileceğini sanıyor. Kendeliğindencilik, insan bilincinin etkinliği ve doğa ile toplumun nesnel yasalarına daya-

nan insanların bilinçli eylemi sorununu kavramıyor.

Günümüzde, sosyalist devrim iç dinamikler kadar dış dinamikten de güç alıyor. Hatta dış dinamik, iç dinamikteki boşluğun doldurulması işlevini bile üstlenebiliyor. Kapitalizm altyapısına sahip olmayan bir çok ülkede -Asya, Latin Amerika ülkelerinde- olduğu gibi... "sosyalist devrim, ileri kapitalist ülkelerde proleteryanın burjuvaziye karşı iç savaşıyla, gelişmemiş geri ve ezilen ülkelerde ulusal kurtuluş hareketi dahil, bir dizi demokratik ve devrimci hareketi içine alan bir çağ (abç.) biçiminde sökün ediyor." (8) Ne burjuvazi, ne işçi sınıfı artık yüzyılımızın başındaki zayıf ve örgütsüz ve yalıtık sınıflar değil; sosyalist sistem ve kapitalist sistem evrensel ölçekte sınıflar mücadelesinin belirleyici dinamikleridir. Hiç bir devrim uluslararası hayatın basat olgusundan, sistemler arasındaki çatışmadan soyutlanarak ele alınamaz. İç dinamikler kadar, hesaba güçlü bir dış dinamiği de katmak gerekir. Öyleki barışçıl geçişin yollarını takayan düzenin gevşemesine müdahale eden de budur. Nihayetinde her Toplumsal Kurtuluş mücadelesi, emperyalizmin sert duvarlarına çarpmaktadır. Anti-Emperyalist mücadele, işçi sınıfı açısından aynı zamanda kapitalizm ile sosyalizm arasındaki son hesaplaşmanın ve siyasal devlet iktidarını emperyalist-kapitalist dünyanın ilişkiler ağından koparıp sosyalizme, sosyal ve ulusal bağımsızlığa yöneltmenin mücadelesi alanıdır.

Başına ne türden bir nitelikleme takılırsa takılınsa demokratik devrimciliğinin hem tarihsel, hem de literatürel olarak aşıldığı ön kabulü ile yazıldı, bu bölüm. O yüzden ağırlık Sosyalist devrimin profilini çıkarmaya verildi. Kapitalizm alt yapısına sahip emperyalizmin ilişkiler ağı içinde burjuva devrim sürecini esasen yaşamış -1908, 1919, 1960 hareketleri demokratikleşme zincirinin büyük halkalarıdır- ve sınıfsal ayrışma netleşmiş, her kritik eşikten faşizmle dönülmüş, ya da her sıkıştığında faşizm atına oynamış herhangi bir ülkede başka türlü aklı gelmemeli. Üstelik sistemlerarası mücadelenin yerel hareketlere içselleştiği bir çağda...

Kimi demokratik görevler, kalması gerektiği için kaidi. İşçi sınıfının omzuna düşüyor. Ekim'le başlayan sosyalizm güneşi, insanlığı aydınlatan ve ısıtan tek güneş. Sosyalizm frenine basarak demokrasiye varılmaz. sosyalist Devrim demokrasinin başlangıcıdır. Demokrasinin güneşi, artık kendini bile ısıtamıyor; zindan karanlıklarından, idam sehparlarından aydınlık alıyor. sosyalist devrimin saf sosyalist süreç olduğunu zannedenlerin yanlıgı, bilgisizlikten değilse bile, çarpık bir

devrim anlayışından kaynaklanıyor. İnsanlığın toplumsal ilerleme çizgisinde SOSYALİZMİN hissedilen, tasavvur edilen bir "düş" olmaktan çıktığı, tüm dünya işçilerinin, ezilen halklarının, çalışan yığınlarının gözü önünde özgürlüğün, eşitliğin, bağımsızlığın, mutluluğun doyumsuz şöleninin yaşandığı, ete kemiğe bürünmüş marxizmin reel bir seçenek haline geldiği çağımızda; burjuva demokrasisinin kan, fuhuş, rüşvet, riya, açlık kokan dehlizlerinden mücadelenin damarlarına "barış", "iş", "ekmek", "hürriyet" pompalayarak kurtuluş çağını sananların yüzleri geriye, kapitalizmin sanayi devrimini yaşadığı devire, burjuvazisinin atılım çağına dönüktür. Burjuva demokrasisini özümseyerek aşmış sosyalist demokrasi, kurtuluş mücadelesinin pratik-temel talebidir, artık.

Demokrasiciliği bir ölçüde hoş görmek mümkün. Demokrasi, Eylül'de kopan tufandan aynı anlama gelmek üzere, "kıyamet" fırtınasından kaçan Türkiye aydınına Nuh'un Gemisi misali sığınak olmuştur. Ne var ki, adeta bir tür tarihsel paradoks sonucu Gemi karaya oturmaya mahkumdur. Bu dramatik gidişin önünü kesmek bir karşı saldırının teminatındadır. Sosyalizm, karşı-saldırıdır. Güncel demokratik talepler, yığınları bu saldırıya çeker. Başka bir deyişle, yığınsal politizasyona trampenlik yaparlar. Demokratikleşmeye bu içerikle arka çıkılabilir.

Demokratik devrimci cenahın alâmet-i farikası demokrasiciliğini anlatmaya çalıştım. Sosyalist devrimcilerin demokrasi mücadelesine yaklaşımını ise, uzun mücadeleciler yaşamının sonlarına doğru farklı yönelişler göstermesine karşın, B. Boran'ın aracılığıyla toparlamak istiyorum: "Artık bu nitelikte bir devrimin değil, toplumun demokratikleşme sürecinin genişletilmesi ve derinleştirilmesi sözkonusudur. İleride bir devrimin nesnel ve öznel koşulları meydana geldiğinde bu, sosyalist devrim olacaktır." (9) "Sağ" yönelişlere açıklık bıraksa da, Boran'ın bu formülasyonu geçerliliğini korumaktadır. Sorun, bir ocağı alevlendirmektir, demokrasi, ocağın etrafa dalga dalga yayılan ısı gibidir. Bağımsızlık-demokrasi-sosyalizm mücadelesi hâlâ, ara aşama ön şartını kabul etmeyen bir bütündür. Ve hatta, bağımsızlık ve demokrasi ekinin sosyalizmin anlam kaymasına/daralmasına yolaçtığı dahi söylenebilir. Yani, "... Sosyalistlerin (...) demokratların görüşlerinden TAM ve KESİN bir KOPMA'nın KAÇINILMAZ ve ZORUNLU olduğunu anlamalarının zamanı gelmiştir. (...) Demokrasi ve Sosyalizmin bölünmez ve ayrılmaz bir bütün halinde kaynaştığı..." (10) tartışılmaz.

ÖZET SONUÇ

- Eylülizm-faşizm-kemalizm, tarihin bir kesitinde tekleşen egemen ideolojiyi anlatıyor. Kemalizm burjuvazinin asgari müşteregi. Bunalıma göre sağdan sola doğru açılıp kapanan bir yelpaze gibi...

Eylülizm, saldırıya geçen anti-komünizmin son kemalist zırhı. Anti-komünizmi faşizmin anatomik özelliği.

- Bilim ve politika, bir denklemdir. Denklem bilim yanına ağırlık verenler oportünizme, politika yanına ağırlık verenler maceracılığa yelken açmış demektir.

- Birleşik birlik, partileşmenin ikili görevidir.

- Parti, işçi sınıfının sosyolojik varlığının doğal uzantısı değil, sınıfın içinden ve önünden dik çıkan bir hat, ya da sınıf ideolojisinin farklı yorumlanışlarına yarış serbestisi daha doğru bir deyişle, icazet tanıyan bir alandır.

- Komutanların yoktan bir ordu varetmesi, komutansız bir ordunun muzaffer olmasından daha mümkündür.

- Şiddet, karşı-devrimin türevidir.

- Sınıfın meşru direnişi, yerleşik düzene bunalıma itilen küçük burjuva, dar grupçu çırpınışlarla aynı kefeye konamaz.

- Legalite, yeniden varoluşun getirdiği bir ödündür.

-Parlamento, sosyalist dünya görüşünün yığın-lara anlatıldığı, kapitalizmin iç yüzünün teşhir edildiği bir kürsüdür.

- İktidar, sosyalist kalkışmanın şemsiyesi, yeni toplumsal düzenin ön-koşuludur.

- Demokrasi, Toplumsal Kurtuluş tarihi yürüyüşünün zaptedilmiş siperi, ya da yan ürünüdür.

- Devrim, kapitalizmden sosyalizme geçiş çağında kelimenin hem teknik, hem politik anlamı ile Sosyalist Devrimdir. Sosyalist Devrim, her devrimden daha çok ekonomi ya da duygu işi olmaktan önce askerlik işidir.

NOTLAR:

- (1) Yalçın Küçük, Türkiye Üzerine Tezler, Tekin Yay. İst. 1. Baskı, 1979, c: 2, s: 567-8
- (2) V.I. Lenin, Demokratik Devrimde Sosyal Demokrasinin İki Taktiği, Sol Yay. Ank. 5. Baskı, 1978, s: 22
- (3) V.I. Lenin, Nisan Tezleri ve Ekim Devrimi, Sol Yay. Ank. 3 Baskı, 1979, s: 149
- (4) Y. Küçük, a.g.e. s: 411
- (5) V.I. Lenin, Marksizmin Bir Karikatürü Ve Emperyalist Ekonomizm, Sol Yay. Ank. 1. Baskı, 1979, s: 25
- (6) V.I. Lenin, ...İki Taktik, s: 21
- (7) V.I. Lenin, ... Emperyalist Ekonomizm, s: 45
- (8) V.I. Lenin, , a.g.e. s: 72
- (9) Behice Boran, "Demokrasi ve Demokratikleşme Sorunu", Yurt ve Dünya Dergisi, İst, 1977, sayı: 1, s: 84
- (10) V.I. Lenin, "Halkın Dostları" Kimlerdir ve Sosyal-Demokratlara Karşı Nasıl Savaşılır? Sol Yay. Ank. 2. Baskı, 1978, s: 167

TARTIŞMA ► KURAMLAŞTIRMA ► ARAŞTIRMA ►

EKİN BELLETEN

- ÜNİVERSİTELER TEMEL YASASI Öğretim Üyeleri Derneği ● DOĞUDA UYANIŞ Erdem Aksoy ● F.KAFKA'DA YABANCILAŞMA ve KİMLİK ARAYIŞI Ö.Faruk Çolak ● SOLUN TARİHİNE BAŞLANGIÇ Yalçın Küçük ● TÜRKİYE'DE KÖYLÜ POLİTİKASI: 1920-1925 Hikmet Özdemir ● SEKTÖREL FARKLILIKLAR Nurcan Süzal ● NAİF SANAT Yalçın Gökçebağ ● BUDALA ÜZERİNE SÖYLEŞİ Tutû ve Tuğçe Sizgek ● DERGİ TARAMASI N.Süzal ●

YAZIŞMA ADRESİ: Konur Sokak 73/9 Kızılay/ANKARA Tel: 1259378

Hasan Cemal'e Podgorniy'den Mektup Var

'İLTER TÜRKMEN BİR AMERİKAN CASUSUDUR'

Şimdi ne olacak, Sevgili Hasan Cemal?

Sen ne yapacaksın ve ben ne yapabilirim?

İlter Türkmen, Türkiye Cumhuriyeti'nde bugünkü müsteşar demek olan genel serketerlik ya-

Yılların basın şeref kartı sahibi gazetecisi, politikacı ve yazarı olarak sizden anı çoktur... Buyurun anlatın...

Elendim, Kremlin'de Türk heyeti olarak Podgorniy'nin huzurundayız. Moskova Büyükelçimiz İlter Türkmen de bizimle birlikte... Tam o sırada, Kıbrıs Barış Harekati'ni yapmışız. Podgorniy Türk Parlamento heyetine yaptığı konuşmaya çocuk azarlar gibi girdi ve Kıbrıs'a çıkmamızı eleştirdi... Adeta bizi suçladı. Hatta Meclis Başkanı Kemal Güven'e hitaben konuşurken bir ara İlter Türkmen'i eliyle gösterip "Sizin bu büyükelçiniz bir Amerikan casusudur" dedi. O anda başımızdan aşağıya kaynar sular dökülmüş gibi oldük. Emin Bey... Ben yanımda oturan İlter Türkmen'e "Buna bir cevap ver... Bu nasıl işler?" dedim... Çünkü hepimizin gururuyla oynanmıştı. İlter Bey kulağıma eğilerek "Necdet Bey, burada cevap vermeyeceğim. Gerekirse yazıma ile cevap veririm" dedi... Sonra ne yaptığını bilmiyorum. Ama İlter Türkmen, yılların pışmış bir diplomatı olarak bu hakaretil orada yutmakla belki de iyi yapmış oldu!

Niçin iyi yapmış oluyor?

Eğer cevap verseydi, belki de ileride çok yararlıdı. Sessiz kalırdık ve susaktık ki kurdud. Aksi halde ne Eyübü'l-Düşten Bakanın ofisini müddü?

Hürriyet, 6 Kasım 1986

parken Nikolay Podgorniy Sovyetler Birliği'nde Devlet Başkanı idi ve Sovyetler Birliği Türkiye ile dostluk kurmaya çok büyük önem veriyordu. Sonra Türkmen Moskova'ya büyükelçi oldu ve Podgorniy, Moskova'yı ziyaret eden Türkiye Büyük Millet Mec-

lisi Heyeti'ne ve Başkan Kemal Güven'e, Büyükelçi İlter Türkmen'in önünde İlter Türkmen'in Amerikan casusu olduğunu bağıyor. Türkmen, buna cevap vermiyor. Bunları aynı yerde bulunan eski milletvekili Necdet Evliyagil Emin Çölaşan'a anlatıyor.

Şimdi ne yapacaksın Sevgili Hasan Cemal? Bütün bunları, İlter Türkmen'in Amerikan bağlantısından emin olduğunu sandığım için yazıyorum. Dileğim emin olmadan İlter Türkmen Eylülüzmin tarafsız ve uluslararası dengelerine dikkat eden bir dışişleri memuru olarak göstermendir. İsrarım bunun içindir. Yoksa ben İlter Türkmen'in Türkiye'ye gelmiş en Amerikancı dış işleri görevlisi olduğundan,

görevde bulunduğu zamanlar önce Amerikan çıkarlarını düşündüğünden, Türkiye'nin lehine ve o günkü Amerikan dış politikasına uymayan bir öneri ile karşılaştığı zaman bunu Dış İşleri Bakanı'na duyurmadığından eminim, benim için Podgorniy'in tanıklığına gerek bulunmuyor. Ancak bir devlet başkanının diğer bir ülke büyükelçisine o ülkenin meclis başkanının önünde son derece emin olmasa, artık çuvala sokulamayacak ölçüde açık olmasa Amerikan casusu demeyeceğini de bilirim.

Hasan Cemal Türkmen'i Neden tutar?

Sevgili Hasan Cemal, artık Abdi İpekçi'nin ölüm dönümlerini hatırlıyorsun ama seni yetiştiren Doğan Avcıoğlu'nu hatırlamak istemiyorsun. Doğan, Devrimci öldü ve Sen, gazeteciliğe Doğan Avcıoğlu'nun Devrim Gazetesi'nde başladın. Öyle sanıyorum Doğan'ı değil bu başlangıcı hatırlamak istemiyorsun. Ancak hatırlatmak zorundayım; Doğan'ın yanında yetişenler Amerikan bağlantılarını bilirler. Ben, Doğan'ın Sana da İlter Türkmen ile ilgili ipuçları verdiğine inanıyorum.

Türkiye Üzerine Tezler Var

Sonra benim Türkiye üzerine Tezler çalışmalarım var. Okumamayı mazaret sayamıyorum ve okuduğumu biliyorum. Moskova büyükelçileri Amerika için son derece önemlidir. Hele Atina ve Moskova büyükelçiliği yapmış bir kimsenin Amerikan bağlantısı için son derece dikkatli olmak gerekiyor.

27 Mayıs, Moskova'da büyükelçilik yapan ve Türkiye-Sovyet ilişkilerinin bozulmasındaki rolü ancak "hainlik" olarak nitelenebilecek Selim Sarper'i Dış İşleri Bakanı yaptı. 12 Mart, Dış İşleri Bakanını Nato'dan getirdi. Eylül, Moskova büyükelçisi Türkmen'i Dış İşleri Bakanı yaptı. ANAP, Moskova Büyükelçisi Halefoğlu'nu Dış İşleri Bakanı yaptı. Çünkü, bu geçiş dönemlerinde Dış İşleri Bakanlıklarını Amerika'ya, daha açıkçası Washington'a bırakmaya mecbur hissediyorlardı.

Toplumsal Kurtuluş'u Okur musunuz?

Sevgili Hasan Cemal, Toplumsal Kurtuluş'u okumanı tavsiye ederim. Sizin pek çok büyük kadronuzdan çok daha önemli işler yaptığını söylemek zorundayım. Toplumsal Kurtuluş Behice Boran'ın cenazesinin Türkiye'ye getirilmesiyle Halefoğlu'nun bakanlıktan alınmasını bir takas olarak yazdı. Herkesin en zor dediği bir zamanda ilişkilerin düzeleceğini haber verdi.

Eğer İter Türkmen'i tarafsız sayarsanız gerçeğin hiç bir yanını bulamazsınız. Eğer Ufuk Güldemir'i uyarmazsanız, Washington-Ankara-Moskova üçgeninde hep yanıltıcı haber yayınlarsınız. Unutmamanız gerekiyor; Türkiye Üzerine Tezler dizisinin üçüncü kitabını yazarken Ufuk'u aradım. Büyük bir tahri-

fat gördüm: Evren'in NATO'yu ilk büyük ödününü Rogers'le arkadaşlığı hatırına verdiğini yazıyordu. Yayınladınız. Böylesi bir yazış Türk paşalarının dostluğa önem verdikleri ve saf oldukları yönünde bir sevimli kanı bulunduğu için hafifleticidir. Ancak Ufuk bunu yazarken Amerikan büyükelçisi Spain anılarını yazmıştı ve anılar, kitap halinde. Ufuk'un elinde bulunuyordu. Ben bunu sonradan öğrendim. Anıları sonradan okudum. Ufuk, bu sevimli öyküyü, Eylül'ün mimarlarından o zamanki Ankara Büyükelçisi Spain'in mülakatına dayandırıyor ve Spain ise anılarında bunu yalanlıyordu. Spain, anılarında bu işin, başka kanalla ve Washington-Ankara arasında çözüldüğünü belirtiyordu.

Spain'in anılarına göre Eylül'ün NATO'ya ödünü bir acı kahve hatırına değildir; böyle bir ödünü sağlamak Eylül'ün gerekçeleri arasına giriyor. Ufuk, burada büyük bir yanlışlık yapıyor.

Bu İş Bırakmam

Sevgili Hasan Cemal, bu işin peşini bırakmaya niyetim yok. Susmak da olmaz. Dostluğumuz var. Birbirimizin evinde yedik, kaldık. Ben senin burada yanıtılmış olduğunu girmek istiyorum. Türkiye'de Cumhuriyet'te değil genel yayın yönetmeni bir aday muhabir bile İter Türkmen'in kişiliğini gizleyemez ve yanıltıcı yazılar yazamaz, buna izin vermemiz mümkün değil.

Ayrıca sorun güç sorunu değildir. Ayrıca sorun güç sorunu olsa bile kimin daha güçlü olduğu tartışılabilir. Sayılar Menderes'i alkışladılar, Ecevit'e ağladılar, Taksim Alanı'nı doldurdular Zaman geldi sayılar yok oldu; nitelik kaldı.

Y.K

Cezaevlerindeki ilerici-devrimci tüm tutuklulara mektup

Değerli arkadaşlar,

Geçen yıl Eylül'de İsveç'te kurulan ve "Türkiye'li ve Kürdistan'lı politik tutuklularla dayanışma komitesi" adıyla faaliyet gösteren komitemiz ilk kongresini yaptı. Bu vesile ile sizleri selâmlamak, komitemizi tanıtmak ve bazı isteklerimizi dile getirmek istiyoruz.

Komitemizin birinci amacı, ülkemizdeki durumu, sürüp giden anti-demokratik uygulamaları İsveç işçi hareketine ve demokratik güçlere yansıtmak, böylece onların duyarlılığını arttırılmak ve ülkemiz ilerici-devrimci güçleri lehine dayanışmalarını sağlamaktır.

Diğer bir amacımızda politik tutuklular ve yakınlarına maddi dayanışma sağlamaktır. Bu konuda hiçbir siyasi ayırım gözetmiyoruz. Yalnızca komün halinde yaşayan tutuklulara öncelik veriyoruz. Halen yedi cezaevinden birçok arkadaşla ilişkilerimiz var ve dayanışma sağlıyoruz.

Kongremiz politik ve maddi dayanışma olanaklarımızı arttıracak yönde yeni kararlar almıştır.

Hepinizi ve yürüttüğünüz mücadeleyi coşkuyla selâmlar, dayanışma dilekelerimizi iletiriz.

Adres

T. ve K.'lı P.T.

Box 3037

145 03 Norsborg

Sverige

Not: açmayı düşündüğümüz bir sergi için şiir, resim, karikatür, eliş vb. hertürden ürünlerinizi bekliyoruz. Mektuplarınızı da.

DAVALARIMIZ ÜST ÜSTE

- * 11. SAYI: *Felemez Ak Ağır-ceza'da yargılanıyor.*
- * 5-8-12 SAYILAR: *Toplu Da-va, DGM'de sürüyor.*
- * 13 SAYI: *Felemez Ak, kendi yazısı nedeniyle DGM'de yargılanmaya başladı.*
- * 14. SAYI: *21 Ekim'de DGM tarafından toplatıldı. Henüz dava açılmadı.*
- * 15. SAYI: *12 Kasım Cumartesi günü DGM tarafından toplatıldı.*

Kasım 1988 tarihli 15. sayımızın da DGM tarafından toplatılmasıyla ard arda beş sayımız toplatılmış oldu.

Bilindiği gibi, dergimiz hakkında ilk dava Mayıs 88 tarihli 11. sayımız için Ankara Basın Savcılığınca açılmış ve Felemez Ak, 6 Mayıs 88 günü tutuklanmıştı.

Felemez Ak 14 Haziran günü ilk duruşmasında tahliye olurken, aynı gün toplu operasyon başlatılmış, Bilgesu Erenus, Yalçın Küçük, İlhan Akalın, Orhan Gökdemir ve Hüsnü Öndül göz altına alınmışlardı. On günlük gözaltı süresinden sonra açılan

dava dört tutuklama getirmişti. Devam etmekte olan bu davaya 15 Kasım'da devam edildi ve 22 Aralık'a ertelendi.

Dergimizin 13. sayısı, Felemez Ak'ın "Diyarbakır Cezaevinde Polis-Cezaevi-Mahkeme Üçgeninde Yargı Sistemi" başlıklı yazısı ve arka kapakta yayımlanan "Aydınlar ve İktidar" yazılarında suç bulunması nedeniyle DGM'ce toplatıldı ve dava açıldı. İlk duruşmanın 15 Kasım'da DGM'de yapılan dava 15 Aralık'a ertelendi.

Şimdi 14 ve 15. sayılarımızla ilgili davaların açılmasını bekliyoruz.

olarak şu suçlama yapıyor: "12 Eylül gerçek hedefine ulaşabildi mi, sosyalist güçler sindirilebildi mi, devrimci mücadele durdurulabildi mi? İşçiler ve emekçiler sıkıştırılmak istedikleri çemberi adım adım çarpaçılıyorlar. İşte üniversite, işte cezaevleri, işte grevler ve bizler... Yalnız teslim olmamakla, direnmekle yetinmeyeceğiz. Bizler yeni bir geleceği kurmak için mücadele etmek zorundayız. Bunun için işçi sınıfının kendi görüşü etrafında örgütlenmesinden başka yolu yoktur. Ancak kendi iktidarımız için, işçi sınıfı ve emekçilerin iktidarı için, kardeş bir top raklar bütünü için mücadele etmeliyiz." İddianame altı kişinin birlikte bunları söylediğini ileri sürüyor.

Bundan sonra iddianamede şunlar yer alıyor: "Sanık Yalçın Küçük TCK 141, 142 ve 168 ile 169 ncu maddeleri hususunda dinleyicilerin dikkatini çektikten sonra Demirel, Özal, Deniz Baykal ve İnönü'nün aynı karakterde kişiler olduğunu söyleyerek konuyu Kürtçülük meselesine getirdiği, Kürt kardeşlerimizin kendi dillerinde eğitim yapmaları ve konuşmaları için iktidar istiyoruz, eğer Kürt kardeşlerim Doğu'da kendilerine karşı yapılan zulme tekiyle karşı koymuyorsa kabahat kendilerindedir diyerek" 142/3 maddesine göre suç işliyor. Kuşkusuz fazla anlam ifade etmeyen bu paragrafın son satırını "teпкиyle karşı koymuyorlarsa kabahat kendilerindedir" olması gerekiyor.

Bilgesu Erenus ve diğer sanıkların ne ile suçlandıkları iddianameden anlaşılıyor. Ancak dava dosyasına konan polis raporunda Erenus'un, Halepçe Kıyımı için şarkı bestelediği ve devrimci şarkılar ile çeşitli halkların dillerinden ve burada Ermenice şarkılar söylediği ifade ediliyor.

ERENUS VE KÜÇÜK HAKKINDA YENİ DAVA AÇILDI

Malatya Devlet Güvenlik Mahkemesi'nde açılan davada Bilgesu Erenus, Yalçın Küçük, Mehmet Emin Sert, Sait Üner, Nuran Güvenilir, Yılmaz Ekşi, 142/1 maddesine göre Komünizm propagandasından yargılanıyorlar.

Yalçın Küçük ile Mehmet Emin Sert ilave olarak 142/3 maddesine göre Kürtçülük suçuyla da itham ediliyorlar.

18 Eylül 1988 tarihinde Gaziantep'te yapılan referandum toplantısından sonra Emniyet'e götürülen ve Gaziantep Dal'da işkence gören Bilgesu Erenus, Yalçın Küçük, Mehmet Emin Sert, Sait Üner, Nuran Güvenilir ve Yılmaz Ekşi hakkında Malatya DGM'de dava açıldı. Gaziantep Savcılığı'nın sadece Sert hak-

kında tutuklama istemesine ve diğerlerini sorguya bile gerek duymadan serbest bırakmasına karşın önce altı kişi için komünizm propagandasından ve sonra da Küçük ve Sert için ek olarak Kürtçülükten dava açılmış bulunuyor.

Altı kişi için bir buçuk sayfadan kısa iddianamede önce genel

Mehmet Tanboğa, dergimizde yayımlanan bir yazısı nedeniyle, bizimle birlikte yargılanıyor. Davaya ilişkin savunma konusunda, Şanlıurfa cezaevinden bize yazmıştı. Biz de 11.Kasım. 1988 tarihinde yanıt vermiştik. Mehmet Tanboğa'dan 10.Kasım. 1988 tarihli yeni bir mektup aldık. Mektup Cezaevinden yazılmış. Ve bir cezaevinden, diğer bir cezaevine nakledilişin sıcaklığını ve içtenliğini taşıyor. Kendisinin iznini almadan bu mektubu aynen yayımlıyoruz.

Merhaba İhan ağabey,
Hikayemize geçmeden önce seni bütün özlemimle kucaklar gözlerimden öperim.

Size yeni bir mekandan, koşulların bizler için insanca olmadığı yeni sürgün yerimizden Ceyhan'dan yazıyorum. Urfa'da iken Bilgesu Erenus'a yazdığım mektuba daha yanıt alamadım. Yazmışsa dahi şu ana kadar elimе geçmedi.

Evet sevgili dost; yaşamın daha güzeline ulaşabilme savaşının bilinci içinde, tırnak ile diş ile ve ölüm ile kazanılan güzel günlerin anısına, boynumuza zincirden örülmüş çelengi geçirmemenin çabası içinde olduğumuz bu günlerde, açlık grevimiz bizden can ala ala uzuyor.

Biz Kasım ayının ikisinde açlık grevine başladık. Ama bizden önce bir çok cezaevleri başlamıştı. Biz bazı nedenlerden dolayı geç bile başladık.

Niye açlık grevine başladık?

Basında da belirtildiği gibi binden fazla devrimci yurtsever ve demokrat açlık grevinde, katıllıklar hergün çoğalıyor.

1 Ağustos Genelgesi ile başlatılan intikam ateşi, "12 Eylül" uygulamalarını yeniden kurumsallaştırmak, cezaevlerindeki yaşamı, paslı prangalar içinde, beton duvarlarla sıkıştırarak öldürmek anlamındadır. Ağustos genelgesi, iğneden ipliğe kadar her şeyiyle disiplin adı altında düzenlenip işlendiği bu genelge, her şey gibi normal bir araç olarak lanse edilmek isteniyor.

Bilincimizi bileyen direnmek azminin yedinci gününde yani açlık grevinin yedinci gününde, sabah sayımından sonra bize, eşyalarımızı toplamamızı ve "sev-

ke" Ceyhan'a gideceğimizi bildirdiler. Biz bu sevk'e pek yabancı değildik. Bu hikayeyi sekiz ay önce Diyarbakır'dan Urfa'ya gönderildiğimiz günün sabahı yine işitmiştik. Doğal olarak gönderilişimizin nedenini sorduk. Hiçbir görevli bize bir yanıt vermedi. Sadece "adalet" bakanının emridir diye bir yanıt uzaklardan geldi. Ama biz nedenini biliyorduk ve biliyoruz. Son günlerde 1 Ağustos Genelgesine karşı gündemleşen açlık grevlerine, "adalet" bakanlığında direnişçileri parçalayıp bölmeyi hedeflediklerini de biliyoruz.

Biz "Ağustos Genelgesine" yabancı değiliz. Çünkü; ilk kobayları biz olduk. Bizi farelerle ve tavşanlarla karıştırdılar sanıyorum. Ama insan olma kavgamız onlara herhangi bir yaratık olmadığımızı gösterdi.

Bize ne şeker ne de tuz verildi. Sanki ölüme biraz daha yaklaşmamız çabası içinde idiler. Bir de buna yedinci günde bitkin bir halde yolculuğa çıkarılmamız eklenirse, kendi kariyerlerinin koltuk dayanaklarını yaşamımızdan alınan her parça ile altından görünümü bir estetiğin çabası içindedir.

Biz bitkin olduğumuzu, doktorun gelip yolculuk için bizi muayene etmesini, yani "bu yolculuğa çıkabilir" diye rapor vermesini talep ettik. Ama ne doktor ne de bir sağlık görevlisi gördük. Zaten bu yönde hiç bir çabaları olmadı. Fakat tek bir kaygıları vardı, o da; bizi bir an önce varacağımız yere göndermek için başlarından atmaktı. Tek kaygıları bu olduğu için doktor ve benzeri şeyler gibi önemsiz! şeylerle uğraşmaya gerek görmediler.

Eşyalarımız bizden önce arabaya istif edildi. Araba; mahkumların ringo dedikleri ve her tarafı kapatılmış, havanın içeri girmesinin yasaklandığı bir araç. Tekniğin son harikası.

Saat ikiye doğru, bizi arabaya bindirdiler. Soluk almanın bize verdiği rahatsızlıkla on yedi arkadaş üst üste yola çıkarıldık. Oturmak bir yana ayakta duracak yer bile yoktu. İki kat olup ellerimiz zincirli duruyor, iki adım ötedeki arkadaşımızı görmiyorduk. Arabanın bu hali, yani bizim mengeneye sıkıştırılmış yolculuğumuz hiç mola vermeden tam yedi saat sürdü. Açlık grevinde olduğumuz için bir çok arkadaş yol boyunca kustu. Kusuklar yani mide salyası pantolonumuza ense kökümüze ellerimize akıp durdu yolculuk boyunca.

Ve bu koşullar altında geldiğimiz Ceyhan'da, ikinci günümüz. Açlık grevinin dokuzuncu günü. Genelge kalkıncaya kadar da devam edeceğiz.

Biz Ceyhan'a gelmeden birkaç gün önce yirmi günlük bir açlık grevine girilmiş, bazı haklar elde edip bırakmışlar.

İlerde gelişmeleri yazabildiğim kadarıyla yazmaya çalışacağım. Ama yazamazsam senin devamı yazmanı isterim. Bilgesu Erenus'tan bazı şeyler sormuştum. Eğer yanıtlarını yazarsa sevinirim.

Bundan sonra bana ve M. Karasu'ya gönderdiğiniz T. Kurtuluş dergimizi Ceyhan'a gönderin.

Tüm Urfa SÜRGÜNLERİ T.K. Çalışanlarına selam ve sevgileriyle.

Mehmet Tanboğa

ULUSLARARASI DURUM VE DEVİRİMCİ OLASILIK

Abdullah ÖCALAN

Uluslararası güncel siyasal durumun en belirgin ve öne çıkan yönü ABD ile Sovyetler Birliği arasında gerçekleşen barış görüşmeleri ve beraberinde birçok gelişmeyi yaratması kaçınılmaz olan durumlardır. Bunların somut özelliklerini doğru koymak, bu temelde gerçekçi bir dünya anlayışına ulaşmak, devrimci mücadelemizin bu tablo içindeki yerini doğru koymak, dikkat etmemiz gereken hususlardır. ABD-SSCB zirveleri açık ki, geniş bir uzlaşma politikası temelinde gelişmektedir. Her ne kadar temeline silahsızlanma, özellikle de nükleer silahsızlanmayı koymuşlarsa da, bunlar belli siyasal temeli olan siyasal politikaların sonuçları biçiminde karşımıza çıkar. Burada önem taşıyan ve bir sonuç olan silahlanmanın hangi oranda gerçekleşip gerçekleşmeyeceği değil, -şüphesiz bu önemli- önemli olan başını ABD'nin çektiği kapitalist-emperyalist sistemle, başını S. Birliği'nin çektiği sosyalist sistem arasında ne tür yeni bir uzlaşmanın, dengenin kurulabileceğidir. Önemli olan bu dengenin dünya devrim sürecinin ne kadar lehinde veya aleyhinde olabileceğini ve kendi devrimci mücadelemiz üzerindeki olası etkisinin de ne olabileceğini gerçekçi bir şekilde değerlendirmektir.

Ekim Devrimi temelinde kurulan Sovyetler Birliği, bizde anlatımını güçlü bir biçimde bulduğu gibi, yeni bir çağ; dünya proleterya devrimleri ve ulusal kurtuluş hareketleri çağını açmıştır. SSCB, kapitalist-emperyalist kuşatmayı, gerek 1918'de, gerekse de daha güçlü bir biçimde de II. Dünya Savaşında kırmayı başarmış ve kendisini giderek bir sistem haline getirebilmiştir. Ekim Devriminin özelliklerine ilişkin değerlendirmelerimiz geçerliliğini korumaktadır. Ezilen sınıfların ve halkların kurtuluşunda, Sovyetler'in rolü belirgindir. II. Dünya Savaşı sonrasındaki yaygın ulusal kurtuluş devrimlerinde ve peşpeşe sosyalizmin bir sosyo-ekonomik kuruluş olarak birçok ülkede vücut bulmasında rolü belirgindir. Özellikle de 1960'lara doğru her iki sistem arasında bir dengenin oluştuğu dönemde, bu rolü zirveye varmıştır.

İki sistem arasında birçok konuda bir denge oluşur. Sistemlerin başını çeken iki büyük gücün ilişkilerinde, denge ile birlikte bir tıkanma, birçok sorunda artık birbirini fazla geriletememe durumu

da ortaya çıkar. Diplomatik, siyasi, askeri tüm ilişkilerde kısır bir döngüye girme ve en açık bir biçimde insanlığı tehdit eden nükleer silahlanmanın insanlığı defalarca yutabilecek kadar gelişmesi ve buna bir türlü önlem alamamaları açıkça ortaya çıkan bir durumdur. Silahsızlanma uğruna yapılan birçok görüşme, sonuç vermedi. Bu görüşmeler ve hatta yapılan bazı anlaşmalar silahlanmanın gelişmesini durduramadı. Çok umut bağlanan Salt-II antlaşmaları ise, silahsızlanma yolunda fazla bir mesafe katetmedi.

ABD'nin emperyalist sistem içinde geliştirdiği hakimiyeti, gelişmeleriyle birlikte etkisini yitirmeye başladı. Bunun böyle olmasının iki nedeni var: Birincisi, Japonya'nın Uzakdoğu'da yeni bir güç olarak yükselmesi ve ABD pazarını zorlayarak ekonomik alanda önemli bir güç haline gelmesi; ikincisi ise, Batı Avrupa emperyalist ülkelerinin AET biçiminde örgütlenmeleri, bu temelde bütünleşmeleri ve giderek kendilerini toparlamaları sonucu, ABD ve dünya pazarlarında kendilerine daha fazla yer açmalarıdır. ABD bu gelişmeler çerçevesinde yeni yönelimler içerisine girdi. Öyle ki ABD Kongresi çok katı kararlar alarak gümrük duvarlarını yükseltti. ABD böylesi bir kararla, Japonya ve AET'nin aleyhine gelişme kaydeden gelişmelerin yarattığı olumsuz sonuçları gidermeye çalıştı.

Ekonomik alanda yoğunlaşan bu çelişkiler, giderek siyasi alanda da yansımaları buldu. ABD bu alanda da, AET ve Japonya karşısında zor durumda kalmaktadır. İşte, bu durumdur ki, ABD'yi yeni bir uzlaşma sürecine girmeye zorluyor.

Böyle bir sonucun ortaya çıkmasının kuşkusuz diğer bir yönü de var. Bilindiği gibi ABD emperyalizmi, II. Dünya Savaşı sonrasında İngiliz ve Fransız sömürgecilerinin klasik-sömürgecilik uygulamasından farklı olarak yeni-sömürgeciliğe yöneldi. ABD, II. Dünya Savaşından sonra bu sömürgecilik biçimini geliştirmek istemişse de, buna karşı halkların yoğun bir direnişi gerçekleşmiştir. Yeni-sömürgeciliğin ilk uygulandığı alanlardan biri olan Vietnam'da yükselen direniş, bu sömürgecilik biçiminin daha başlangıçta ölü doğmasını birlikte getirdi. 1950'li yılların ortalarına doğru dünya çapında yeni-sömürgecilik sistemi oturtulmaya çalışılmış ve ABD bunun için bütün gücünü

sarfetmişse de, başarılı olamamıştır. ABD'nin bütün çabasına rağmen, gelişmesi önünde engel olmadığı Vietnam Ulusal Kurtuluş Mücadelesi yeni-sömürgeciliğe fazla yürütme şansı bırakmadı.

Vietnam halkının zaferi, halkların yeni-sömürgecilik sistemini alaşağı edebileceğinin açık bir kanıtı oldu. Vietnam devrimin zaferi ile birlikte, ABD'nin geliştirdiği yeni-sömürgecilik sistemine karşı Asya'da, Afrika'da ve Latin Amerika'da ulusal kurtuluş hareketleri peşpeşe gelişti. Bu mücadeleler sonucudur ki, ABD'nin yeni-sömürgeciliği ve buna bağlı olarak kalıntı halinde yaşatılmaya çalışılan klasik-sömürgecilik peşpeşe birçok ülkede tasfiye edilmeye başlandı. 1970'li yılların ortalarına geldiğimizde kapitalist-emperyalist sistem, bağımlı ve sömürge halklardan ölümcül darbeler yediğinden dolayı daha fazla sıkışmaya başladı. ABD'nin Asya, Afrika ve yakınındaki Latin ve Orta Amerika'da darbe yemesi ve bu alanlardan geriye çekilmeye başlaması, emperyalizmi 1970'li yılların sonuna gelindiğinde önemli oranda sıkıştırdı.

İşte, emperyalizmin böylesi bir süreci yaşadığı bir dönemde, ABD'de Reagan'ın başkanlık dönemi başladı. Reagan'ın bu konudaki güç kaybını önlemek için yoğun bir karşı-devrim saldırısına başladığı biliniyor.

Demek ki, ABD ve genelde emperyalizmin yüz yılımızın sonuna doğru bunalımının derinleşmesinin bir nedeni halkların klasik ve yeni tipte sömürgeciliğe karşı geliştirdikleri mücadeledir. Bu mücadele emperyalizmin dünya çapındaki hegemonyasını gerileyen ve birçok alanda ölümcül darbe yemesine yol açan gelişmelerdir.

Sömürge ve ezilen halkların bu mücadelelerinin gelişmesi aynı zamanda, emperyalizmin sömürü ve pazar alanlarını oldukça daralttığından, beraberinde ekonomik bunalımı da derinleştirdi. AET ve Japon teknolojisinin bazı dallarda ABD teknolojisini aşması da, emperyalistler arası çelişkiyi artırıyor.

Bu gelişmeler ise, ABD ekonomisindeki durgunluğun bir sonucu olarak ortaya çıkıyor. Son dönemlerde yaşanan gelişmelerden de çok açık bir şekilde görüldüğü gibi, ABD'de bütçe açığı ve dış borç yükü dünya ekonomik sistemini tehdit eder bir düzeye yükselmiştir. İçinden nasıl çıkılacağı konusunda tam bir çözümün ortaya konulmadığı bu bunalım, emperyalizmden kaynaklanıyor. Bunalımı aşma yönünde alınan önlemler ise, kısa vadeli olmaktan öte bir sonuç vermemektedir. Bu da bunalımın giderek şiddetlenmesini birlikte getirmektedir. Bütün bu durumun ortaya çıkmasında baş sorumluluğun ise ABD'ye ait olduğu bilinmektedir.

Böylesi bir bunalım durumunun yaşandığı, emperyalizmin önde gelen bütün yorumcuları da açık olarak belirtmektedirler.

ABD, her ne kadar Reagan'ın başkanlığı döneminde "yeni umutlar, ABD devrimi" gibi terimlere kavuşmuşsa da, bunlar parlak sözler olmaktan öteye bir değer taşımamaktadır. ABD, iç cepheden de önemli oranda tikanıklığı yaşıyor. Bunalım son derece şiddetli bir hal almış, rejim kendisini yeniden üretmez bir duruma gelmiştir. İşte geçici bazı mali-ekonomik tedbirlerle bunalımdan çıkamayan ABD, yeni arayışlara yönelmiştir. ABD'de bu sonuca, AET, Japonya ve gelişmekte olan ülke halklarına yönelik olarak sistemin gelişmesini sağlayamadığından ve içte mevcut ekonomik politikasıyla kapitalizmin yeniden tremesini başaramadığı için vardı. Var olan durgunlaşmayı aşmak için böylesi bir yeni arayışa yönelmesi gerektiğini ABD çok iyi kavramaktadır.

İşte bunun sonucudur ki, 1980'lerden sonra, ABD yeni ufuklar, ABD devrimi gibi parlak sözlerle lanse edilmeye çalışılan Reagan dönemi başlamıştır.

Reagan dönemi, emperyalist sistemin kendi içinde bir toparlanma, ABD'nin AET ve Japonya karşısında aleyhinde olan ekonomik durumu düzeltme, bağımlı ülkeler üzerindeki politikasını gerici, faşist rejimlerle güçlendirme dönemidir. Reagan özellikle de yeni-sömürge ülkelerdeki yönetimleri faşistleştirerek, bu alanlarda olası devrimci patlamaları önlemek veya en azından bir süre daha durdurmak istiyor. İşte emperyalizm bu politikayı uygulamakta başarılı olamadığı için, yeni arayışlara yönelmektedir.

ABD, mevcut bu politikasını uygulamak ve başarıya götürmek için çok çaba sarfetti. Sovyetlere karşı dayatılan nükleer savaş tehditinden Japonya'nın sık sık görüşmelere oturmaya mecbur bırakılmasına, yine başta Türkiye olmak üzere birçok ülkede faşist yönetimleri iğbâna getirene kadar birçok yöntemi uygulamıştır. Bütün bunlar boşa çıktıktan sonra ABD tarihinde hiçbir başkanının yapmadığı bir şekilde barış görüşmelerine yönelme sözkonusudur. Kaldı ki, Reagan başta keskin bir anti-sovyetikdir. Ve Sovyetleri "şeytan imparatorluğu" olarak adlandırır. Ama yaşanan çıkmaz ve rejimin tikanıklığı, ABD başkanını böylesi bir görüşmeye yönelmek durumunda bırakıyor.

ABD açısından barış görüşmelerine yönelmenin nedeni, yaptığımız bu izahlarla birlikte anlaşılıyor. Böylesi bir politikaya karşılık veren SSCB'nin, dolayısıyla sosyalizmin durumu açısından neler söyleyebiliriz?

1960'lardan itibaren sosyalist sistemde de yeni bazı gelişmelerin ortaya çıktığını biliyoruz. Bun-

dan önceki sürecin de Ekim Devrimi ile birlikte başladığını ve bu devrim sonrasında ise Sovyetler' in tümü ile Sosyalizmi korumak için yoğun çaba harcadığını yeniden belirtmeye pek gerek yok. İki savaş arasındaki süreçte hem emperyalist kuşatmayı boşa çıkarmak ve hem de ekonomik inşayı ilerletmek, SSCB'nin temel görevleri arasındaydı. Esas olarak da Stalin döneminde gerçekleştirilen proletarya diktatörlüğünün kurumlaşması ve bu diktatörlüğün yaşaması için, bunun temeli olan ekonomik inşanın geliştirilmesi başarılmıştır. II. Dünya Savaşına kadar olan dönemde, SSCB'nin gelişimi ekonomide, tarımda kolektivizmin gerçekleştirilmesi, sanayiinin kurulması ve proletarya diktatörlüğünün kurumlaşması biçiminde sürdü.

Bu dönem, bütün hataları, sevapları ve aşırılıklarıyla böyle yürütülmek zorundaydı. Ekim Devriminin mirası ancak böyle korunabilirdi. Bugün, bu dönem üzerine birçok tartışma yürütülüyor. Dosyalar yeniden açılıyor, komisyonlar kuruluyor, yargılayanlar, yargılanma durumuna getirilmek isteniyor. Bunları olumlu karşılamakla birlikte, gerçek anlamda Sezar'ın hakkı Sezar'a vermek tarzında bu belgeleri açmak gerekir. Yoksa bir uzlaşmayı yaratmak için tarihin sayfaları açılmamalıdır. Eğer bu sayfalar açılacaksa, tarihin o dönemlerinin koşulları gözönünde bulundurularak yapılmalıdır. Hataların daha açık bir şekilde o dönemde ortaya konulmasında sakınca olduğu, bütünü korumak için feda edilmesi gerekenlerin bulunduğu; ama bütün bunların günümüzde bir daha uygulanmasının mümkün olmadığı şeklindeki bir açma yerindedir. Ya da meseleye bu şekilde yaklaşılmalı ve tarihe açıklık getirirken, bu gerçekler gözönünde bulundurulmalıdır.

Herde bu konular üzerinde daha geniş tartışma imkanları olacaktır. Bugün SSCB'de gelişen bu durumun yadırganmaması gerektiği görüşündeyiz. Ekim Devrimi tamamlanmamış, yarım kalan bir devrimdir. Bu açıdan gerek SSCB'de ve gerekse de dünya çapında bu devrimi tamamlamak ve ileri götürmek için tartışmalar olacaktır. Bu devrimin bünyesindeki aksaklıklar da ancak bu şekilde açığa çıkarılabilecektir. Bu temelde de, devrimin eksik yönleri ortaya çıkacak ve bu eksikliklerin giderilmesi için nelerin yapılması gerektiği de net bir şekilde anlaşılacaktır.

Biz, daha önceki değerlendirmelerimizde de ifadesini bulduğu gibi, bu devrim yıllarını bu şekilde değerlendiriyoruz. Devrimin, Çarlık Rusyası'na ve daha sonra faşizme karşı insani ve enternasyonalist yönü ile büyük bir gelişme kaydettiğini ve devrimci mirasın korunması yolunda muazzam

bir inşa hareketine tanık olduğunu söylüyoruz. Özellikle de devrim yıllarında parti içinde, devlet yapısında ve ekonomik inşa da elde edilen olumlu kazanımlar oldukça fazladır.

Esas doğrultu devrimi korumadır, geliştirmedir. Ama gerek parti içinde ve gerekse devlet sisteminde demokrasi, bürokrasi sorunu vardır. O dönemin koşullarıyla izah edilse bile daha sonra izah edilmesi ve savunulması güç olan durumlar vardır. Özellikle tek ülkede sosyalist devrim şiarının ve gerçekleşmesinin aşırıya kaçması, giderek sosyalizmin korunması adı altında dünya devrimci sürecinin Sovyetler Birliği'nin korumasına dönüşürülmesi durumu vardır. Hatta bu politikanın uygulanması giderek bazı devrimlerden vazgeçmeye, bazılarında ağır destek vermeye bazılarıyla da hiç ilgilenmemeye kadar vardırdı. Bütün bunlar da sosyalizmin korunması adı altında yapıldı.

Sovyetler Birliği'nde tek ülkede sosyalizmin kurulup kurulmayacağı üzerine başlayan tartışmalar giderek Troçki'nin tasfiyesiyle sonuçlandı. Daha sonra tarımın kolektifleşirilmesinde baş gösteren ve yine sonuçta Buharin gibilerinin tasfiyesiyle sonuçlanan ekonomik inşa dönemlerinde proletarya demokrasisi ve bürokrasi sorunları kendilerini açıkça ortaya koymuş, bu yönlü büyük bir tartışma ve giderek çatışmaların içine girmekten kurtulanamamıştır. Daha sonra bildiğimiz önemli yargılamalar ortaya çıkmış ve tasfiyeler parti dışına atma, idam, sürgüne yollama biçiminde gerçekleştirilmiştir. Bu dönemde, kendini gösteren ve III. Enternasyonal'in çizgisiyle fazla bağlantılı olmayan; hatta onun desteklediği fraksiyona karşı Mao'nun başını çektiği, Çin Komünist Partisi tarafından geliştirilen Çin Ulusal Kurtuluş Devrimi vardır. Buna karşı yetmez bir duruma düşme sözkonusudur. Halk savaşı teorisi ve pratiğine karşı III. Enternasyonal'in olumlu değerlendirmelerden uzak tavrı sözkonusudur. Yine bu dönemde dünya çapında yükselen faşizme karşı geliştirilmek istenen halk cephesinde önemli başarısızlıklar sözkonusudur. Şimdi bütün bunlar yeniden tartışma gündemine getiriliyor.

II. Dünya Savaşından sonra, Stalin'in ölümü ardından Sovyetler'de yönetimin başına yeni yöneticilerin geçmesi ile birlikte yeniden kapitalizme dönüş başladı diyerek, tüm kazanımları bir tarafa atan ve geriye dönüşün mümkün olabildiğini savunan anlayışlar ortaya çıktı. Sovyetler'de giderek bir kapitalist-emperyalist sistemin olduğu söylenecek, "Sovyet sosyal-emperyalizmi" teorisi geliştirildi. Çin bunun başını çekiyordu. Fakat Sovyetler'in içine düştüğü durumun aynısını bugün Çin daha geriden yaşıyor. Ama buna rağmen, biz iyi biliyo-

ruz ki, Sovyetler gelişimini II. Dünya Savaşından sonra Doğu Avrupa'da sürdürdü. Çin'in kurtuluşuna ulaşması ile birlikte Doğu'da da genişledi. Vietnam ve Küba ile daha da büyüdü. Günümüzde de halen gelişiyor.

Sovyetler Birliği'nin yakın geçmişte yaşadığı gerçekler örnek teşkil eden durumlardır. Sovyetler beş yıllık kalkınma planını dört yılda bitirdi. Eşi benzeri görülmemiş bir kalkınma planıdır bu. Faşizm, Sovyetler Birliği'ni yutmak isterken, bunun için mutlaka kazanılması, geliştirilmesi gereken bir sosyalist sanayisi vardır. SSCB bunu gerçekleştirerek, dünya halklarının kaderini etkiledi. Bu etki, en azından siyasal devrim kadar önemli olan ekonomide bir devrimdir. II. Dünya Savaşından sonra, bu gelişmeler daha da kuvvet kazandı ve sosyalist sistem emperyalizme karşı dengeye kavuştu.

Ekim Devrimi, I. Dünya Paylaşım savaşının en kritik olduğu bir dönemde ve aynı zamanda savaşın en zayıf halkası olan Çarlık Rusyası'nda birkaç şehirdeki (Petrograd, Moskova) ayaklanmalarla başlar. Sağlıklı kapitalist bir gelişmenin olmadığı, Çarlık Rusyası bağımlı halkları savaşta bir enkaz haline getirmiş, ülke adeta batmıştı. Ve savaştan hemen sonra çok büyük bir kuşatmayla karşı karşıyadır ülke. İşte Ekim Devrimi, böylesi bir ülkede, ekonomik yapısı iflas etmiş olan Çarlık Rusyası'nda ekonomik inşaya yönelir. Böylesi bir durumda açık ki yapılacak şey, böylesine olağanüstü koşullarda devrimi korumasını bilmek ve geliştirmektir.

Lenin bu büyük ustalığı göstermiş ve Stalin aynı politikayı sürdürmüştür. Bunun kaba veya sert uygulanışı doğruluğunu değiştirmez. Gerek Troçki, gerekse Buharin gibilerinin, parti içindeki faaliyetleri başarıya ulaşmış olsaydı, tek ülkede sosyalist inşa gerçekleştirilemezdi. Tarımda kolektivizasyon bu kadar gelişemezdi. Yine diğer "küçük üretime daha fazla şans tanınmalı" tezine hayat hakkı verilmiş olsaydı; daha sosyalist ekonominin temelleri atılmadan ve düpedüz bir küçük burjuva sınıfını daha o zaman yaygınca üreten bir yapılanmaya yol açacaktı. Zaten tek ülkede sosyalizmin gelişebileceğine inanç yoktu bunlarda. Eğer bunlar, bu düşünceleri ile başarılı olup iktidara gelselerdi, sosyalist inşa gerçekleşmeyecek, dolayısıyla bu hiziplerin başları Sovyetler Birliği'ni olsa olsa, burjuva demokratik bir ülke haline getirebileceklerdi. Tabii eğer bu da mümkün olursa geri Rusya koşulları belki de daha o zaman Rusya'yı bağımlılığa kadar götürebilirdi.

II. Dünya Savaşına kadarki kuşatma sürecini gözönüne getirirsek, bu kuşatmanın arkasındaki

emperyalist ülkeler ve onların görülmemiş saldırıları, içteki hiziplerin programlarıyla birleştiğinde, Sovyetler'in yitirilmesi de gerçekleşecekti. İşte Stalin çizgisinin haklılığı, doğruluğu buradan ortaya çıkıyor. Bugünkü Sovyetler'in aslında kabul ettiği doğrultu budur. Her ne kadar lafta değişik şeyler söyleniyorsa da, onların da üstünde yaşadığı tarihi gerçek, onları da onlar yapan budur. Her ne kadar bugün daha fazla bürokrasiye batmışlarsa da; hantallık, tembellik, ayyaşlık varsa da, bütün bunlara rağmen yine de ayakta kalıyorlarsa, yine bu büyük temel sayesinde. O halde, bu yılları sosyalist devrim adına önemli kazanımlar, ağır basan yıllar olarak değerlendirmek gerekiyor.

Günümüzde olağanüstü dönemin özelliklerinden ötürü, gerek enternasyonalizm, gerekse de ulusal kurtuluş devrimleri sorununda Sovyetler'in çıkarımı aşırı bir şekilde öne çıkaran ve dünya devriminin çıkarlarını gölgeleyen tutumlar kesin vardır. III. Enternasyonal'de bu açık olduğu gibi, faşizme karşı oluşturulan taktiklerde de başarısızlıkları çok oldu. Tüm bunları hangi temel noktaya indirgeyebiliriz? Tek ülkede sosyalist inşayı, özellikle Sovyetler birliği'ndeki inşayı, aşırı bir biçimde öne çıkarmak, tüm dünya devrim sürecini buna bağlamak; enternasyonalizmi Sovyetler Birliği dış politikasının itiraz görmez bir parçası olarak görmek ve bu konuda birçok ayrıntıyı, küçük devrimi gelişmeyi bu arada, ihmal etmek; hatta eğer bunlar dış politika önünde bir engelse karşı durmak, Ekim Devriminin özüne aykırı olan yaklaşımlardır.

Bu yaklaşım daha sonra değişik bir şekilde ifadesini bulmuştur. SSCB'de komünist parti içindeki hiziplerin tasfiye edilmesi, tek ülkede sosyalizmin inşa fikrini güçlendirmiştir. Bu, zayıf bir yönü de içinde barındırmıştır. Değişik bir ifade ile tek ülkede sosyalizmin inşasına yönelme, dış gelişmelerden bir yönü ile kopmaya yol açmıştır. III. Enternasyonal'in dağıtılması ile birlikte gittikçe daha fazla dünya devrimci gelişmelerinden uzak durma gelişmiş ve bunun yerine ise, tüm güçleri ile yerel ülkeleri kalkındırma ve kapitalizmle her alanda yarış, bir sosyalist ülkü olarak gelişmiştir. Her alanda kapitalizmin yaptığı yapılmak istenmiş ve hatta onu geçmek temel mesele olarak alınmıştır. İşte günümüze doğru geldiğimizde sosyalist ülkelerin temel ülküsü bu olmuştur.

Kapitalizmi geç formülü ne anlama gelmektedir? Onu tasfiye etmek ve tarihe gömmek değildir. Bu, "ben kapı komşumdan daha iyi olayım" anlamına gelmektedir. Burada bir burjuva demokratlığı vardır ve günümüzde Sovyetler Birliği'ndeki sosyalizmin de sorunu bu olmuştur. Bugün Sovyetler'de tartışılan bir burjuva demokrati olabilme veya

olamama konusudur. Biliyorsunuz, bugün özellikle Reagan'ın bütün umudu da budur, bütün başarısının da gelip dayandığı zirvenin noktası budur. Gerek ekonomik, gerekse siyasal yapıda sosyalist kuruluşun liberalize edilmesi ABD ile ve giderek kapitalist-emperyalist sistemle ilişkilerin geliştirilmesinin temel şartı olarak konulmaktadır. Verilen taviz de, bu temeldedir. Bu konuya izah getirmeden önce, biraz daha Sovyetler'in özellikle 60'lardan sonraki gelişmelerini görmek gerekiyor.

Sovyetler, bu yıllarda II. Dünya Savaşından zaferle çıkmış, ulusal kurtuluş hareketleri tarafından yine önemli oranda güçlü bir müttefiğe kavuşturulmuştur. Kapitalist-emperyalist sistem, I. Dünya Savaşında olduğu gibi, II. Dünya savaşında da büyük oranda güç kaybına uğrayarak çıkmıştır. Mağlup sistem yaralarını ancak 60'lara doğru sarabilmiş ve dünyanın üçte birinden sökülüp çıkarılmasını önleyememiştir. Yani gerek Ekim Devriminin kuruluş yıllarında ve gerekse iki dünya savaşı arasındaki on yılda ve daha sonra 60'lara kadar olan dönemde dış ortam, Sovyetler'in lehine işlemiştir. Rahat bir soluk alma, sovyetler'in ekonomik inşasını ve kalkınmasını geliştirme şartları vardı. Her alanda, özellikle de nükleer teknik dahil olmak üzere emperyalist sisteme ulaşma sözkonusudur.

Savaştan zaferle çıkmış Sovyetler Birliği'nde başlangıçta Lenin'in çok karşı çıktığı kapitalizm kalıntılarına karşı mücadelede Brejnev ve Kurşev'in politikası göz yumma biçiminde olmuştur. Bu konuda bürokrasiyi alabildiğine beğenen, bu anlamda daha çok çağı esas olan çizgi sahipleri olarak partide ve devlette etkinliklerini sürdürüyorlardı. Ama dikkat edelim, bu sürdürülen etkinlik yalnızca sistem olarak oturmuş Sovyetler Birliği'nde değil, aynı zamanda dünyanın üçte birinde ve gittikçe de genişleyen bir sistem içinde boy salmaktadır. Gerek dönem itibarıyla, gerek somut güncel durumu itibarıyla olsun, farklar vardır. Daha önceki dönemlerde sağ etkinliğe rağmen, Sovyet sistemi geliyordu. Sağa sapma bürokrasiyi taşınmaz bir duruma getiriyor, bu da muazzam bir hantallığın, tembelliğin, rüşvetçiliğin ve giderek yozlaşmanın gelişmesine yol açıyordu.

Sovyet devletinin çıkarı her koşul altında bütün dünya halklarının çıkarlarına eşittir denemez. Devlet çıkarı büyük ulus içinde gerçekleştiriliyor. Bu da son tahlilde sosyal-şovenizme götürür. Nitekim bugün sovyetlerdeki ulusal sorunda ortaya çıkan durum budur. Yarın sosyal-şovenizmin gerek küçük ulusların, gerekse de büyük ulusun bünyesinde olduğu apaçık ortaya çıkacaktır. Bunun bugün ipuçları var. Yarın daha da ortaya çıkacak

tır. Bugün Sovyetler için doğru olanın, yarın dünya çapında da böyle olduğu ortaya konulacaktır. Bu gerçeklerden hareketle bir çoğunun yaptığı gibi biz Sovyetler için emperyalizm tanımlamasını kullanmıyoruz. Zaten bu tanımla geliştiren emperyalist burjuvazinin kendisidir ve bu burjuvazinin SSCB'ye yakıştırmaya çalıştığı bir nitelemedir. Bizim böyle bir tanımlamamız sözkonusu değildir.

Resmi sosyalizm, reel sosyalizmdir anlamına gelmez. Klasik komünist partileri için, Sovyetler'in ağızından çıkan her şey sosyalizmdir. Sovyetler Birliği Komünist Partisi ne derse sosyalizm, hakikat ve devrim odur. TKP'nin durumunda görüldüğü kadar her türlü sahtekarlığa, faşizme en alçakça teslimiyete kadar götürebilen ve bundan utanç bile duymayan bir politikanın mevcudiyeti ortaya çıkıyor. Bu enternasyonalizm olmayıp mili devlet çıkarlarını ifade etmekten öteye gitmeyen bir durumdur. İşte bu dönemde, başlangıçta dünya halklarının yararına olan sovyetler Birliği'nin kurulması denildi. Ki, önemli kritik anlarda bu böyledir. Ama daha sonra kesinlikle böyle bir durum sözkonusu değildir. Sonra daha yaygınca sürdürülen bu politika, başlangıçta Ekim Devriminin içinde gerçekleştiği ortamın yetersizliklerinde izahını ne kadar bulsa da, yine de eksiklidir. Bu yetersizlik, bu politikaları başlangıçtan itibaren doğurdu. Bu politika taktik uğruna devrimin stratejik hedeflerini gözardı etmeye kadar götürdü. Günümüze doğru geldiğimizde, artık bütün Sovyet dış politikası, güncel çıkar sağlayan taktiklere kadar indirgenmiştir.

İşte Afganistan politikası buna bir örnektir. Afganistan'a yapılan yardımın büyük bir enternasyonalist destek olmadığı, gerek devrimin gelişmesinde, gerekse de ilk ve son yıllarda görülmüştür. Bugün karşı-devrim Afganistan'ı 80'ler öncesinde olduğundan daha fazla bir biçimde tehdit ediyor. Necipullah rejimi mücahitlere taviz vererek, bunları iktidara ortak ederek yaşamak istiyor. Diğer taraftan ise Afgan gericilerine savrulan tehditler var. Sonucun nereye varacağını birlikte göreceğiz. Afganistan'da enternasyonalizm mi, yoksa milli devlet çıkarları mı uygulanmıştır? Bu konuda yapılan tartışmalarla açığa kavuşturulacaktır bu. Burada emperyalizme taviz verildiği açıkça görülüyor. Bu tür tavizlere daha başka örnekler de mevcuttur.

Demek ki, güncel durumlar ifadesini burada buluyor. İşte Gorbaçov'un çok açık ifadeler taşıyan raporlarıyla dile getirdiği gibi, ekonomi gerçekten zor durumda; rüşvetçilikten tatalım da tembelliğe kadar birçok hastalık yaygınca ürüyor. Sosyal alanda ayyaşlık, ahlaksızlık gelişirken, gençlik

birakalım sosyalist dünya görüşünü, kapitalist dünyanın bile rağbet etmediği rock müziği vb. şeyler ile kendini tatmin ediyor. Gorbaçov siyasi alanda, geniş bir demokrasiye şiddetle ihtiyacımız var diyor. Hatta buna su ve hava kadar ihtiyaçlarının olduğunu söylüyor. Bu ne anlama gelir. Bu, Sovyetler Birliği'nde önemli tıkanmaların var olduğunu gösteriyor. Biz bu anlamda Gorbaçov reformlarına başlangıçta, özellikle tarihsel bir ihtiyaçtan kaynaklandığından dolayı değer biçtik. Tabii burada iki çizgi sözkonusu. Mevcut sağ çizgi devam mı edecek, yoksa geçmiş tarihte yapılan hataların düzeltilmesi temeline bir gelişme mi sağlanacak? Bu bakımdan Gorbaçov dönemi hakkında net bir görüşe ulaşılmış değil.

Biz ilk değerlendirmelerimizde böyle bir yaklaşımı ifade ettik. Yeni bir dönem açılmasının kaçınılmazlığı kadar, bunun doğru yolda mı gelişeceği, yoksa daha mı sağa savuracağı konusunda ihtiyatlı olmak gerektiğini vurguladık. Bu görüşümüz geçerliliğini koruyor. Bu konudaki tartışmaları fazla açmak yerine, bunun tarihsel temelinin ortaya koymak ve yine Sovyetler'in de güncel olarak tıkanmasını dile getirmek, tartışmalara daha bir anlam kazandırır.

Silahlanma, ekonomi üzerine muazzam bir yük getiriyor. Nükleer silahlanma, insanlığı defalarca yutabilecek bir canavara dönüşüyor. Elbette sosyalist bir ülke, bunu normal karşılayamaz. Tedbir isteyecek. Zaten emperyalist sistemin başı, özellikle Reagan artık sığınacağı ve dayanacağı başka bir güç olmadığından, nükleer silahları, "ya benimle uzlaşmaya otursunuz, ya da silahlanmayı tırmandırırım" biçiminde bir şantaj aracı olarak dayattı. Hatta "uzayı silahlandırırım" diyor. Gerçekten insanlık için büyük bir tehlike ve eğer önüne geçilmek isteniyorsa sovyetler Birliği'nin bir şeyler yapması gerekiyor. Eskiden sürdürülen görüşmeler ve anlaşmalar sonuç vermedi. Ve silahlanma yarışını önleyemediği gibi NATO alabildiğine silahlandı. Nükleer caydırıcılık, nükleer şemsiye adı altında bir güvenlik politikasında karar kıldılar. Sovyetler de buna cevap vermek için, nükleer silahlanmayı geliştirdi. Sonuçta tepede muazzam derecede bir tıkanma ortaya çıktı. İnsanlığın kaderi artık bu silahların gölgesi altında. Güvenliği ve güvensizliği ile gerçekten bu konuda barış karakterinin bir anlamı vardır. Çünkü insanlığın topyekün imhası sözkonusu. Bu konuda yeni düşünce ve yeni politikalar deniyor. bunu Gorbaçov da dile getiriyor. Evet bütün bu durum, şüphesiz ki yeni düşünceleri, yeni politikaları zorladı. Ama nasıl? Devrime karşı mı, yoksa devrimi daha somut ve gerçek özgür temellerin oturttu mu?

Yeni düşünce, yeni politikalar türemelidir. Barış hareketleri, pasifizmin bir gösterisi mi olur, yoksa devrimci gelişmenin bir ön adımı mı olur? Ancak bu çerçevede değerlendirilebilir. Sovyetler'in, ABD ile girdiği uzlaşma, gerçekten o sağın şimdiye kadar girdiği tıkanmadan kurtulmak için midir, yoksa dünya devrimine bir açılım kazandırmak için midir? Buna bakılarak, bu uzlaşmalar hakkında değerlendirme yapılır. Fakat günümüz somut durumunda, kendini açıkça gösteren odur ki, sistemler arasındaki denge tam bir çıkmaza, kördüğümüne dönüştü. Her iki sistemin temsilcileri gerek kendi tarihlerinde, gerekse güncel somut durumlardan kaynaklanan nedenlerden dolayı, bir yeni arayışa yöneldiler. Özellikle de nükleer silahlanmayı, silahlanmanın ana sorunu olarak gündeme getirmelerinin temeline aslında ciddi ekonomik, sosyal, politik sorunların olduğu ve bunları aşmak için taraflar bu sorun etrafında bir zirvenin geliştirilmesine zorunlu kaldılar. Bu konuya daha köklü yaklaşma ihtiyacını hissettiler. En son gerçekleşen zirve sonrası değerlendirmelere göre Doğu-Batı ilişkilerinde, yani kapitalizm-sosyalizm çelişkisinde yeni bir dönem açılmıştır. Sovyetler Birliği ve ABD arasında, dünyanın ezilen halklarına ve sömürülen ülkelerine yardım etmek amacıyla ortaklaşa bir komisyon kurma önerileri getiriliyor. Reagan zirve sonrasında başyardakçısı İngiltere Başbakanı Thatcher'e, "olağanüstü değişimler gördüm" diyor. "Yeni umutlar hissettim, Kremlin meydanında şöyle yürüdüm, insanlara özgürlük ihtiyacından söz ettim. İnarılır mıydı buna" diyor. Daha bunlar zirveden birkaç gün, hatta birkaç saat sonra yapılan değerlendirmelerdir. Bir de diplomatik sözlerdir.

Biz olaylar üzerinde hemen şöyledir veya böyledir diye hüküm yürütemeyiz; ama bize burada düşen, bu yeni denilen düşünceleri, yeni politikaları, zirvelerle artık somutlaşan durum karşısında olası gelişmeleri daha doğru değerlendirmektir. Özellikle II. Dünya Savaşı sonrasındaki baskı-kalıp değerlendirmeleri açmak zorundayız. O dönemi dengesine dayanan, yani yaygın bir biçimde yükselen ulusal kurtuluş hareketlerine, genişleyen Sovyet sistemine, yine o zamanki emperyalizmin içinde bulunduğu duruma dayanan değerlendirmeler yerine, gücümüzün durumunu esas alan değerlendirmelere ihtilaç var. Biz Partimizin çeşitli önemli toplantılarında, 80'nin başlarında, 80 ortalarında, güncel durumu doğru değerlendirmek için bazı tespitlerde bulduk. Doğruluklarını önemli oranda sürdüren değerlendirmelerdir. Reagan dönemine ilişkin emperyalist sistemin değerlendirilmesi ortaya konulmaya çalışılmıştı. Yine, bizim bu

değerlendirmelerimizde, bir de somut gelişmeler vardı. Yani onları da anlamlandırmaya çalıştık.

Şimdi de kısaca yaptığımız bu değerlendirmeler çerçevesinde, sosyalist ve ulusal kurtuluş devrimlerinin gelişmesi için olasılıklar nelerdir? Bu konu üzerinde durmak istiyoruz.

Kapitalist emperyalizm ile sosyalizm arasındaki denge ve bu denge sürecinde karşılıklı mücadelelerin bir çıkmaza girmesi ve taraflar arasında gittikçe sorunların daha da tıkanmaya yol açması, uzlaşma yönteminin esas alınmasına neden oluyor. ABD-Sovyet zirveleriyse bu uzlaşma arayışlarının açık ifadeleridir. Bu ise, günümüz için yeni durumlar ortaya çıkarmaktadır. Olası etkileri her düzeyde değerlendirilmeye çalışılıyor, fakat görüşme sonuçlarının henüz tam açığa çıkmaması, olası etkileri içinde zamanın çok erken olması nedeniyle isabetli sonuçlara hemen ulaşmayı da zorlaştırmaktadır. Ama yine de durumda yeni gelişmelerin daha şimdiden uç verdiklerini söylemek yanlış olmayacaktır. Kapitalizm-Sosyalizm kavgasında bu yeni süreç hangi sistemin lehine sonuç verecektir. Kapitalist sistemin başlangıçta, dünya çapında kuşatma ve Polonya örneğinde ve yine Afganistan'da olduğu gibi alabildiğine yüklenerek sosyalist sistemi, Sovyetler Birliği'ni zorlaması taktiği, buna yön veren ideoloji-politika hamlesi geçerliliğini korumaktadır. Yeni düşünce, politika sistemi bunu hayata geçirmede ve yine daha benzer birçok örnek gelişmelerden de cesaret alarak özellikle Orta Amerika'da, Ortadoğu'da, Hindi Çin'de, güncel olarak Afganistan'daki başarısına yenilerini katmak istemektedir emperyalizm. Yine Polonya'da görüldüğü gibi, Macaristan ve giderek bugün Sovyetler Birliği'nde bile insan haklarını yaygınca dile getirmekte ve kendilerine göre de son derece umutlu bir durumun ortaya çıktığını kabul etmektedirler. Emperyalist sistemin, bu en saldırgan çevrelerinin ideologları, bu gidişattan gerçekten umutlular ve kendilerini toparlamayla birlikte, gittikçe daha hızlanan bir saldırıyla kendileri için en uygun alanlarda mevzi kazanma, kazanımlarını arttırmayı, tabii bununla yetinmemeyi, sosyalist sistemi zayıf halklarından koparmaya kadar, bu işi ilerletmeyi düşünüyorlar. Bayağı da inanıyorlar buna. Nasıl ki eskiden sosyalist sistem emperyalizmi zayıf halkardan yakalayıp zayıflatmaya yöneliyorsa, şimdi tersi bir durumla karşı karşıyayız. Emperyalist sistem de, sosyalist sistemin zayıf halkalarına vuruyor. İşte bu zayıf halkalar Afganistan'dır, Kamboçya'dır. Günümüzde ise Ortadoğu'daki Orta Amerika'daki politikalarıdır. Doğu Avrupa ülkelerinde gerçekten burjuva etkilere son derece açık gelişmeler var. Emperyalizm

tüm bu zayıf noktaları görüyor, yükleniyor ve sonuç almak istiyor. Nükleer silahları ise bu işte bir şantaj aracı olarak kullanıyor.

Nükleer silahlandırma bu amaçlarına ulaşmak için, yani adım adım sosyalizmi, ulusal kurtuluş hareketlerini geriletmek, kendi iç sınıf mücadelelerini tasfiye etmek, bağımsız ülkeler ikendine bağlamak için, politik amaçlara ulaşmada bir araç olarak kullanılıyor. Ve sonuna kadar yararlanmak için de nükleer tehditi gündemde sürekli canlı tutuluyor. Emperyalist sistem hiç de öyle büyük savaşlara, -I. ve II. Dünya savaşlarında olduğu gibi- girmeden nükleer silahları bir şantaj aracı olarak kullandıkça sonuç alabileceğini görüyor. Dolayısıyla konuyu aktüel olarak sürekli canlı tutuyor. Bir yandan en azından kendi iç istikrarını sağlarken, diğer yandan sosyalist sisteme de geri adım attırıyor ve bölgesel konularda da ulusal kurtuluş hareketlerinden sonuç alabiliyor. Dolayısıyla da bu yöntemi, yani silah kullanmayı nükleer silahlanmayla birlikte silahlanmayı politik amaçlarla kullanmakta, giderek ekonomik ve diğer askeri konvansiyonel alanda da zayıflıklarını telafi etmek için, sağlam bir araç olarak bu politikaya dayanıyor. İşte son zirvelerde onlar açısından -başta ABD olmak üzere- kanıtlanan olay budur. Onlara biraz rahat nefes aldırın, umutlu kılan gerçek budur. Silahsızlanma konusunda belli ölçülerde taviz verecekler. Ama hiçbir zaman insanlık üzerindeki bu tehlikenin toptan ortadan kaldırılmasına kadar indirgemeyecekler bu tavizleri. Ama politik sonuçlar elde etmek için de sayısal (nicel) indirimi azar azar gerçekleştirecekler. Hele karşılarında Sovyetler Birliği'ndeki, kendilerine göre çok memnun kaldıkları Gorbaçov yönetimi gibi bir yönetim olursa bu konuda daha da ileri gidebileceğini söylemektedirler.

Şimdi günümüzde emperyalist sistemin içinde bulunduğu son hesap var. Peki sosyalist sistemin başını çeken Sovyetler Birliği'nin hesapları nedir? Sosyalist sistem derken reel (Gerçekçi) sosyalizmi kastediyoruz. Resmî gerçekleşen sosyalizm, bu da yine politikasını iç ve dış politikasını ancak böyle bir silahsızlanmayla düzelterek alabiliyor. Sorunun bu olduğunu bilerek bu adımı atıyor. Nükleer silahlanma denge için başvurulmuştur; fakat, öyle bir noktaya geldi ki, sosyalizmin hiç de çıkarına bir şey olmadığı kesinlikle ortaya çıktı. Hatta diğer alanlardaki askeri yükümlülüklerde kaldırılmayacak kadar arttı. Ekonomi üzerinde ve giderek soyal yaşam üzerinde muazzam bir yük haline geldi. Hatta sosyalizmi tehdit eder noktaya kadar ulaştı. Şimdi bu gelişmeleri daha yakından incelemek istiyoruz.

Gorbaçov'un 27. Parti Kongresi'nde temel politik çizgi olarak somutlaştırmak ve kendisine temel dayanak yapmak istediği bu gerçekliktir. Mevcut sosyalizmin sorunlarından kurtulmanın, onları çözenin yolu, kendisini çok açık bir şekilde böyle dayatmakta ve çözüm istemektedir. Tabii ki buna diğer nedenler de sebep teşkil etmekte. İşte tarihsel sorunlar bunun için ortaya çıkarılmakta. Bir yığın dış politika sorunu bu temelde ortaya çıkmaktadır. Öyle bir noktaya geliniyor ki, eğer sosyalizme bir açılım vermek isteniliyorsa, adına glasnost, prestroika denilen politikalara başvurmaktan başka çare kalmıyor. Buna gerçeklik kazandırmak için de emperyalist sistemle uzlaşmaya, onun başı durumundaki ABD ile ilişkileri geliştirmeye yöneliyor. Görüşme yöntemine bu kadar ağırlık vermeleri, kendi önelimdeki ağır sorunları çözmek içindir. Ve özellikle de askeri alandaki dağılma, bürokrasiyi güçlendiriyor. Devlet etkisinin alabildiğine güçlenmesi, ekonomik yaşam üzerine son derece ağır ve kaldırılmayacak etkiler bırakıyor. Dikkat edilirse, eskiden Sovyetler Birliği, emperyalizmi direkt karşısına alarak açık savaşım cepheleleri yaratıyordu. Örneğin iç savaş döneminde kıran kırana bir savaşım sözkonusuydu. İki dünya savaşı arasında, yine mümkün oluğu ölçüde ulusal kurtuluş hareketlerini destekleyip, emperyalist sistemi klasik-sömürgelerde parçalamak için mücadele vardı, görüşme ve uzlaşma değil; tamamen bir savaş vardır. II. Dünya savaşı sonrası emperyalist sistemin zayıf halkalarının peşpeşe kopartılması, Sovyetler Birliği başta olmak üzere, sosyalizmi güçlendiriyor. Temel politika ulusal kurtuluş hareketlerine alabildiğine destek verme; önce Sovyetler Birliği'nin etrafındaki ülkeleri ya dost yapma, -örneğin Türkiye, Irak ve Afganistan'da görüldüğü gibi- ya da bir kısmını sosyalist sistemin içine alma; Doğu Avrupa ülkelerinde, hatta Çin'de ve Kore'de olduğu gibi. 60'lı yıllara kadar yoğun bir biçimde hayata geçirilen politika budur. Yani emperyalizme karşı ulusal kurtuluş hareketlerine dayanarak, bir gelişme ve ilerlemeyi sağlamak hedefleniyor.

Sovyetler'i dengeye ulaştırma; hatta güçlü bir konuma ulaştırma politikası anlaşılır bir politikadır. Burada bir noktaya daha dikkat çekmek gerekcek. Sovyetler Birliği'nin belli tarihi dönemde, belirli politikaları vardır. Her ne kadar sürekli değişmeyen politikalardan bahsediliyorsa da, gerek enternasyonalizm, gerek devrim açısından bu politikaların değişik dozajda uygulandığını belirtmek gerekiyor. Denge durumuna geçtikten sonra tümüyle yapılan her cepheden eşit konuma gelmektir. Buradan anlaşılması gereken bir durum ortaya

çıkıyor. O da nedir? Reel sosyalizmin Sovyetler Birliği şahsında amacına ulaştığı, Çoğuna bugün garip geliyor: Niye bu kadar sosyalizm ile bağdaşmayan veya devrimi değil de, tamamen Sovyetler Birliği'nin çıkarını temel alan politikalar esas alınıyor? Bugün tarih böyle gösteriyor ki, Sovyet sosyalizmi, mevcut tarihi koşullarda ulaşabileceğinin azamısına ulaşıyor. Birkaç defa dünya çapında bir sistem yaratmaya yöneldi; hatta dünya devrimine Lenin bile inandı, ama bunu Polonya öneliminde Kızıl Ordu'nun durmasıyla birlikte gerçekleştiremedi. Yine benzer bir gelişmeyi emperyalist sistemin II. Dünya Savaşındaki yıkımından sonra, Stalin alabildiğine denedi; fakat Stalin, bir dünya sistemine ulaşamayacağını çok yakinen gördü ve sosyalizmi bugünkü sınırları içerisine oturtmayı yeğledi. Şimdi Gorbaçov ne yapabilir? Sınırları fazla genişletmeyi hiç de çıkarlarına uygun bir gelişme olarak görmüyor. Var olanla yetinme politikası yeğlenmektedir. "Biz bu kadarını sistem içine aldık, karşı sistemde de bu kadar var. Şimdi burada anlaşmak ve anlaşarak dünyayı idare etmeliyiz" demektedir. Çünkü çatışmayı daha da derinleştirirlerse, II. Dünya Savaşından daha feci bir savaş yaşanılır. Bu sefer insanları defalarca ortadan kaldıracak yıkım araçları da var. "İnsanlığın yok olması, bizi böylesine bir düşünceye götürüyor" diyor. Gorbaçov, bunun için sistemi kökten gözden geçiriyor. Emperyalizmi de bu gelişmelerin ışığında kendisini gözden geçirmeye zorluyor ve böylelikle barış içinde bir dünya; yani emperyalizmle sürekli barış içinde bir dünyayı yaratmak istiyor. "Bütün sorunlar" diyor Gorbaçov, "politik olarak çözümlenmeli." Bu temelde işçi sınıfı mücadelelerini de şiddet öğelerinden alabildiğine arındırma çalışıyor. Yine ulusal kurtuluş sorunlarını da bölgesel sorunlar olarak tamamen politik yöntemlerle çözümlenmek istiyor.

Yeni dış politika enternasyonalizm adına yapılan bu barış politikalarını hayata geçirmekten başka bir şey değildir. Sistemin çıkarları veya (gerçekleşen sosyalizmin) real sosyalizmin çıkarları burada görülmektedir. Yani II. dünya Savaşında yaygınca görüldüğü gibi ulusal kurtuluş savaşım-larını gerçekleştirerek, anti-faşist hareketleri geliştiren değil, daha çok barışı ve politik çözüm yollarını yaygınlaştırarak sosyalizm geliştirilmek isteniyor. Zaten Gorbaçov önderliği bunu çok açıkça belirtiyor. İkibin yılına doğru bütün dünyanın nükleer silahlardan arındırılmasını, bütün gergin bölge sorunlarının politik çözümlerle sonuçla bağlanması sözkonusudur. "Barış içinde sonuna kadar birlikte yaşayalım" iyor ve hatta Gorbaçov, "Merih'e ABD ile birlikte gitmeyi, barış politikamızın bir sembolü olarak görüyoruz" diyor. Öyle anlaşılıyor ki, bu politika önümüzdeki döneme damgasını vuracaktır.

İstanbul'da yayınlanan on beş günlük İşçi Dünyası Gazetesi Yalçın Küçük'e sorular yöneltti ve demec aldı. Bu demeci yayınlıyoruz.

AYDIN BİR GÜNAH KEÇİSİ YAPILMAMALIDIR KÜRT AYDINI İSE MASUM DEĞİLDİR

Soru 1- Eylül'ün toplumda yaratmış olduğu tahribatlar nelerdir? Bu tahribatları aşmak için neler yapmak gerekiyor?

Cevap 1- Eylül Darbesi'nin toplumda yaptığı en büyük yıkım, insanın kendisine ve geleceğe güvenini ortadan kaldırmasıdır. Bunda önemli bir mesafe alabildi; tümüyle başarılı olduğunu söyleyemiyoruz. Fırsatçılığı, ilkesiz yaşamı, bitkisel bir canlılığı, kültürsüzlüğü, kendi gücüne güvensizliği, fırsatçılığı, politik ve örgütlü mücadeleden kaçışı bir yaşam biçimi haline getirmeye çalıştı. Bütün bunları, insan oğlunun sosyalizme güvenini ve yazgısını eline alabileceğini inancını yıkmak için yaptı.

Eğer 1970 yıllarının olumsuz birikimi olmasa ve uluslararası koşullar elverişli gelişmese idi bu kadar bile başarılı olamazdı. Eylülizm, tarih içinde tekeli polis devletini yerleştirme süreci olarak çıktı. Bunun için kapitalizm öncesi bir birey yaratmak gerekiyordu. Başarı burada aranmalıdır.

Yıkım, ortadan kalkar. Türkiye'de insan oğlunun kendisine ve sosyalizme güveni kök salmıştır. Yıkımın ortadan kalkacağından kuşku duymuyorum. Önemli olan bu kalkışı hızlandırabilmektir. Bunun için de tartışmak, eylemden geri kalmamak, tartışarak doğru hedefleri bulmak ve tartışırken de devrim yolunda olanların birbirinden kopmamasını sağlamak gerekiyor.

Soru 2- İşçi sınıfı, önüne konulan barikatları aşma eğilimleri gösteriyor. Türk-İş yönetimi iki arada kalmış gibi. Sizce gelecek nelere gebe?

Cevap 2- Henüz işçi sınıfının önüne konmuş olan barikatları aşma eğiliminde olduğunu sanmıyorum. Bunu görmüyoruz. İşçi sınıfımız, Eylül darbesiyle içine sokulduğu azınlık kompleksinden kurtulmadı. Bütünü görmekten uzak duruyor.

Ayrıca Türk-İş'i ve yönetimini bu kadar önemsenizi anlamıyorum. Türk-İş yönetimi, CIA-

MIT kontrolündedir. Hiç bir zaman iki arada kalmaz.

Devrimcilerin Türk-İş yönetiminden bir hayır ummaları ve zamanlarını bu hayır için harcamaları bir büyük yanılgıdır.

Ayrıca sendikal mücadeleyi de çok fazla abartmamak gerektiğini düşünüyorum. Sendikal mücadele olacaktır; fakat, devrimciler, hiç bir zaman, 1980 veya 1970 yıllarında olduğu türden sendikal mücadeleyi fetişleştiremezler.

Gelecek işçi sınıfı içinde yeni örgütlenmelere gebe dir.

Soru 3- İçinde yaşadığımız günlerde en çok konuşulan konulardan birisi de Kürt ulusal sorunu. Siz, Türk aydınının kemalizmi reddedişinin ilk örneklerindensiniz. Şovenizme karşı Türk aydınının görevini yerine getirdiğine inanıyor musunuz?

Cevap 3- Bu soruyu geleceğe yönelik anlamak istiyorum.

Aydını bir günah keçisi haline getirmememiz gerekir. Aydın, toplumsal mücadelenin dışında değildir. Bu konuda Türk aydınına yöneltilecek eleştiriler vardır. Ancak Kürt aydını masum değildir.

Kürt ulusal sorunu öncelikle Kürtlerin ve bu arada Kürt aydınının sorunudur. Kürt aydını, öncelikle Kürt halkı ve emekçileri, Kürt sorununda yönlendirici bir adım atmak durumundadırlar. Ne yazık ki, kemalizm, çok uzun yıllar, önemli ölçüde, Kürt aydınlarını kemirmiş tir.

1950 yıllarının ikinci yarısında demokrat mücadelede öğrenci liderliği yapmak zorunda kaldım. Bayar-Menderes istibdatına karşı mücadele ediyorduk. Rejim ve polisi, bize karşı genç Kürt aydınlarını çıkardı. Rakibimiz, daha sonra AP ve DP'den milletvekili olan Samet Güldoğan'dı ve üniversitelerde tanıdığım bütün Kürt arkadaşların karşı taraftaydı. Ayrıca birinci TIP içinde de Kürt aydınları hep geri bir çizgide kaldılar. Çizgileri, hem kemalistti ve hem de Kürtler için geri ve korkak bir

ulusçuluktan yalnızca bir iki çizgi önde gidiyorlardı.

Bugün durum değişmiştir. Kürt devrimciliği, Türk devrimcilerine güven veren yeni yollar açma aşamasına girmiştir. Ayrıca ulus bilinçlenmesi de sosyalizm bilinçlenmesiyle yan yana gitmelidir; bu yandaki işaretler de olumlu görünüyor.

Bundan sonrasına bakmak gerekiyor. Geriye baktığımızda ise, aydın hareketini hep bir nitelik olarak gördüğüm için, fazla kötümser olamıyorum. Bir İsmail Beşikçi örneği bile önemlidir. Rahatlatıcıdır.

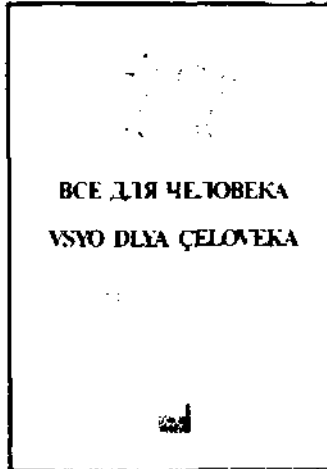
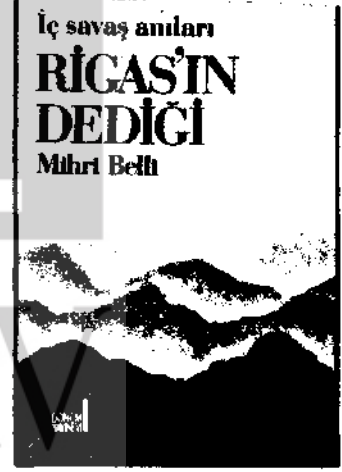
Soru 4- Şu anda altı sosyalist gazeteci içerde. Burjuva basını konuya es geçiyor. Aynı şeyi daha bir kaç ay evvel yaşayan biri olarak, işkenceyi ve işkenceye karşı Türk basını ve demokratik kamu oyunun tutumunu nasıl buluyorsunuz?

Cevap 4- Türk basını, burjuva aşamayı da geride bırakmışa benziyor. Yönetimin bir parçası olmuştur. Türkiye ise tekelci bir polis devleti'dir. Tekelci polis devleti ahtapot elleriyle basını da yönetiyor. Basın, savcılarının kafasını benimsiyor.

Kendilerinden birisinin emniyete çağrılmasına karşı bile çılgınlık gösterirken genç yeteneklerin dallarda işkence görmesini nesnel karşılıyor. Eninde-sonunda alacağı yeri şimdi alıyor. Şaşırıyorum.

Örgütlenmek gerekir. Derhal devrimci ve sosyalist gazeteciler bir araya gelmeli ve derneklerini kurmalıdırlar. Ayrıca sonradan adı İnsan Hakları Derneği olan kuruluşu başlatırken Tayad kuruluşuna katkıda bulunurken de söylüyordum, önemli olan gözaltıdır. Gözaltı kemalist tekelci polis devletinin en büyük caydırıcı kurumudur. Buna karşı yılmadan mücadele etmek gerekir.

Ne yapmalı? diye soruyorsunuz. Devrimci ve sosyalist basın iş birliğine başlamalıdır. Dar örgüt kazancı hesapları bir kenara atmalıdır. Bu hesaplarla ortaya çıkanlara karşı hedef muamelesi yapmaya başlamalıdır. Bir araya gelmelidir. Dalda yan yana işkence görenler, siyasi koşullarda beraber yaşayanlar kendi mesleki örgütlerini de kurmalıdır.

BÜTÜN KİTAPÇILARDA
İsteme adresi: Konur Sok. 73/9
Kızılay - ANKARA

İLHAN ARI...

Birbirimize yapıcı değiliz diye düşünüyorum. Ağustos'ta D.C.M'de beraberdik. 270 mis kilometreyi arıp size ulaşmak zor olmuştı. Sizler fedai ruhlu kahraman saldırganlarla temin etmek üzere belki emma zorunlu tutularda oluşan restorantıya geliyorum burda.

T. Kurtuluş derdimise bir görüş seyahat mucaddelemizi sürüm la paylaşma görevini eliyordum. Eger sürimde yasal bir görüşe yoksuz derdimisin saygılarında basılmasıdır, sevince duyulmuşun 1968'de Kızılyazda doğdum. 1979'da Karabük'te ilkokulu bitirdikten sonra, inşaatlarla çalışmaya başladım. Hatan devam etmekteyim. Proleter bir derimci olarak sonuna seyahatlerde paylaşmayı iletiyorum. Benkler artıkca derimimiz koruktendijini dünü nüyör kolay gelin diyorum.

Sevgilerimle

N. Hakan Akgül.

KURTULUŞA SESLENİŞ

İmket ki kuruluğu artıkca gütünürün
ndamın lisselerine yarıyan gütünürün
titrek ve suskun bir yarıda
sosyalizmi oya gibi isleyip
mapuscaede düşüncelerinin nurunun

duvarını olan
KURTULUŞÇULARI düşünüyorum.

direnci kenayan filizlenacek...
kötüye su vermenin zamanıdır şimdi
oya gibi islemeninde zamanıdır şimdi

- sosyalizm -
toplumsal kurtuluşun yoluna.
sınaların staunden gelen sürecin eli
dügümleri bizi mahkemelere
ve gütünüründe gütünürüne büyüyen

KURTULUŞÇULARIN imtleri
düstü bir yaprak gibi tohumdan
mapuscaede yattıkları günlerin

uykusuz geceleri.
bizler yıllarca emek vardığımız
seyahatin meyvalarını
mahkemelerde topladık,
kırayı yayan yolların aksamlarında.
amabiliriz ki,
düşüncelerimize egemen olamaz mapuscaede

toplumsal kurtuluşun raylarında ki trenle

mutlulukların çıktığı yola
bir gün mutlaka...

yagmurun yağdığında
kurtuluşun olacak

demirle düğümlenmiş
yılların daşında kalan

..... yaşamın
derimci meyvalarını
zafir yoluya

N. Hakan AKGÜL

SBKP Merkez Komitesi Sekreteri Vadim Medvedev'in 1987 Aralık ayında toplanan Büyük Ekim ve Günümüz adlı uluslararası bilimsel toplantıya sunduğu bildirisinin Kommunist Dergisi'nin 1988 yılı 2. sayısında çıkan metni Sosyalizm, Teori ve Pratik dergisinin 1988 yılı 7. ve 8. sayılarında hemen tamamıyla, çok az özetlenen ve arabaşlıklar eklenmiş olarak, çıktı. Toplumsal Kurtuluş STP'deki biçimiyle yazıyı okuyucularına, gene iki bölümde sunuyor. Çeviriyi Metin Ağaçgözü ve İlhamut Yarkın gerçekleştirdiler.

BÜYÜK EKİM DEVRİMİ VE DÜNYAMIZ

İnsan uygarlığının bugün içinde bulunduğu önemli aşamada, 1917 Ekiminde Rusya'da meydana gelen olayların tarihsel önemi daha iyi anlaşılıyor.

Yakında Büyük Fransız Devrimi'nin 200. yıldönümü kutlanacak. Büyük Fransız Devrimi nasıl 19. yüzyıla damgasını vurmuşsa, Büyük Ekim Devrimi de çağımızın en önemli toplumsal ve politik gelişmelerine damgasını vurmuştur.

Ekim Devrimi toplumsal gelişmenin merkezinde yer alan güçleri canlandırarak, güçlü bir devrimci dalga yarattı. Lenin Ekim'den sonraki ilk yıllar için yerinde bir saptamada bulunuyordu: "Dünya bütünüyle farklılaştı ve her ülkenin burjuvazisi de farklılaştı." (Toplu Eserler, cilt 31, sayfa 100).

Dünyanın bütün görünüşleri geçen son yetmiş yıl içinde dramatik bir şekilde değişti. Sovyetler Birliği, sosyalizm ve tüm olarak insanlık yeni sorunlarla karşı karşıya kaldı. Bugün, bizim dünyanın devrimci yenileştirilmesinin olasılıkları ve yönü konusundaki görüşümüz Ekim Devrimi'nde rol alan devrimcilerin görüşlerinden farklılık gösteriyor. Peki bu zamanın bizi devrimden uzaklaştırarak başka bir yöne kaydıracağı anlamına mı geliyor? Kesinlikle hayır. Aksine, Büyük Ekim Sosyalist Devrimi'nin daha iyi kavranması, özümlemesi ve geleneklerinin yaygınlaştırılmasının gerekliliğinin şimdi daha fazla ivedilik gösterdiğine inanıyoruz.

Bugün Marksist düşünce, Sovyet toplumunun devrimci gelişmesi hız kazanır, barış ve silahsızlanma mücadelesi yeni hedefler çizerken, gitkiye ivedilik kazanan bir görevle karşı karşıyadır: Zaman tarafından sınanan diyalektik yönteme güvenerek ve bilgi akışını kaybetmeyerek, yaşam tarafından yeni bir biçimde ortaya çıkarılan pek çok soruya yanıtlar vermek ve teorik mirası ya-

raticı bir şekilde geliştirmek. Mihail Gorbaçov'un Büyük Ekim Sosyalist Devrimi'nin 70. Yıldönümü'nü kutlama toplantısında sunduğu rapor, 1987 Kasımında Moskova'da yapılan Komünist Parti ve hareket temsilcileri toplantısında yaptığı konuşma, kardeş parti ve örgütlerin liderlerinin ve halk temsilcilerinin görüşleri, tüm bunlar katedilen yolu daha iyi bir yere oturttu ve günümüzün sorunlarının anlaşılmasına yardım etti. Bizim açımızdan bütün bunlar, "yeniden yapılanmaya", uluslararası etkinliklere ve teorinin zenginleştirilmesine hız kazandırdı.

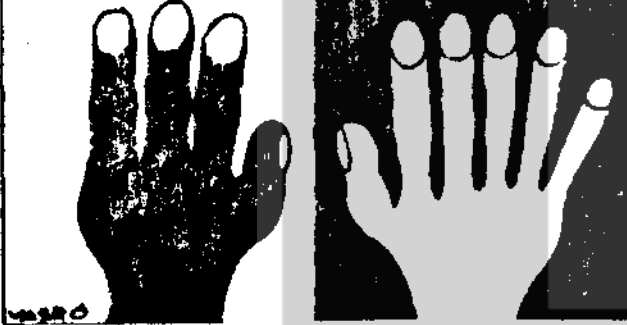
LENİNİN BARIŞ İÇİNDE BİRARADA YAŞAMA FİKRİNİN ÖNEMİ

Yukarıdaki başlıkta ifade edilen düşünce esas olarak çağımızın anlaşılmasıyla ilgilidir. Bir çok devrim dünyamızı iki toplumsal sisteme ayırdı. Çağımız, proleter devrimler ve kapitalizmden sosyalizme geçiş çağıdır. Çağımızın başında Muzaffer Ekim Devrimi ve batıda ortaya çıkan devrimci yükselişle birlikte, devrimci sürecin dünya ölçeğinde süratle gelişeceği yönündeki görüşler teorik düşüncelerimizde egemen oldu. Daha sonra, proleterya devriminin Avrupa ve dünya çapındaki zafetine kadar dayanabilmek için soluk alma ihtiyacının duyulması "barış içinde bir arada yaşama" düşüncesinin doğruluğunu kanıtladı.

Lenin Sosyalist Devrim'in en önemli kararlarının ardından 1920'de yazıyordu: "Yalnızca bir soluk alma fırsatı değil, aynı zamanda çok daha önemli bir şey kazandık... Yeni bir döneme girdik".(1) Mihail Gorbaçov'un dediği gibi, Lenin'in kısa bir süre sonraya ileri sürdüğü Yeni Ekonomi Politikası (NEP) kavramı onun barış içinde birarada yaşama fikrini baştaki tümüyle siyasi, hatta dip-

lomatik, çerçevesinden çıkarıp dönemin temel yasaları arasına soktu.

Bununla birlikte bu düşünce belli bir zaman için tümüyle doğrulanmadı ya da yaşama geçirilmedi. Fakat elbette bu, kötü niyet yüzünden böyle olmadı. Tarih, devrimden sonraki on yıllar boyunca, yeni toplumu, iki sistem arasında şiddetli bir çatışmanın yaşandığı bir süreçte, kapitalist kuşatma altında inşa edişimize tanık oldu. Ülke yalnızca kendisine güvenmek zorunda kaldı. Bu durum, kendi yağımızla kavrulma duygusunun ortaya çıkmasına, kapalı bir toplum oluşmasına ve bizim için hiç te dostça bir anlamı olmayan öteki dünyaya ihtiyatlı tavır alınmasına neden oldu. I. Savaş sonrası döneminde, dünya devrim sürecinin süratle gelişeceği umudu da artmıştı. Fakat daha sonra yaşanan somut tarihsel süreçler bu düşünceleri değiştirdi.

Varolan uluslararası ekonomik düzenin adaletsizliği dünya uluslarını, zengin ve yoksul ülkeler olarak çirkin bir kutuplaşmaya itiyor. (Varpo Sandor-Macaristan)

İki sistem arasındaki rekabetin barış süresince artması ile birlikte, "barış içinde bir arada yaşama" süreci, SBKP'nin 1956'da yapılan 20. Kongresinden sonra, gelişmenin bağımsız tarihsel bir süreci olarak kabul edilmeye başlandı. Bir yandan da, on ya da yirmi yıl içinde ekonomik alanda kapitalizme üstün geleceğimizi umuyorduk.

Fakat beklendiği gibi olmadı. Bilimsel ve teknolojik devrimi arkasına alan kapitalizm ekonomisini hızlı bir biçimde yenileştirmeye ve ileriye doğru yol almaya başladı. Kapitalizmin gelişmesi analiz edilirken, Sovyet sosyal bilimlere ve politik pratiğine, on yıllar önce geliştirilmiş düşünceler kaynaklık etti. Günümüz kapitalizmi analiz edilirken, Lenin'in yöntem bilimine karşıt, onun çürüdüğünü ve kaçınılmaz olarak çöktüğünü gösteren kanıtlar elde edilmeye çalışıldı. Bu arada, ileri, sürülmüş olanlar içinde, bilimsel temele dayanan bir analizin dışında bırakılmaması gerekenler de var. Bunlar; modern kapitalizmin üretimin toplumsallaştırılmasını yeni düzeylere çıkarma, üretici güçlerin gelişme alanını genişletme ve çağımı-

zın global sorunlarıyla uğraşabilme yetenekleridir.

Emperyalizmin kapitalist toplumun özel bir aşaması olduğu öğretisi, Ekim Devrimi'nin arifesinde biçimlendi. Bu sırada tekeli kapitalizm bugünkü özelliklerini kazanıyor ve kapitalist toplumun bir çeşit üst biçimi, bu sistemin kısa ömürlü son aşaması olarak görülüyordu.

Marks'a göre, tekel öncesi kapitalizmin, kapitalist üretim biçiminin son aşaması olduğu görüşü doğrudur. Marks'ın yaşadığı dönemde üretimin tekelleşmesi eğilimi henüz ortaya çıkmamıştı. Bu, serbest girişim süreciyle ortaya çıkan, kapitalizmin maddi temelleri, sermaye ve artık-değerin, Kapital'in III. cildinde niçin genelde var olan özellikleri olarak tanımlandıklarını açıklıyor. Bu yaklaşım Lenin tarafından da sorgulanmadı. Lenin'in emperyalizm analizi, Marks'ın kuramının bir tamamlayıcısı olarak ele alındı. Bu, devlet tekeli kapitalizm embriyo halindeyken, tekeli kapitalizmin hâlâ sürmekte olması nedeniyle oldukça anlaşılabilir bir durumdur. Bununla birlikte, Lenin'in, bir notunda emperyalizme geçişin yalnızca politikaya bağlanamayacağını gösterdiğini vurgulamalıyız. Emperyalizme geçiş kapitalist üretim ilişkilerinin yeniden yapılanması, üretici güçlerin gelişmesi ve üretimin toplumsallaştırılması demektir. Aynı zamanda bu yeniden yapılanma kendi çelişkilerini de yaratacaktır.

Lenin, emperyalizmde durgunluk ve çürüme yönündeki eğilimin yalnızca "endüstrinin bazı dallarında, belirli dönemlerde, bazı ülkelerde"(2) ortaya çıktığını dikkate aldı ve "bu eğilimin kapitalizmin hızlı bir şekilde gelişmesini engelleyeceğine inanmak hata olurdu... Kapitalizm genel olarak geçmişte olduğundan daha hızlı gelişiyor."(3) uyarısında bulundu.

Emperyalizm var olan çelişkileri derinleştirdi ve yeni çelişkiler yarattı. İnsanlığı, uygarlığının temellerini sarsan iki büyük katliama mahkum etti. Bununla birlikte kapitalist sistem yeni koşullara ayak uydurmayı başardı. Sosyalist sistemin ortaya çıkışının ardından durumunu korudu ve emperyalist sömürge sisteminin parçalanmasına karşı koydu. Sömürgeciliğin yeni biçimleriyle ve son zamanlarda, gelişmekte olan ülkelerin teknolojik sömürüsüyle makyaj tazeledi. Hatta bilimsel-teknolojik devrime önyak oldu, sınıf mücadelesini körletmek için ekonomik gelişmeyi kullandı ve toplumsal manevra alanını genişletti.

Devlet tekeli kapitalist toplumsal üretimin uluslararasılaştırılmasında ve ekonomik bütünleşmede ilerleme sağladı. Uluslarüstü mekanizmalar ilk olarak, kritik durumların ortaya

çıkarmaması için politik ve ekonomik çelişkileri yatıştırmak amacıyla oluşturuldu.

1986'da yapılan SBKP'nin 27. Kogresinde 1980'lerin kapitalizminin, yalnızca yüzyılın başlarındaki ya da 1950'lerin, 1960'ların kapitalizminden değil, 1970'lerin kapitalizminden bile farklı olduğuna işaret ediliyordu. Bu günlerde tekelci kapitalizm yüzüncü yihna yaklaşıyor. Onu, şekil değişikliğine uğramış ondokuzuncu yüzyıl klasik kapitalizmi olarak kavrama, işlerin gerçek durumuna gittikçe daha az uyuyor. Şu soru ortaya çıkıyor: Serbest rekabet dönemi tekelci kapitalizmin bir önceleyeni, tekelci kapitalizm de kapitalist üretim formasyonuna uygun biçim olamaz mı?

Bu elbette ki, tartışma gerektiren ve doğru olup olmadığını ancak zamanın göstereceği bir varsayımdır. Fakat, tekel öncesi kapitalizmin Britanya'da yüzyıla yakın sürmesine karşın, diğer kapitalist ülkelerde daha kısa ömürlü olması ve dünya kapitalist sisteminin kesin biçimini emperyalizme geçiş sürecinde almış olması da dahil pek çok kanıt böyle bir yaklaşımı destekler niteliktedir. Böyle bir yorum, kapitalist üretim biçiminin bilimsel analizinin çok önemli bir esası olan Lenin'in tekelci kapitalizm teorisini de destekliyor.

Kapitalizmin yeni koşullara uyum gösterme yeteneğine sahip oluşunun onun karşıt niteliğini değiştirdiği anlamına gelmediğini söylemek gereksiz. Aksine, hiç birşey burjuva toplumunun belli başlı olumsuzluklarını gizleyemez. Kapitalizm sermayedarlarla ücretli işçi, sömürenlerle sömürtülenler arasındaki çelişkiyi ortadan kaldıramadı. Ne yoksulluğu ortadan kaldırdı, ne herkese iş olanağı yarattı, ne de işçilere sosyal güvence ve kültürel gelişme için olanaklar sağladı. Her geçen gün de çelişkileri ortaya çıkıyor: Militarizm, kültür ve ahlakın parçalanması, bir çok insanı belli bir perspektiften yoksun bırakan ve potansiyel bir patlamayla yüklü yeni sömürgecilik.

20. Yüzyılın sonlarının burjuva toplumunun sahip olduğu çirkinliklerini gören birisi onun varlığını hâlâ sürdürebildiğine inanamaz. Ancak toplumsal ve ekonomik yapılar mantıklı bir değişikliğin tahmin edildiğinden bile daha geniş bir tarihsel süreçte gerçekleşeceği görünüyor. Bu yüzden, sürekli bir arada yaşama düşüncesi, iki toplumsal sistemin karşılıklı etkileri ve toplumsal ve ekonomik etkileri rekabet süreci içinde netleşecektir.

Fakat, sosyalizm ve kapitalizmin bir arada var olma süreci yalnızca bir görünüştür. Bu bir arada var oluşun biçimlerine ve yapısına yeni bir yaklaşımla bakmak zorundayız. Bu iki sistemin birbirlerine benzer yönde geliştiği düşüncesi tamamen hayal ürünüdür. Dünya öylesine içiçe geçmiştir ki,

benzerlik gibi görünen bu özellikler eninde sonunda çatışmaya mahkumdur ve bu iki sistem ve bu sistemleri uygulayan ülkeler dünyanın her yanındaki genel durumda birbirlerini yakından etkilemektedirler. Şu anda bu süreç yaşanmaktadır.

Ekonomik olarak gelişmiş ülkelerde etkisi sadece üretici olmayan bir faaliyet alanı olmakla sınırlı olan militarizm, 3. Dünya ülkelerindeki milyonlarca insanı açlık ve yoksulluğa mahkum ediyor. (Werner Rollow-D.A.C.)

Bugün bizim için en karmaşık teorik ve pratik sorun, diğer ülkelerle kurulacak ne tür ilişkilerin, sosyalizme dünyanın kalkınma süreçlerinde ve uluslararası işbölümünde etkin katılımı sağlarken, aynı zamanda da ilk sosyalist devletin yok olmasını önleyeceğini belirlemektir. Sosyalizm kendisini dünyadan soyutlamamalı, onun ayrılmaz bir parçası olmalı, yaşam biçimiyle, insanlığın acil sorunlarının çözümüne gerçek katılımı ve gayretli çalışmasıyla bütün dünyayı etkilemelidir.

Lenin'in "barış içinde bir arada yaşama" formülünün evrensel önemi zaman geçtikçe daha iyi anlaşılıyor. Bu formülün esasları; dünyanın çeşitliliğinin onun farklı gelişme yollarının olduğunun ve sosyalizmin geleceğinin tarihsel süreçten ayrılmazlığının kabul edilmesi, farklı toplumsal sistemlere sahip ülkeler arasında barışçıl ilişkiler kurulması, yakın politik, ticari ekonomik, bilimsel, teknolojik, kültürel ilişkiler geliştirilmesidir. Bu esaslar SBKP'nin bugünkü politikasının temelini oluştururlar.

Lenin'in temel görüşlerini kapsayan bu yeni politika günümüz gerçeklerinin etkisi altında biçimlendi. Bu politika, ülkelerin artmakta olan karşılıklı bağımlılığını, atom çağının, bilimsel-teknolojik devrimin gerçekliklerini, genel insani değerlerin herşeyden üstünlüğünü gözönüne alıyor ve

en önemlisi insanoğlunun varlığını sürdürmesi olmak üzere, en acil sorunlara çözüm arıyorlar.

Tarihsel süreç, toplumsal gelişme, toplumsal gelişmenin yönleri ve devindirici güçleri konusundaki görüşler, dünyanın artan birlik ve karışıklığı gözönünde tutularak süzgeçten geçiriliyorlar. Bilimsel-teknolojik ve toplumsal gelişme iki toplumsal sistemin bir arada var olma ortamında gelişiyor. İki sistemin rekabeti, birbirlerini karşılıklı etkilemeleri ile gittikçe artan bir içiçelik kazanıyor. Bu süreç, sosyalizmin yenilenmesi, işçi sınıfı mücadelesi, gelişmekte olan ülkelerin acil sorunlarının çözümü, global sorunların üstesinden gelinmesi, nükleer savaş tehlikesinin zorunlu olarak yok edilmesi, nükleer tehlikesiz ve savaşız bir dünya yaratılması yönünde gelişiyor.

SOSYALİZMİN GELİŞMESİ VE YENİLENMESİ İÇİN OLANAKLAR

Tarihsel süreç nasıl gelişecek? İnsanoğlunu gelecekte bekleyen nedir? Bu soruların yanıtları, sosyalizmin nitelik olarak yeni bir devlet yaratmayı başarmasına olduğu kadar, sosyalizmin gelişmesi ve yenilenmesi konusuna nasıl baktığımızı da sıkı sıkıya bağlıdır.

Sigara içme alışkanlığı kişinin sağlığına zararlıdır, fakat nükleer füzelere sahip olma "alışkanlığı" tüm insanlığın sonu anlamına gelmektedir. (Pavel Dimov-Bulgaristan)

Sosyalizm, insanoğlunun, ölümsüz özgürlük, eşitlik ve kardeşlik ideallerini gerçekleştirme çabasının bir ifadesidir. Bu yeni toplumsal sistem in-

sanoglunun dertlerine çare buldu, toplumsal yaşamın yüzyıllık sorunlarına çözüm aradı ve hümanizmin temel amaçlarını gerçekleştirmeye çalıştı. Buna rağmen, sosyalizmin insancıl yapısı kendisini tümüyle ortaya koyamadı.

Sovyetler Birliği ve sonradan diğer sosyalist ülkeler, doğrudan sosyalizmden kaynaklanmayan, fakat devrimci kazanımları pekiştirmek için çok önemli olan işlerle uğraşmak zorunda kaldılar. Sosyalist değişikliklerin hızını, yöntemlerini ve somut biçimlerini hemen hemen, ekonomik ve kültürel geri kalmışlıktan kurtulmak, emperyalist saldırıya ve nükleer tehdite rağmen bağımsızlığı korumak için gösterilen ve sosyalizm imajına damgasını vuran çabalar tayin etti. Bu süreçte, öznel hatalar ve yanlış hesaplar kadar, izlenmekte olan yolun daha önce sınanmamış oluşunun da rolü vardı.

Bütün bunlara rağmen sosyalizm, kendisini uygarlığın çok önemli devindirici bir gücü olarak kabul ettirmeyi başardı. Tarihi değişiklikler gerçekleştirme, çalışanlara sosyal güvence sağlama ve onları sömürden kurtarma yeteneğine sahip olduğunu kanıtladı, bireylere ve uluslara eşitlik getirme konusunda çok önemli mesafeler katetti.

Bugün yaşanan sürecin sosyalizmin tarihinde özel bir anlamı var. Sovyetler Birliği'nde, yeniden yapılanma sürecinde toplumsal yaşamı düzenlemenin yeni şekilleri biçimleniyor ve diğer sosyalist ülkelerde reformlar gerçekleştiriliyor. Bütün bunlar, sosyalizmin niteliğini, onun toplumsal ve ekonomik üstünlüklerini daha açık seçik hale getirmek amacıyla gerçekleştiriliyorlar. Ekonomi, politika ve kültürde insana, insanın ihtiyaçlarına ve ilgi alanlarına yönelik kararlı değişiklikler, toplumsal gücün insanların hizmetine sunulması ve onların çalışma ve yaşam koşullarının düzeltilmesini amaçlıyoruz.

SBKP ve Sovyet halkı önemli ve yoğun bir gelişme dönemine girdi. Yeni bir ahlaki ve politik ortam yaratıldı. Başka bir deyişle, yapı tümüyle temizleniyor. Bütün programlar, ülkenin politik sisteminin ve ekonomisinin yenileştirilmesini amaçlıyor. Büyük Ekim Sosyalist Devrimi'nin 70. yıldönümü kutlamaları sırasında, Sovyet toplumunun gelişmesi ile ilgili sorunlar geniş bir tarihsel süreç içinde gözden geçirildi. Böylece yeniden yapılanmanın yollarını belirleme ve ülkeyi içinde bulunduğu durgunluktan kurtarma konusunda epey yol aldık. Kısa bir zamanda, kendimize, geçmişimize ve en önemlisi geleceğimize gerçekçi bir şekilde bakmayı başardık. Yakamızı değersiz geçmişlerden, Sovyet toplumuna zarar veren ve insan onuruna yakışmayan bütün olumsuzluklardan kurtar-

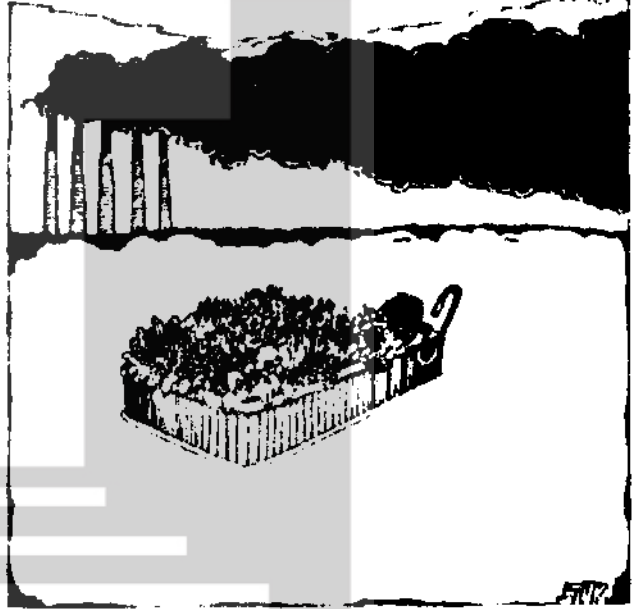
mamız için pek çok şey yapıldı. Halkın bilinci ülkenin gelişmesine engel olan dogmaları, önyargı-ları ve aldatıcı görüntüleri tek tek ortadan kaldı-rıyor.

Yeniden yapılanmanın amaçlarının gerçekleştirileceği daha karmaşık ve daha fazla sorumluluk gerektiren yepyeni bir süreç başladı. Bu süreç iki yönde geliyor; toplumun geniş bir şekilde demok-ratikleşmesi ve ekonominin süratle iy-ileştirilmesi. 1988'in başından itibaren endüstriyel gelirin % 60' ını sağlayan sektörler yeni ekonomi anlayışının öngördüğü biçimde çalışmaya başladılar. Ayakba-ğı olan mekanikçiliğin, emre dayanan yönetim biçimlerinin ve tutucu kalıpların ortadan kaldırılması için yoğun çaba harcamalıyız. Zaman beklemiyor. İnsanlar kararlı ve seri adımlar atılmasın-dan yanalar. Yeniden yapılanma milyonlarca insanı ilgilendir-diği için, bu süreçte yapılacak dü-şüncesizce ve kendiliğinden yapılacak davranışlar ancak zarar verir. Atacağımız her adımı iyice ölçüp biçmeli ve insanların ruhsal durumlarıyla olanaklarımızı hesaba katmalıyız.

İki yıl önce, sosyalizme için ve ileride de onsuz yapamayacağımız bir öğeye, dürüst ve içten bir eleştiriye ihtiyaç duyduk. Fakat tek başına eleştiri dur-gunluğun üstesinden gelmek için yeterli değildir. İleri bir ekonomik düşünceye sahip, somut girişim-leri örgütleme yeteneği olan ve olumlu sonuçlar ala-bilenler için beklenen gün gelmiştir. Peres-troyka programı demokratikleşmeyi özellikle vur-gulamaktadır. Onun özü tamamen **sosyalizm ve demokrasinin bileşimini** içine almaktadır. Geçmişte de reform yönünde çabalar gösterilmişti. Ve eğer bu reformlardan elle tutulur bir sonuç alınmadıysa, bu hem değişikliklerin yeterli derinliğe sahip ol-mamasından ve hem de politik alanı etkilememesi ve kitlelerin katılımını sağlayamamasından kay-naklanmaktadır.

Demokratikleşmenin sorunları en geniş şekilde inceleniyor. Bununla bağlantılı olarak üretim iliş-kilerinde ve ekonomik mekanizmada esaslı bir ye-niden yapılandırmaya gidilmektedir. Hedefimiz birey, kolektif ve toplumun çıkarlarının bütünüyle birleştirilmesi, ülkenin sahipleri olarak halkın duygularının zenginleştirilmesi ve sosyalizmin temel ilkesine -herkesin emeğine göre pay al-ması- sürekli olarak bağlı kalınmasıdır. Bu uygulamalarımızla Ekim Devrimi'nin ideallerine ve Lenin' in yaratıcı mirasını örnek alıyoruz. Peres-troyka' nın teorisi ve pratiği, sosyalizmin özüne ya-bancı unsurların üstesinden gelme ve Ekim Devri-mi'nin ülkü ve değerlerine dönme gereksinimi üzerine temellenmiştir.

Sosyalist toplumun yeniden canlandırılması için yollar arama çabası birkaç kardeş ülkede de-vam ediyor ve geniş kapsamlı reformlar tamamlan-ıyor. Bu, dünya sosyalist sisteminin yeni bir aşamaya girdiğini ve bir tarihsel modelden, çağımızın taleplerini karşılayacak ve günün koşullarıyla birleştirecek yeni bir modele geçtiğini gösteriyor. Doğal olarak, her ülkede değişim gereksinimi orta-taya çıkaran faktörler farklıdır. Gelişme düzeyleri ve bugün yaşadıkları değişimler ne kadar farklı olursa olsun, bu ülkelerde geçilen süreçler büyük bir benzerlik göstermektedir.

Doğadan bu kadar çok övgüyle söz edilmesine karşın, onu korumak için gerçekte çok az çaba gösterilmesi insanı hayrete düşürüyor. (Andrej Stok-Polonya)

Sosyalist ülkelerin karşılıklı ilişkileri de yeni bir aşamaya giriyor. Karşılıklı Ekonomik Yardımlaşma Konseyi'nin 1986 yılı, Kasım ayında Moskova'da yaptıkları çalışma toplantısı ortak bir yaklaşıma varmada belirleyici olmuştur.

Toplantıda, sosyalist ülkeler arasında eşitlik, bağımsızlık ve sorumluluk temelinde politik ilişki-lerin sürekli olarak kurulması, ortak çıkarlar için kolektif ilgi, ekonomik ilişkilerde karşılıklı yardım ilkelerinin yerine getirilmesi, uluslararası po-litikada ortak kabul gören bir yönde tüm üyelerin inisiyatiflerinin organik bir bileşimi gerekli gör-ülmüştür.

İdeolojik işbirliği, deneyim alışverişine ve çı-kan sonuçların genelleştirilmesine dayanmakta-dır. Bu genelleme, Lenin'in "tam bir sosyalizm, tek başına ele alındığında her biri tek taraflı ve tutarsız olacak bir dizi çaba ve tüm ülkelerin proleterlerinin devrimci işbirliğiyle yaratılacaktır."(4) formülüne bağlı kalınarak yapılacaktır. Doğal olarak, sosyal

ve politik pratik, hızlandırma araştırmalarımızın en yüksek denetleyicisidir. Sosyal ve ekonomik gelişmenin hızlandırılmasının ve sosyalizmin pratik olarak güçlenmesinin bizim denetleyicimiz olduğunu özellikle belirtebiliriz.

Önümüze koyduğumuz hedeflere ulaşmada önemli bir ilerleme kaydettiğimizi söylemememiz için hiç bir neden yok. Kardeş ülkelerin politik işbirliği daha aktif bir düzeye gelmiştir. Varşova Paktı çerçevesinde işler şimdi daha etkili ve kolektif bir nitelik kazanmıştır. Pakt'ın her üyesi, sosyalist ülkelerin dış politika hakkındaki bir çok planının da desteğiyle gittikçe artan bir insiyatif gösteriyor.

Ekonomik işbirliğinde de bir yeniden yapılandırmaya gidilmektedir. Bu alandaki hedeflerimiz üretimde işbirliği ve uzmanlaşmanın geliştirilmesi, işletmeler arası dolaysız bağlar oluşturulması, ortak işlere girişilmesi ve ekonomik ilişkileri düzenleyen mekanizmanın gözden geçirilmesidir. Teorinin geliştirilmesini de içine alan ortak çalışma bir çok yeni ve karmaşık soruna çözüm getirecek şekilde yaygınlaştırılacaktır. Dünya sosyalist sistemine sosyal bir fenomen ve süreç olarak bakmak, onun gelişme biçimleri ve kavramları hakkında net düşüncelere sahip olmak özellikle önemlidir. Dünya sosyalist sisteminin gelişme süreçlerinin derin ve kapsamlı bir analizi, bu süreçlerin biçimsel özelliklerinden çok taşıdıkları nesnel öz gözönünde tutularak yapılmalıdır.

Sosyalist kuruluşun genel yasaları ve ulusal özellikleri arasındaki denge, hem politik hem de teorik olarak özel bir önem taşımaktadır. Bir zamanlar ulusal özelliklerin kabul edilmesi Marksizm-Leninizm'den bir ayrılma olarak düşünülüyordu. Bir süre sonra ulusal farklılıkların sosyalist kuruluşun başlangıcında kaçınılmaz ve kabul edilebilir olduğu ve sonradan giderileceği inancı yerleşti.

Ashında ulusal farklılıklar kavramı sosyalizme yabancı değildir. Ulusal özelliklerin ve biçimlerin çeşitliliğinin kabulü, gözönüne alınması ve özen gösterilmesi sosyalizmin gücünü ve onun evrenselliğini kanıtlar. Bu nitelikler gerçek sosyalizm düşüncesini zenginleştirir. Yaklaşım biçimlerinde, yerel özelliklerde, karar oluşturma yöntemlerinde ve ayrıntılarda çeşitlilik ilke ve yöntemlerin birliğini bozmadıkça, bilâkis garanti eder. Bu noktada, ulusal farklılıkların sosyalizmin temelini oluşturduğu bir unsura dönüşmemesi önemlidir.

Zengin bir ulusal ve sosyal çeşitlilik, her ülkenin ve halklarının kendine özgü nitelikleri şimdi sosyalizmin ayırdedici unsurlarıdır. Birliğin sık sık yüzeysel bir benzerlikle eş tutulduğu, başarının ölçütünün aynılık olduğu zamanlar geride kalmış-

tır. Bir ülke diğer ülkelerin çıkarlarını dikkate almayan veya ortak çözümlere ulaşmayan bir politika izleyemez. Sosyalist ülkelerin ekonomik ve sosyal-politik düzeni, kapitalizme karşı olarak, çıkarların bileşimi için sağlam bir temel oluşturuyor. Bu otomatikman elde edilen bir sonuç değil, sosyalist ülkelerin karşılıklı anlaşmaları sonucu varılan bir noktadır.

Ekonomik ilişkiler özellikle karmaşık bir alandır. Bu noktada Marksistler bir dizi sorunla karşı karşıyadırlar ve gösterecekleri bilimsel titizlik büyük bir önem taşımaktadır. Örneğin önümüzde, Marks'ın tanımıyla emek ürünlerinin toplumsal değişiminin gerçekleştiği bir alan olan, tek bir sosyalist pazar oluşturma sorunu duruyor. Bu hedefin gerçekleştirilmesi için zamana ve mal-para ilişkileri dahil, tüm ekonomik mekanizmanın önemli bir gelişme göstermesine ihtiyacımız var. Döviz, mali düzenleme ve fiyat oluşumu sorunlarını çözmeli, pazarlık sonucu oluşan fiyat mekanizması için hazırlık yapmalı ve konvertibilite koşullarını cesurca hazırlamalıyız.

Bir toplumsal sistem olarak sosyalizmin görüş açısı ve potansiyeli gerçekten muazzam ve tükenmezdir. Ashında biz sadece sosyalizmin olanaklarını açığa çıkarmaya başlıyoruz. Bu olanakları açığa çıkararak ve onlara güvenerek her amacımızı başarabiliriz.

Sosyalizm çağımızın taleplerine kendi yanıtını veriyor. sosyalizmin alternatifi, nükleer çağın ve bilimsel-teknolojik devrimin sorunlarına insan-çıl bir çözüm getirmeyi garanti etmektedir.

NOTLAR:

- 1) V.I. Lenin, Toplu Eserler, c. 31, s. 412.
- 2) Ibid., c. 22, s. 276
- 3) Ibid., s. 300
- 4) Ibid., c. 27, s. 346

DEVRİMCİ KADER VE KADER TİCARETİ

Ayfer TUNÇ

"Kültür: İnsansal doğa.. Latince tanım anlamına gelen cultura kökünden türetilen kültür kavramı, çoğunlukla, bir toplumun duyuş ve düşünüş birliğini sağlayan bütün değerlerin tümü olarak tanımlanır."(1)

Yukarıdaki tanım kullanıldığında, hem arabesk'in hem de bir yaşama biçimi olarak devrimciliğin birer kültür oldukları görülüyor. Kültürü "duyuş ve düşünüş birliği"ni sağlayan öğeler oluşturuyor. Müzik, bu öğelerden biri olarak ifade ettiği kültürü anlamamıza yardımcı oluyor. Müzik yoluyla bir kültür aralanabiliyor, o kültür hakkında çözümlenmelere varılabiliyor. Müzik ögesi, bazen diğer öğelerden daha önde olabiliyor, arabesk kültürde olduğu gibi. Arabesk müzik, bu kültürün en baskın ögesi durumunda, tek başına bile olsa arabesk kültürü ifade edebiliyor. Ama, arabesk müzik devrimcilikle birleşince ortaya bir hilkat garibesi çıkıyor. Hilkat garibesi deyimini devrimci arabesk müzik kötü veya iyi diye kullanmıyorum. İfade ettiği kültür son derece karmaşık-bulaşık olduğu için kullanıyorum. Çünkü devrimci arabesk müzik, devrimciliği özünden, temel karakterinden uzaklaştırmayı, pasifize ve yoz bir devrimci kitle oluşturabilmeyi amaçlıyor.

Birer kültür olarak, burada kültür sözcüğünü temel karakter anlamında kullanıyorum, birbirlerine yıldızlar kadar uzak bu iki kavramın birleştirilerek devrimci arabeski oluşturmaları bir bulaşıklığı ifade ediyor. Ya da sağlıklı dokunun hastalıklı dokuyla çevrelenerek tahrip edilmesi anlamına geliyor.

Devrimci arabesk deyiminin yerleşmesinin ya da yerleştirilmesinin iki somut ve olumsuz sonucu var. Birincisi, devrimcilik kavramı bir ticari marka, bir referans gibi kullanılıyor, dolayısıyla çok geniş bir parasal piyasa oluşuyor. İkincisi ise, devrimci arabesk kavramıyla son derece belirsiz, bulaşık ve sağlıksız bir kitle belirlenmeye çalışılıyor. Bunların uzantısı olarak da devrimcilik kavramı arabesk içinde eritilerek aşağılayıcı bir içerik kazanıyor.

Arabesk bir büyümedir. Kapsamlı bir yozlaşma-

dır. Her eve girebiliyor, her tipten, her sınıftan insanı, her türlü öğeyi içine alabiliyor. Gecekonuda doğup boğaz sırtlarında lüks villalarda büyüyor. İçinde acılı adanadan viskiye; lahmacundan havyara kadar herşey bir arada. Devrimcilik böyle bir salgına maruz kalıyor, sağlıklı dokular her geçen gün biraz daha hastalanıyor.

Böyle bir çıkarsama yapmanın nedenleri arasında öncelikle oluşan parasal piyasanın büyüklüğü var. Bir diğer neden de, devrimci arabesk müzik yapanların, bu kavramın devrimci kısmını benimsemekte yarış etmeleri, arabesk kısmını ise kem küm ile geçiştirmeleri. Devrimci olduklarını kanıtlamak için son derece "arabesk gerekçeler göstermeleri. Bu yazının konusu Ahmet Kaya ve benzerlerinin yaptığı müziğin bir müzik bilgisi içinde değerlendirilmesi değil. Bu müzik arabesk midir, değil midir tartışması hiç değil. Devrimcilik kavramının arabesk kavramıyla yanyana gelmesini bu konuda yazmak için yeterli buluyorum. Devrimcilik ak ise arabesk karadır.

Devrimci arabesk. Tersinden söylendiğinde arabesk devrimci. Bir devrimci arabesk olabilir mi? Olmaması gerekiyor, ama oluyor. Peki nasıl oluyor? Nedir onları bir araya getiren? Aralarında nasıl bir bağ var?

Cevap çok kısa. Bu iki kavramı bir araya getiren paradır. Arabesk müzik bir maldır. Kendini hep yeni öğelerle beslemesi gerekiyor. Minibüs şoförü oluyor, tavernacı oluyor, büyük oluyor, küçük oluyor, sanat müziği oluyor, türkü oluyor. Hep yeni öğelerle yeni satış piyasaları buluyor ve sonunda devrimci oluyor.

Ahmet Kaya, "Ağlama Bebeğim" adlı kasedinin 325 bin adet sattığını söylüyor.(2) Nokta dergisinde "Şafak Türküsü" adlı kasedin bir kaç yüz bin adet sattığı yazıyor.(3) Bu tarihte satış rakamı henüz gizlenen ancak birkaç yüzbinden fazla sattığı söylenen "Yorgun demokrat" henüz çıkmamıştır. "... geçen yıl yapılan ve 1 milyon satış yapan 'Yürüyorum Dikenlerin Üstünde' ile en az 500 bin satış yapması beklenen 'Özgürlük ve Demokrasiyi Çizmek' Selda'nın bunları yapmış olmaktan kendimi kut-

luyorum dediği ürünler." (4) Bu cümle de Cumhuriyet Dergiden.

Bunları değerlendiriyorum. Bugün bir kasetin satış fiyatı 4 bin TL. Enflasyon nedeniyle dolara endeksliyorum, yaklaşık 2 dolar ediyor. Hemen belirtmeliyim ki bu değerlendirmeyi satış cirolarını dikkate alarak yapıyorum, maliyetleri hakkında bir fikrim yok. Ahmet Kaya'nın "Ağlama Bebeğim" adlı kasetinin satış cirosu 1 milyar 300 milyon lira. Selda'nın "Yürüyorum Dikenlerin Üstünde" adlı kasetinin satış cirosu ise 4 milyar lira. Sadece iki devrimci arabeskçinin iki kasedinin satış adedi 1 milyon 325 bin, satış cirosu 5 milyar 300 milyon lira. Karşılaştırmayı tamamlamak için sosyalist basında toplam tirajın çok çok iyimser bir tahminle 300 bin olduğunu varsayıyorum. Ortalama satış fiyatını da bin lira kabul ediyorum. Ciro, 300 milyon lira yapıyor. Yani iki kasedin toplam ciro-sundan 5 milyar lira eksik.

Burada bir sağlıksızlık var. İki kasede karşılık en azından otuz dergi. İyimser bir tahmin daha yapıyorum, sayıları otuzu geçen devrimci arabesk müzik yapanların birer kasedinden oluşan piyasa-nın on milyar lira civarında olduğunu düşünüyorum. 300 milyona karşılık 10 milyar. Ya da 150 bin dolara karşılık 5 milyon dolar.

Kısaca sahiplenilmemiş, Eylül'den sonra döviz kurları gibi dalgalanmaya bırakılmış devrimcilik kavramı bir müzik türünün adı olarak kullanılıyor, sömürülüyor, devrimci sıfatı kullanılarak milyarlar kazanılıyor. Arabesk Ahmet Kaya'yla birlikte devrimci kılığına giriyor.

Devrimci arabeskin ticari başarısı yeterince muhteşem. Bunun bir de kitlelere ulaşma yönü var. Arabesk, hedefleri açısından tam bir başarıdır. Arabeski sakat bırakan bir salgın hastalığa benzetiyorum. Burada fanatik bir karşı arabeskçi olduğum sonucuna varılabilir. Ama bu benzetmeyi somut ve belirgin sonuçlardan kalkarak söylüyorum. Milyonlarca insana büyük bir hızla ancak bir salgın hastalık ulaşabilir ve onları hepsinde aynı biçimde görülen şekil değişikliğine ancak salgın hastalıklar uğratabilir. Arabesk kültürden beslenen insanların temel özelliklerinin aynı olması; aynı hastalığa uğramış insanların birbirine benzermesi, aynı acıları çekmesi veya aynı arzuları göstermesi gibidir. Kadercilik ve kadercilik arabeskin temel karakteridir. Ahmet Kaya konserlerinde insanları ağlattığı için mutlu oluyor, buna "gözyaşlarının muhalefeti" diyor.(5) Ahmet Kaya devrimci arabesk müziği başlattığı söylenen müzikçi. Yeterince objektif olduğumu sanıyorum.

Devrimci arabesk müzikle beslenen kitlenin yaklaşık on milyon civarında olduğunu sanıyo-

rum. Bunu yaparken hiçbir istatistik yönteminden yararlanmıyorum. Basit bir akıl yürütme yapıyorum. Bir kişinin bütün kasetleri dinleyemeyeceğini varsayıyorum, bir kaseti en az üç kişinin dinlediğini varsayıyorum ve Selda'nın bir tek "Yürüyorum Dikenlerin Üstünde" adlı kaseti 1 milyon satıyor. Bu durumda devrimci arabesk müziğin on milyon dinleyicisi olduğuna hiç şaşmamak gerekiyor. Ama Türkiye de toplam sosyal demokrat oy bile bu kadar değilken, bu müziği kimlerin dinlediğine çok şaşmak ve merak etmek gerekiyor. Şöyle de söylenebilir: Türkiye nüfusunun beşte biri devrimci arabesk dinliyor. Yetişkin nüfusun otuz milyon olduğunu düşünsek her üç yetişkinden birinin devrimci arabesk dinlemesi gerekiyor. Bu rakamlara şaşmamak mümkün değil. Ya söylenen satış rakamlarının gerçeğe ilgisi yok ya da Türkiye'nin seçmen nüfusunun tamamı en azından sosyal demokrat. Bu da doğru olmadığına göre son olasılık devrimci arabesk adı verilen müzik türünün devrimcilik ile bir ilgisi yok.

Bu kadar inanılmaz miktarda dinleyicisi olan ve adına devrimci diyen bir müzik türünün üzerinde ciddi olarak düşünülmesi ve bunun getireceği tahribatın dikkate alınması gereklidir. Aydınların, ben devrimci arabesk dinlemiyorum, ya da, devrimci arabesk üzerinde durulmaya değmez, diyerek işin içinden sıyrılmaya hakları yoktur. Nasıl iyi edebiyat, iyi resim, iyi tiyatro için kavga veriliyorsa, iyi müzik için de verilmesi gereklidir. On milyon dinleyiciden doğan bir sorumluluk ortada durmaktadır. Artı, bu müzik türü ilgisinin olmadığı bir sıfatı, devrimciliği kullanmaktadır. Ortada hiçbir şey yoksa bile haksızlık vardır. Devrimcilik kavramına saygısızlık vardır.

Hemen burada Ahmet Kaya'dan alıntılar yapmam gerekiyor:

"... İstanbul, Ankara, İzmir ve Adana'daki konserlerinde *tek tabure* boş değildi. *Kitlelere ulaşmıştı*. Konserlerinde *ağlıyordu insanlar* ve slogan atıyordu: *Kahroslun faşizm! Buna gözyaşlarının muhalefeti* diyordu.(...) Ahmet Kaya'nın konserlerinde *gözyaşı vardı, hüznün vardı*. (...) *Hüznün keder olunca arabesk temalar* diyorlar, *duyarlılığa neden böyle diyorlar*, anlamıyordu."

"... Ashında *bu eleştirileri yapanları* en fazla rahatsız eden yanı *gerçekten devrimci* oluşuydu. Pasaport alamıyordu. *Geceleri polis evden alıp götürüyordu*. Devlet Güvenlik Mahkemelerinin *kapsısını aşındırıyordu*. *Nasıl olur da bir arabesk sanatçısı böyle yaşardı?*"(6)

Ahmet Kaya devrimci olduğunu ispat etmek için daha ne yapsındı? Hemen belirtiyorum, italik dizilmiş sözcükler benim seçimim değil. Cumhuriyet

Gazetesi Ahmet Kaya ile yaptığı sohbeti yukarıdaki biçimiyle yazıya aktarmış. Geceleri polisin evden alıp götürmesini devrimcilik ispatı sayan, konserlerinde insanları ağlatmakla övünen bir müzikiçinin devrimciler adına müzik yapma yetkisini nereden aldığı meraka değer. Ayrıca burada Ahmet Kaya'ya bir cevap vermek de istiyorum. Polis onu geceleri evinden devrimci olduğu için almıyor, kendini devrimci sanması için alıyor. Bunu ciddi olarak söylüyorum. Devrimci bir müzikiyi dinlemeye gelenleri ağlatarak pasifize eden, onları arabesk bir biçimde sindiren, ağlatarak rahatlatan bir müzikiçinin başarısını sürdürmek için devrimci olduğuna kendinin daima inanması gereklidir.

"Fanatik biri olmadığı için koşullara ayak uydurabilirdi.(...) Devrimci ahlak ve disiplinin kurallarını uyguladıkça korkacak bir şey yoktu." (7) Burada da Ahmet Kaya devrimci ahlak ve disiplini adabı muâşeret ile karıştırıyor.

Bir kaç alıntı da Selda'dan:

Cumhuriyet Gazetesi muhabiri televizyona çıkmak konusunda sorular soruyor Selda'ya. Cevap şöyle: "... İster arasınlar, ister aramasınlar. (TV'den sözediyor A.T.) Ama bir teklif gelirse ilk defa hayır demenin keyfine varmak istiyorum. Çünkü hep gel deyince geldik, git deyince gittik.. Bugün tam 40 yaşındayım ve olayları artık ben tayin etmek istiyorum. Bunca kırgınlıktan sonra TV binalarının olduğu sokaklardan hile geçmem. Kırgınım, çok kırgın... Çok isterlerse yapacağım videoklipi kullanırlar." (8)

Selda'nın TV'den kazık yediği bir dost gibi sözetmesi çok şaşırtıcı. TV'ye hayır demeyi sadece hayır demenin keyfine varmak için istiyor. TV'ye bir kurum olarak karşı çıktığını belli edecek hiç bir ifade yok sözlerinde. Üstüne üstlük bir de videoklipisi konusunda yeşil ışık yakıyor. Selda'nın videoklipisinin televizyonda yayınlanması ile Selda'nın bir programda boy göstermesinin arasında kırgınlık açısından bir fark göremediğimi belirtmem gerekiyor. Selda, "çok kırgın, çok.." olduğu TV'ye deyim uygunsuz "istemem ama yan cebime koy" diyor.

Cumhuriyet muhabiri arabesk müzik hakkında ne düşündüğünü soruyor. Selda'nın cevabı şöyle: "Şimdi bu konu çok ikircikli bir konu. Her kafadan bir ses çıkıyor. Ama ben arabeske daha sıcak bakıyorum. Fanatik değilim. Türkiye'nin gelecekteki çağdaş müziği içinde mutlaka arabeskin de katkısı olacak. (...) Yani Barış Manço'nun 'Nane Limon Kabuğu' beni şaşırtıyor da Ahmet Kaya'nın arabesk sentezi beni hiç şaşırtmıyor. Ama tabii civıtmadan yapmak lazım." (9) Şimdi ben hem Ahmet Kaya'ya hem Selda'ya şaşıyorum. Çünkü Ah-

met Kaya arabesk olmadığını iddia ediyor. Bir de arabeskte civıtmamanın ölçüsünün nasıl saptanacağını merak ediyorum. Selda ile sohbet bu kadar değil. Muhabir, İbrahim Tatlıses'i soruyor, cevap çok ilginç: "Arabesk müzik şarkıcıları halkın en yoksul kesiminden gelmiş kişiler. İbrahim Tatlıses mağarada doğduğunu söylüyor. Düşünebiliyor musunuz, ne biçim bir yoksulluktan geliyor. Gerçekten bir fenomen bu adam. Son elli-yüz yıldır böyle biri gelmedi bu ülkeye. Bizim entellektüellerimiz var, ayakları yere basmayan, bunlar arabeski bir çırpıda karaladılar. Ben böyle düşünmüyorum." (10)

İbrahim Tatlıses'in büyüklüğünü bir kere de Selda'dan öğrenmiş oluyoruz. Yoksulluktan geliyor olmak, arabeski geçerli kılmak için, önemli ve gerekli saymak için, yeterli ve gerekli şart değildir. Yoksulluktan geliyor olmanın varacağı başka sonuçları, sosyalist pratik ile ilgili sonuçları "onulmaz bir solcu" olduğunu söyleyen Selda görmemelikten geliyor. Bana da Selda'nın niye solcu olduğunu düşünmek kalıyor.

Türkiye'de sosyalist dinamizmin bir çok marazılığı içinde barındırdığı, çökünce anlaşıldı. Eylül öncesi devrimcileri geçmişten ders almak yerine bireysel aklanma çabası içine girdiler. Maraziliklerine mazeret bulmakla uğraştılar. Oysa gözün mazeretin değil maraziliğin üstünde olması gerekiyordu. Kötü sanat böylesine hastalıklı bir ortamda boy attı. Türk solcusu bir devekuşuna benzedi. Kafasını kuma gömdü, görmedi, duymadı, konuşmadı. Yalçın Küçük Küfür romanlarını yazıp bütün yazılan şeyleri hallaç pamuğu gibi savuruncaya kadar bütün romanlar iyiydi.

Ortamı düzeltmek, görünenin ötesinde görünmeyene bile el atmak aydınların sorumluluğundandır. O ben değilim veya o benden değil demek sorumsuzluktur. Yeni bir kuşak geliyor. Aydın sorumsuzluğu seçmeyi sürdürürse yeni bir hastalıklı kuşaktan sağlıklı sosyalistler beklemenin imkansız olduğu açıktır. Sağlık, hastalıklı ortamda bulunmayan şeydir. Sosyalist hareketi oluşturan aydınların bir sokumluluğu da gelecek kuşaklara sağlıklı bir sosyalizm düşüncesinin ipuçlarını vermektedir. Devrimciliğin kitlelere ulaşması çok uzun bir yürüyüştür. Ahmet Kaya'nın 4 senesine sığmaz. Sağlıksız bir çoğalma yerine sağlıklı bir ayakta kalmayı yeğ tutmak gerekiyor. Ahmet Kaya ve benzerlerinin yaptığı, devrimci kılığına girmiş arabeskin kitleleşmesidir. Böyle bir oluşumun içinden devrimciliği süzüp çıkarmak kolay olmayacaktır. Sağlıklı dokunun iltihabın içinde ölmesinden önce önlem almak gerekiyor.

Timur Selçuk, "Tahmin ettiğim kadar arabesk

değiller" diyor.(11) Yanlış yere bakıyor. Önemli olan gerçekten arabesk olup olmamaları değildir. Böyle bir tartışma olayı başka yönlelere akıtıyor, gizliyor. Timur Selçuk'un konu hakkındaki görüşlerini *Nokta* dergisi yazıyor. "*Bu çalışmaların demokrat yanı kutlanmaya değerdi. (...) Selçuk'a göre ezgilerimizin çok seslendirilmesinde ve orkestrasyonunda bayağı üsluplardan kaçınmak gerekiyordu. Aksi taktirde toplumcu ya da demokrat çalışmalar yerine ortaya bayağılık örnekleri çıkarılabildi.*" (12)

Ben kendi adıma on milyar liralık bir kutlamanın sorumluluğuna katılmıyorum. Bu kasetlerin bazı illerin valiliklerince yasaklanması ya da buna benzer gelişmeler bu tür çalışmaların devrimci-toplumcu olduğunu göstermeye yetmez. Arabeski bir anlamda yozlaşmanın yerine koymak da mümkün. Büyük kârlar ancak standartlaştırılmış mallardan elde ediliyor. Bir mal ilk icat edildiği zaman henüz mal değildir. Bu haliyle üreticisine maliyeti çok yüksektir. Bir mal standartlaşmadıkça az çok birbirinden ayrıdır. On televizyon, on milyon televizyon olunca artık maldır. Standarttır ve hiç bir şekilde özgün değildir. Sanatta standartlaşma yozlaşmayla sonuçlanıyor. Bu bozulmadır, yeni olmamaktır, ufuk açıcı, geliştirici olmamaktır. Sanat yozlaştığı ölçüde burjuva-kapitalist toplumlarda para kazandırıyor. Ahmet Kaya tutunca Mehmet Kaya'nın çıkması kaçınılmazdır. Ne zaman ki piyasa doyar, artık para getirmez olur, o zaman Ahmet Kaya da akümülatörlü radyo gibi müzeliğe olur.

Burjuva-kapitalist düzenin işleyişine uygun düşen bu tür bir müzik üretiminin adına devrimci denmesi aşağılayıcı bir içerik taşıyor. Burada aydının standartlaşmış sanatı rafineriye alması, onu ayrışmaya tabi tutması, sıfatını terketmeye zorlaması gerekiyor. Çünkü bu tür bir müziğin devrimci kılığına girmesi, önce bir onur sorunudur. İkinci olarak da devrimcilerin içine girmeye zorlandıkları bu bulanıklığı reddetmesi gerekiyor. Devrimciler gözyaşlarıyla değil, akıllarıyla muhalefet yapmak durumundadırlar. Devrimci sanatın öncelikle bir netleşmeye ihtiyacı vardır.

Devrimci arabesk müziğin prototipi Ahmet Kaya'dan bir kaç alıntı daha. Bu kez alıntılar *Tempo* dergisinden: "*Sınıflar ötesi bir insanım*" (13) Bu, *Tempo* dergisinin Ahmet Kaya ile yaptığı röportajın başlığı. *Tempo* dergisi, Ahmet Kaya'nın yeni firması olan Barış Müzik Üretim AŞ'nin ortakları arasında yeraltı dünyasından kişiler olduğu konusunu soruyor. Cevap: "*Benim akıllı insanlara ihtiyacım var. (...) Benim şu anda beraber olduğum insanlar böyle insanlar değil. Kültürel yakınlığımız var her şeyden önce. Ben Malatyalıyım onlar*

Diyarbakırlı." Kültürel yakınlığın coğrafi yakınlıkla eş anlamlı olduğunu böylece öğreniyoruz. *Tempo* dergisi Kürt İdris ile olan dostluklarını soruyor. "*Yoo. Basının şeyi. Onlarla ben çok eskiden tanışırım. Eski bir dostluğum var. İdris ağabeyi çok severim, akıllı bir insandır. Sevgili bir insandır. Şefkatli bir babadır gerçekten.*" Bu sözlerle ilgili yorum yapamıyorum. *Tempo* dergisi tabanca ile yakalandığı için hapse atıldığı konusunda soru soruyor, cevap şöyle: "*Tabanca desinler esrar demesinler. Tabanca bir yerde delikanlılığın tesbihi-dir icabında. (...) Ama artık böyle bir şeye, tabanca mabancaya ihtiyaç duymuyorum.*" *Tempo* dergisi onu taklit edenleri sorduğunda "*Beni taklit edenleri çok seviyorum, yapsınlar sktri b.ktan şeyler yapacaklarına bunları yapsınlar.*" (14)

Tempo dergisinde *Toplumsal Diriliş* dergisi Yazı İşleri Müdürü Hasan Uşak'ın konuyla ilgili sözleri de yer alıyor: "*Bu sol adına cinayettir, vurgundur. Böyle bir durumdan utanç duymalıyız. Bizim adımıza konuşan bizden kopuk bir kişi o.*" (15) Hasan Uşak ayrıca gençliğin kişisel bunahmlarının bu müzik içinde biçimlenerek ilerici mücadeleden önünü kapadığını belirtiyor. Katılıyorum. "... Ben bir duble rakı içince yine kederleniyorum. Bir cezaevi arabası görünce yine kederleniyorum." (16)

Devrimci kitleyi bir duble içince kederlenen yani kafayı bulan Ahmet Kaya'nın belirlemesi son derece düşündürücüdür. İnsanlar cezaevlerinde tek tip elbise giymemek için yapabildikleri tek protesto olan açlık grevlerine giderlerken, yüzbinlerce genç beyin hapisanelerde okuma olanağından ısrarla yoksun bırakılırken ruhsatsız silah taşımaktan dörtbuçuk ay cezaevinde yatmış Ahmet Kaya fazla zorlanmadan "Alternatif devrimci" oluyor.

Ama bütün bunlardan bize ne? Biz Ahmet Kaya dinlemiyoruz ki.

NOTLAR:

- 1) Orhan Hançerlioğlu, *Felsefe Sözlüğü*, Remzi Kitabevi s.190
- 2) *Cumhuriyet Gazetesi* 25 Ağustos 1988
- 3) *Nokta Dergisi* 19 Temmuz 1987, 28. Sayı
- 4) *Cumhuriyet Gazetesi* Pazar Eki 2 Ekim 1988
- 5) *Cumhuriyet Gazetesi* 25 Ağustos 1988
- 6) A.g.e.
- 7) A.g.e.
- 8) *Cumhuriyet Gazetesi* Pazar Eki 2 Ekim 1988
- 9) A.g.e.
- 10) A.g.e.
- 11) *Nokta Dergisi* 19 Temmuz 1987 28. Sayı
- 12) A.g.e.
- 13) *Tempo Dergisi* 4-10 Eylül 1988 40. Sayı
- 14) A.g.e.
- 15) A.g.e.
- 16) *Cumhuriyet Gazetesi* 25 Ağustos 1988

DEMİREL VE DEMOGOJİ

Deniz CAN

DEMİREL'İN DEMOKRASİCİLİĞİ

Geçtiğimiz aylarda DYP ile TÜRK-İŞ arasındaki görüşmede Demirel, TÜRK-İŞ'in Türkiye'de bir denge unsuru olduğunu, bunun demokrasinin bir gereği olduğunu vurgularken amaçlarını gerçek demokrasiyi meydana getirmek olarak belirtiyor ve diyor ki: "Gerçek demokrasi bir hürler zinciridir, hür seçim, hür parlamento, hür yargı organı, hür basın, hür ilim müesseseleri ve hür sendikalar hürler zincirinin önemli halkalarıdır, ya da hiçbiri yoktur." Yaşasın demokrasi, yaşasın hürriyet!

Demokrasi lafı Demirel'in ağızına hiç de yakışmıyor. Demokrasi mücadelesinde olduğunu söylüyor. Bu amaç için varlarmış. Oysa Demirel ne zaman demokrattı ki şimdi olsun?

Nurculuğun ayyuka çıktığı, öğrenci düşmanlığının arttığı, çalışmanın emeğinin en yüksek, servet gelirinin en düşük vergiye tâbi tutulduğu, direnme hakkı diye bir hakkın varlığının reddedildiği, haberleşme gizliliğinin kalmadığı (ki o zaman haberleşme özgürlüğü de yok oluyor) 1970'li AP hükümeti döneminde (gazetelerden MIT'in TIP'in mektuplarını okuduğunu öğreniyoruz) mi demokrattı?

Yoksa, Demirel bu gün yaşamımızı A'dan Z'ye etkileyen 24 Ocak Kararlarını yürürlüğe koyduğu azınlık hükümeti sırasında mı demokrattı?

24 Ocak Kararlarına şöyle bir göz atalım, ama demokrasibilik oyununda Demirel'in kamburu olduğunu bilerek.

AP AZINLIK HÜKÜMETİ SIRASINDA

13 Kasım 1979, Demirel hükümeti Ecevit'ten devraldı. AP azınlık hükümetinin ilk işi ülkeyi batık ekonomiden, 'bir fevkalâde hâl'den kurtarmak oluyordu. Enkazı devralan 'hesap adamı' Demirel ülkeyi 100 günde düze çıkarma vaadinde bulunuyordu.

25 Kasım 1979'da Özal, Demirel'in isteği üzerine hazırlanmış olduğu ekonomik istikrar raporunu Demirel'in evinde görüştü; bir çok kademelerde birlikte çalıştığı, aralarından su sızmayan, ağabey dediği Demirel ile. Turgut Özal MESS'in başkanıydı. Bu görüşmeden sonra Demirel'in oluru ile birlikte yeni makamlar da aldı; DPT müsteşar vekil-

liği ve başbakanlık müsteşarlığını. Dünya Ekonomi Gazetesi Şubat 88 sayısında Demirel-Özal arasındaki yakınlığa şöyle dokunmakta: "Demirel, tüm bu olanakları sağladığı Özal'a sonsuz bir güven duymakta ve kendine ağabey diyen bu zeki bürokrati gerçekten sevmektedir." Şimdi sevmek lafı da nerden çıktı diyesi geliyor insanın. Seviyor ya da sevmiyor, ama iyi anlaştıklarını söyleyebiliriz.

Demirel ve Özal elele vererek ekonomiyi kurtarmaya giriştiler. Demirel gerektiğinde hükümetini hiçe sayarak bu kararları savundu. Kararın uygulamaya konduğu günlerde Demirel yaptığı basın toplantısında "Türkiye'nin kurtuluşu için başka çare var mı? Varsa çıkıp söyleyin" diyordu. Cumhuriyet Gazetesi köşe yazarlarından İlhan Selçuk, 3 Şubat 1980 tarihli köşesinde konuyu şöyle aydınlatıyordu: "Gazete muhabirleri başbakanın basın toplantısına görevleri gereği bu soruyu yanıtlayamazlar. Televizyonda Süleyman Bey'i izleyen milyonlarca kişinin sesini de başbakanın duymaması iyidir. Çünkü, o sırada (...) yurttaşların böyle bir soruya verdikleri yanıtlar çoğunlukla Türk Ceza Kanunu'nun 169'uncu maddesine girer. Başbakanın Türkiye'nin kurtuluşu için var mı başka çare sorusunu basında yanıtlayanların çoğu da 142'inci maddeden ağır ceza mahkemesine geliyorlar." Bu konuda katılıyoruz değil mi?

Ecevit hükümetinin Türk parasını pul ettiğini söyleyen Demirel paramızın değerini korumak için bakalım neler yapmış...

IMF'YE İLTİMAS

Charles Woodward başkanlığındaki IMF heyeti Ankara'ya geldiğinde konuşacak yetkiliyi bulmakta zorluk çekti. Bu arada Özal, Kaya Erdem, Hasan Celal Güzel, Hüsnü Doğan ve Yıldırım Aktürk'ten oluşan ekibini hazırladı. IMF heyeti doların değerinin 40-45 liraya çıkmasını istiyordu. Bunun için de devalüasyona gidilebilirdi, KİT mallarına zam yapıp faiz haderi yükseltilebilirdi. Aksi takdirde yardım unutulmalıydı. Özal büyük hesaplar yapıyordu. Batık ekonomiyi kurtaracaktı. Dış yardımı koparabilmek için IMF'nin gönlünün hoş tutulması gerekiyordu. Demirel'in de olurusunu alarak KİT'lere öyle bir zam paketi hazırladı ki do-

ların değeri 70 Türk Lirasına yükseldi. Ülkemiz adına bu ödünü verme hakkını kendilerinde görmüşlerdi.

İki milyar dolar yardım yapılacaktı ama ne zaman? Dünya Ekonomi Bankası "Türkiye, Krizden Büyümeye" adlı raporunu tartışıp, devalüasyon ve zam paketi ağırlıklı İstikrar Raporu uygulamaya konulduktan sonra belirlenecek bir takvimle.

25 Ocak sabahı halk zam şokuyla gözünü açıyordu. Dolar 70 lira olmuştu, dolar dışındaki yabancı paraların değeri yeniden saptanıp yürürlüğe konuyordu, petrol ithalatında 35 lira olarak uygulanan dolar kurunun 70 liraya çıkarılması petrol zammını büyütüştü, gübre ve zirai ilaçlar için uygulanan 35 liralık kur 55 liraya yükselmişti.

Aynı günkü Cumhuriyet Gazetesi'nde Demirel'in savunması şöyle yer aldı: "On iki saat ekonomik meseleler ve diğer meseleler üzerine çalıştık. Türk ekonomisinin 79 Kasım'ındaki durumu felçtir. Bu ekonomiyi böyle götürmenin imkanı yoktur. Ciddi, zor, her hükümet için sıkıntı sayılabilecek tedbirler alınması zorunludur. Bu tedbirler alınmazsa üç ay sonra Türkiye bu gündünden daha kötü şartların içine sürüklenir.

Basın toplantısı yapacağım. Milletime Türk ekonomisinin canlandırılması, fabrikalarımızın yeniden işler hale getirilmesi, yoklukların kaldırılması, yatırımların hızlandırılması, işsizliğin azamî ölçüde ortadan kaldırılması ve döviz gelirlerinin artırılması için almış olduğumuz tedbirlerin gerekçelerini izah edeceğim.

Bir fevkalâde hal'in içerisindeyiz. Türkiye 1.100.000 ton mazotu bulup alabilmelidir, İlacını alabilmelidir, Gübresini alabilmelidir. Hadise Türkiye'de her şey bulunabilecektir. Ama karaborsa veya kağıt üzerindeki fiyatlarına göre değil de gerçek fiyatlarına göre ve istenen fedakarlık ülkenin geleceği bakımındandır. Yapılacak ikinci bir şey yoktur."

24 OCAK KARARLARI ÜZERİNE

Bu kararlar enflasyonun durdurularak tek rakamlı düzeylere düşürülmesi ve tıkanan dış ekonomik borçlara çözüm bulmak için alınmıştı. Arza dayalı bu ekonomik model 19'uncu yüzyılda uygulanan ve çağımızda geçerliğini yitirmiş Freidman modelidir. Bu ekonomik modele uygun olarak alınan kararlar; ihracatı dayalı sanayi, asguri devlet müdahalesi, sıkı para politikası, devalüasyon, KIT mamüllerine zam ve özelleştirmeye ağırlık verme olarak özetleyebiliriz. Kamu harcamalarının kısıtlanmasını gerektiren bu model sosyal adalet anlayışına son derece aykırıdır. Ekonomik bakımdan

tutarlı olsalar bile demokratik koşullarda bir hükümetin uygulamaya koyması son derece zordur.

Bu modelin başarıya ulaşacağını düşünenler aldanmışlardır. Sadece serbest piyasa ekonomisinin geçerli olduğu bir ülkede uygulama olanağı olan bu modeli ülkemize ithal etmek ve sonradan monopolü önlemeye çalışmak ne derece doğru? Yardım yapan ülkeler için o ülkenin rejiminin önemi yoksa da otoriter rejimleri tercih ederler. Otoriter rejimlerde bu kararlar daha rahat uygulanır. Sonuçta dış borç ödemek için yeniden dış borç almaya mahkum bir ülke yaratılacaktır. ABD'ye bağımlı, siyasal ve ekonomik tuzaklarla kuşatılmış bir sürü az gelişmiş ya da geri bırakılmış ülke vardır. Türkiye'nin kaderi de böyle çizilmektedir.

12 EYLÜLE DOĞRU

Özal 8 Ocak 1980'de orduya bir brifing verip 'olur'u kopardıktan sonra gönül rahatlığıyla ekonomik politikayı uygulamaya koymuşlardı. 25 Ocak'ta yürürlüğe giren bu kararlar aksamaktaydı. Üretim düşmüş, piyasa durgunluğa sürüklenmiş, enflasyon artmıştı.

Kararların işleyebilmesi için rahat bir ortam gerekliydi. Bu bize hemen 12 Eylül'ü çağırıyor. 100 günlük, ülkeyi fevkalâde hal'den kurtarma prog-ramının askeriyeye dönük yanını İlhan Selçuk şu sözlerle açıklıyordu (23 Ocak 1980):

"Sıkıyönetimle eşgüdüm toplantılarında Süleyman Bey ne de çok gürültü koparmıştı:

-Ecevit sıkıyönetimi rahat bıraksın. Nedir bu toplantılar? Kumandanlara etki yapılmasın...

Şimdi azınlık hükümetinin başbakanı ne de çok sıkıyönetim toplantısı yapıyor? Saatler ve de saatler süren bu toplantılar 'eşgüdüm' ya da 'koordinasyon' için değilse nedendir? Süleyman Bey 100 günlük programın ilk yarısında Bakanlar Kurulu toplantılarından çok kumandanların toplantısına katıldı.

Sonu hayırdır inşallah..." Sanırım sonunu bildiği için böyle konuşmuştu.

12 EYLÜL VE SONRASINDA EKONOMİK POLİTİKANIN UYGULANIŞI

12 Eylül askeri darbesi uygulanan ekonomi politikasını destekliyor, kararların rahatça uygulanması için gerekli koşulları hazırlıyordu. IMF koşulları özenle korunacaktı. DPT müsteşar vekili, başbakan müsteşarı Turgut Özal devlet bakanı ve başbakan yardımcısı, Kaya Erdem ise (Özal'ın ekibinden) maliye bakanı oluyordu. Bu arada DISK,

MISK, sendikaları kapatılıp bankadaki paraları bloke ediliyordu.

Turgut Özal'a göre serbest ekonomik sistem tam olarak 1984 başından itibaren ve Anavatan iktidarı ile başlamıştır. Temelde 24 Ocak Kararlarından farklı olmamakla birlikte, 12 Eylül sonrasında ekonomik hayatımıza 4 Şubat İstikrar Önlemleri girmiştir.

Yeniden kemer sıkmayı gerektiren 4 Şubat Kararları özetle; ihracata köklü teşviklerin getirilmesi, kamu yatırımlarının ayıklanarak bitirilmesine öncelik verilenlerin tamamlanması, yabancı sermayenin gelişinin özendirilmesi, özelleştirme ve firmaların halka açılışının hızlandırılması, vergi sisteminde düzenlemeler ve KDV'nin yaygınlaştırılması idi.

İflas eden bir ekonominin eşliğinden geçmiş uygulamalara üzülmeye bakıyoruz.

ÖZAL-DEMİREL EKONOMİSİ İFLAS ETTİ — CEREMESİ KİME ÇIKTI?

Avrupada bu gün yüksek işsiz oranına sahip ülkeyiz. Ücretli kesim giderek fakirleşmiştir. Enflasyon amaçlandığı gibi tek rakamlara inmemiş, kimi kalem ve sektörlerde üç rakamlı göstergeler tesbit edilmiştir. Dış borçlar ikiye katlanmıştır. Devlet içeriye Türk parası, dışarıya döviz olarak sürekli borçlanmakta.

Milliyet Gazetesinin 20 Ekim 1988 tarihli sayısından edindiğimiz bilgilere göre; enflasyon % 82, iç borç 20 trilyon TL, dış borç 50 milyar dolar, bütçe 33 trilyon TL, bütçe açığı ise 11 trilyon TL dir.

Uygulamada liberal olunmuş mudur? Dünya Ekonomisi Gazetesi (Mart 88) bunun için ücret, faiz politikası ve döviz kurları göstergelerine bakıyor. Ücret ve döviz kurunun merkezle belirlenmesi, KİT fiyatlarının vergi aracı gibi kullanılır olmasına "anarşi olur hal" sloganını da ekleyerek 24 Ocak felsefesinin liberal eğilimden çok otoriter eğilimlere yataklık ettiği sonucuna varıyor.

Rüşvet ve ihale yolsuzlukları, hayali ihracat, yaygınlaşan tefecilik, yeraltı dünyasına bir de "Senet Mafyası Sektörü"nü eklenmesi, fahişeliğin sektörel bazda bir geçim kaynağı haline gelmesi, bağımsız yargı üstüne ücret ve tayin baskısı, ... İşte size çağ atlayan Türkiye!

SON SÖZ

24 Ocak Kararları nerde demokrasi nerde? Demirel'i Özal'dan daha demokrat görenlere şunu hatırlatıyoruz: Eylülün ekonomi politikası Demirel'indir. Özal her şeyden önce Demirel'in olurusunu alarak bu kararları hazırlamıştır. Demirel, hükümetine rağmen bu kararları savunmuştur. Bu güne kalkıp demokrasiden bahsedebilmektedir. İktidar koltuğuna oturmadan başka macı olmayan bu adamın demokrasi diye neden bahsettiğinin anlamak zor olmasa gerek.

Gerçeklere gözümüzü kapatamayız, deve kuşu misali. Bize sunulan işte bu: Sen görmen gerekeni gör, o kadar. İçimizdeki güzelliği öldüremiyoruz. Gerçekler her zaman yol göstericidir, acı sonuçlar alınsa da...

YALÇIN KÖÇÜK

YIRMİBİR YAŞINDA BİR ÇOCUK
FATİH SULTAN MEHMET

YALÇIN KÖÇÜK

BİR SORAN OLURSA
BİRİNCİ KİTAP

TEKİN YAYINLARI

TÜRKİYE'DE KEMALİST ORDU GELENEĞİ ÜZERİNE NOTLAR

Suat PARLAR

Türkiye'de ordu temel politik dinamiklerin belirleyici öğelerinden biri olmaya devam ediyor. Politik mücadele, iktidar mücadelesi biçimine dönüştüğü ölçüde orduyu hesaba katma zorunlu oluyor. Türkiye'nin siyasal pratiği, askeri olana siyasal bir içerik kazandırıyor. Bu nedenle siyasetin tartışılması, ordunun tartışılması ile eşanlamlı oluyor. Belirli bir iktidar terminolojisi ile hareket edenler orduya çeşitli sıfatlar yakıştırıyorlar. Ancak çoğu zaman tarihselliği ve sınıfsal yaklaşımı ön planda tutan anlamlı bir ordu çözümlemesi yapılamıyor. Bu nedenle tarihsel açıklıkların tartışılmasında yarar olduğu ortaya çıkıyor:

Ülkemizde ordu müdahalelerinin bir başlangıcı var. "Kuleli vakası" olarak biliniyor. Anayasal bir hükümet kurulması istemiyle başlıyor. İslâmcı bir ton taşıyor ve başarısız oluyor. 1859 yılı böylece bir başlangıca işaret ediyor. Ordu siyaset içinde ağırlığını duyurmak istiyor. Bu ağırlık koyma istenci, sonraki yıllarda süreklilik kazanıyor. Mi-that Paşa bir askerle, Süleyman Paşayla ittifak kuruyor. Süleyman Paşa, Abdülhamid'i tehdit ediyor ve 1876 anayasası, top sesleri arasında ilan ediliyor. Ancak Abdülhamit bu olanlardan ders almasını biliyor orduyu kontrol altında tutmayı temel politika haline getiriyor. Ancak bu kontrol ordunun eğitim ve teknoloji ihtiyaçlarının karşılanması zorunluluğu karşısında anlamsızlaşıyor. Ordu hızla politize oluyor. İttihat ve Terakki güçleniyor. İttihat ve Terakki tarihin en disiplinli ve askeri niteliği ağır basan siyasi örgütleri arasında sayılıyor. Politik yaşama kendince kurallar getiriyor. Etkisi günümüze kadar sürecektir derin izler bırakıyor. İttihat ve Terakki askerlerin damgasını taşıyan bir örgütlenme oluyor, orduyu politik yaşamın merkez gücü haline getiriyor. Bu durumda Alman elçisine "Türkiye'de orduyu kontrol eden güç biz oldukça Almanya'ya muhalif hiçbir hükümet iktidarda kalamaz" demek düşüyor. Halkın imparatorluk topraklarına yayılan tepkisi ile 1905 devriminin yarattığı uygun konjonktürden yararlanarak Abdülhamid'i devirmek İttihatçıların büyük bir başarısı oluyor. Ancak burada şunu açıkça yazmak gerekiyor: 1908

devrimini Erzurum, Sivas, Selânik merkezli olarak başlayan ve hızla yayılan halk hareketlerinden ayrı değerlendirmemek gerekiyor. 1908 yükselen dalgaya İttihat ve Terakki'nin binmesiyle gerçekleşiyor. Hürriyet için dağa çıkan Niyazi ve En-ver beyler henüz Yüzbaşı rütbesini taşıyor. Abdülhamit Paşalarına kurşun sıkanlar, genç mülâzımlar (teğmenler) oluyor. Bu durumda Abdülhamit paşalarına iki yoldan birini seçmek kalıyor: kurşun veya çekilme! Böyle bir anlayış İttihat ve Terakkinin askeri şefleri dahil, Kemalist orduda devam edecek bir kaygının kaynağı haline geliyor. Şöyle ifade etmek mümkün:

Emir-Komuta zinciri içinde ve yüksek rütbeli komutanların bilgisi dahilinde olmadığı zaman ordunun politika yapması kendi içinde de tasfiyelere neden oluyor. Radikal halk hareketlerine ve ilerici düşüncelere eğilimli küçük rütbeli subaylar bu hareket ve eğilimlerin örgütleyici unsurları arasında yer alıyorlar. İttihat ve Terakki bu eğilimin temsilcisi olarak iktidarı almasına rağmen ordu içinde gelecek bir tasfiye hareketinin korkusunu taşıyor. 31 Mart hareketi bu korkunun üzerine geliyor. İstanbul'da bulunan İttihat ve Terakki'nin en seçkin birlikleri olan Avcı taburları isyan ediyor...

Süreç işliyor, 27 Mayıs, 12 Mart ve 12 Eylül dönemlerinde tasfiyeler oluyor. 12 Eylül'de 3000 subay, astsubay askeri öğrenci ordudan atılıyor. Emir-komuta zinciri dışında toplumsal hareketlilikten etkilenen çıkışlara izin verilmiyor. Kemalist ordu, İttihat ve Terakki deneyiminden yararlanıyor.

Anadolu ihtilalinin ilk günlerinden itibaren tüm askeri gelişmeleri kontrol etme çabaları bizzat Mustafa Kemal'in politikası haline geliyor. Bunun pekçok nedenleri var. Mustafa Kemal'in Samsun'a çıkışından önce halk savaşçılığı temeline göre askeri örgütlenmeler kuruluyor. Gerilla olarak adlandırılacak bu güçler askeri hiyerarşinin dışında gönüllü birlikler oluyor. Başlangıçta, Osmanlı ordusu içinde işgale yönelik tepkilerin dışında bu gerilla güçleri kendilerini halka kabul ettiriyor. Halk direnişini örgütleyen bu güçler 1.

Dünya savaşından yenik çıkmış ordunun halkta uyandırdığı güvensizlik ortamında Sultan kuvvetleri ve Emperyalistlere karşı koyuyor. Mustafa Kemal'in Samsun'a çıkış nedenlerinin başında bu askeri güce son vermek geliyor. Bazı kaynaklara göre, III. ordu müfettişi Mustafa Kemal, gerillayı ortadan kaldırma, silahlarını toplama, gerilla-halk bütünleşmesini sağlayan şuralara son verme görevi ile Samsun'a çıkıyor.

1917'nin etkilerine açık Anadolu topraklarında bu halk milisinin sınıfsal niteliği onu sola açık bir hale getiriyor. Örneğin, Erzurum'da bir halk hükümeti kurmak, erler arasında bazı girişimlerde bulunmak gibi sovyetizan hareketler ortaya çıkıyor. Bu gelişmeye cevap Kâzım Karabekir'den geliyor. "Bâkû'deki TKF'nin ülkemiz içinde Millet Meclisinin haberi olmadan küçük rütbelilerle ya da halk ile örgüt kurarak eyleme kalkışması felaket olur. Bütün gücümüzün sarfı ile herşeyin millet meclisince yukardan aşağı yapılmasını sağlamak görevimizdir" (3 Ağustos 1920) Mustafa Kemal, Kâzım Karabekir'in bu yönergesini tamamlıyor. Orduyu sol akımlara kapalı tutma ilkesini getiriyor ve bunu şöyle formüle ediyor. "Ordunun her vakitten çok büyük bir inzibat ile komutanların elinde bulunmasına son derece dikkat ve önem göstermelidir. Komünizm akımı nihayet ordunun en büyük komutanlarında kalmalıdır."

Komünizm akımı ordunun en büyük komutanlarında kahyor. M. Suphî ve arkadaşları Karadenizde öldürülüyor. Çerkez Ethem'in köylülerden oluşan gerilla birlikleri çökertiliyor. Resmi TKF ile sol faaliyetler Kemalîstlerin kontrolüne alınıyor. Fevzi-Ali Fuat-Kâzım Karabekir Paşalar, İsmet ve Refet Beyler bu partinin üyesi oluyorlar. Bastırmak ve yoketmek yeterli olmuyor, saptırarak kontrol etmekte Kemalîst Politikânın yasalarından biri haline geliyor. Kemalîst ordu fki temel konuda kaygı duyuyor: Bolşeviklik ve Gerilla. Bu kaygılar doğurduğu tepkiler zinciri ve Kemalîst Politikânın diğer gerekleri ile birlikte bazı politik ilkelerin kurulmasına yol açıyor.

Mustafa Kemal düzenli ve mülkiyet rejiminin hukuki gereklerini yerine getirmeye kararlı bir ordu kuruluşu gerçekleştirmeye çalışıyor. Bu durumda "Uç" birliklerinin tasfiyesi zorunlu oluyor. İsmet İnönü'ye göre, Mustafa Kemal bunu yaparken "belki bütün yaşamının en önemli bir savaşım devrini geçiriyor." (Ulus, 8 Mayıs 1968)

Paşalar İttihat ve Terakki'den kaynaklanan geleneğe son veriyorlar. Abdülhamid Paşalarını deviren "Uç" fedailerin yeni Bab-Ali baskınları yaratmalarını baştan önüyorlar. Herşey emir-komuta zincirinin kontrolüne alınıyor. Bu gelişme-

lere yol açan temel soruyu İnönü Mustafa Kemal'e soruyor. "Bu ülkeye egemen olan kimdir? Bunlar mı, biz miyiz?" (Ulus, 25.4.1968)

Soru böyle ortaya konulunca cevap gelmekte gecikmiyor. Hiyanet-i Vataniyye Yasası, Dernekler Yasasının hükümete kamu güvenliği ve devlet politikasını tehdit eden örgütleri kapatma yetkisi verecek biçimde değiştirilmesi, istiklâl mahkemelerinin kurulması, solu bastırma politikaları ile birlikte Kemalîstlerin siyasi tekelliklerini güçlendirmelerini sağlıyor. Bu siyasi tekellilik çerçevesinde Kemalîstler en çok orduya güven duydular. I. Meclisin 1/6'sı subaylardan oluşuyor. II. Mecliste hemen hemen ordu ve kolordu komutanlarının tamamı milletvekili olarak da görev yapıyor. Savunma, Ulaştırma, İçişleri Bakanları askerlerden seçiliyor. Askeri bir Cumhuriyet doğuyor. Ebed-Müddet iktidar partisi biçimlenmeye başlıyor. Emperyalistlere karşı verilen silahlı özgürlük mücadelesinden önce sol hareket ve akımlar bastırılıyor. Ordu politik hareketleri sınırıyor ve ittihatçı reformizmini de kendi denetimine alıyor.

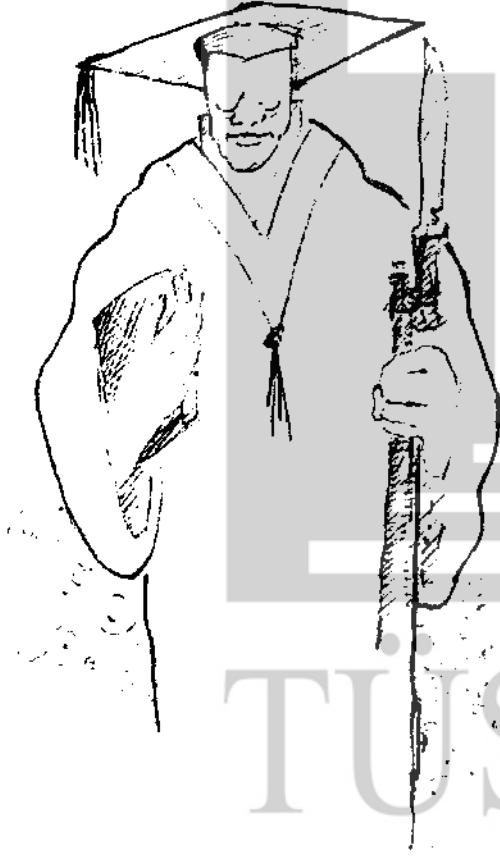
Bu arada Ulusçuluk, reformizm dahil tüm politik hareketlere sınır çizen bir askerilik ile iyice kaynaşmaya başlıyor. Ölçüsü olmayan iddialar tek soyluluğu esas alan ve "Ne mutlu Türküm diyene" anlayışında somutlanan bir ulusal devletin siyasi kültürüne damgasını vuruyor. Ulusçuluk ordu duyarlılıklarından en önemlisi oluyor. Bunun dış politikada son derece pratik uzantıları var. Kemalîstler mücadelenin ilk gününden itibaren batıdan kopmamaya özen gösteriyorlar. Kemalîst Politikaların tümü batıya dönük oluyor. Siyasi tekellilik anlayışlarında temel unsur; içeride sol akım ve örgütler tasfiye edilirken, özellikle Sovyetlerle ilişkilerin devletten-devlete yürütülmesi biçiminde formüle edilebilir. Kemalîst bağımsızlık ilkesine göre ülke içinde sol akımların etkisizliği ve enternasyonal platformdan kopukluğu Sovyetlerle iyi ilişkiler kurulmasının ön koşuludur. Yani Sovyet yardımı sol potansiyel üzerinde canlandırıcı bir etkiye neden olmamalı. Karar tekeli elinde tutan Kemalîstlerin izin verdiği ölçüler içinde solculuk yapılmalıdır. Solculuk herşeyden önce Ulusçu olmalıdır. (Kadro hareketi)

Kemalist yönetim geleneğinde bağımsızlık böyle anlaşılıyor. Solun siyasi karar tekeli etkileyerek süreçlerin dışında tutulması, enternasyonal platformdan uzak ve ulusçu olması "bağımsızlığın" güvencesi oluyor.

Kemalist duyarlıklar ordunun genç suyaclarını toplumsal hareketliliğin dışında tutmayı politika haline getiriyor. Kemalîst devrim üst düzey Osmanlı askeri bürokrasisine dayanıyor. Osmanlı

harbiye nazırı ve müsteşarı Fevzi Paşa ile İsmet Paşa Anadolu İhtilalinin öncüleri oluyorlar.

Yirminci kolordu komutanı Ali Fuat ve 15. kolordu komutanı Kâzım Karabekir, Paşa ünvanını taşıyorlar. Anadolu ihtilaline paşalar damgalarını vuruyor. 1908 meşrutiyetinin kahramanları, 27 Mayıs gerçeğe taşıyanlar, yüksek komuta kademesinin dışında genç subaylar oluyor. 27 Mayısçılar geleni iyi biliyorlar. Bir paşa arıyorlar, Cemal Gürseli buluyorlar. İsmet Paşa'nın desteğini almıyorlar. İsmet Paşa "Ben bu Albayları bilirim, birkez gelince gitmesini bilmezler" diyor. İsmet Paşa tarihi yaparken öğreniyor.

Genç subaylara güven duyamıyor. Orduyu kendisinin temsil ettiği inancını taşıyor. 27 Mayıs'ı yeterli görmüyor, seçim istiyor. Sonrası bir sürekliliğe işaret ediyor. Halk tesadüf olduğuna inanmıyor. Ordu her 10 yılda bir yönetime el koyuyor. 1989 veya 1990 da darbe olabilir mi sorusu basında soruluyor.

Bu soruya cevap vermek için anıları çok iyi okumak gerekiyor. Anılarda Muhsin Paşa, Celil Paşa kendilerini ve 12 Mart'ı anlatıyorlar. Celil Paşa anılarında 12 Mart öncesini kastederek şöyle diyor: "Silahlı kuvvetler mensuplarının o zamanki

durumunu şöyle değerlendirebilirim: Komuta kademesi, yani bizler,

- Radikal sola dönükler,
- Statükocular,
- Hiç bir şeye karışmayanlar."

Celil Paşa üst komuta kademesinde parlak bir kariyeri temsil ediyor. Kendi anlatımıyla iç Nato ve Cento karargahlarında, Kıbrıs üçlü karargahında çok önemli görevlerde bulunuyor. "Türkiye'de Genel Kurmay Başkanı ve M.S.B.'dan başka hiç kimsenin bilmeye, görmeye, el sürmeye yetkili olmayacağı" şartının koşulduğu en üstün gizlilik dereceli dosyaların proje subaylığını üstleniyor. Nato Forumlarında Genel kurmayı temsil ediyor. Bir devrim anayasasının hazırlık çalışmalarına katılıyor.

Uğur Mumcu'nun deyişiyle, tam bir "Kemalist subaydır." Atatürk'ün "tam bağımsızlık" ilkesi ile yoğrulan laik düşüncüyü vazgeçilmez bir inanç sayıyor. 12 Mart öncesi zinde kuvvetlerin liderlerinden oluyor. Radikal olduğu kabul ediliyor. "İlerici" Celil Paşa şöyle anıyor ve anlatıyor: "Ülkeyi 12 Eylül öncesi kanlı olayların getirdiği iç savaş uçurumunun kenarından çekip kurtaran, kaçınılmaz bir zorunluluk olduğu her sağduyu sahibi tarafından kabul ve teslim edilen ve daha ilk gününde hareketin etmenleri (amilleri) olan komutanların özgür iradeleri kullandıkları 12 Eylül hareketi deyimi ile adlandırılan askeri müdahale eylemi, yarın düzenleri bozulan çevreler tarafından, sırf silahlı kuvvetlerden kaynaklandığı için '12 Eylül olayı', '12 Eylül darbesi', '12 Eylül başkaldırısı' ya da '12 Eylül zorlaması' gibi tanımlamalarla nitelendirilmeye kalkılırsa hiç şaşmayalım."

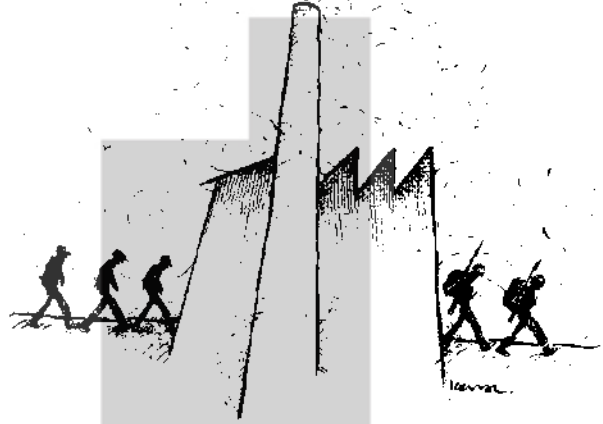
Biz hiç şaşırıyoruz. Şaşırın, Uğur Mumcu oluyor. Em.Tüm.Gen. Gürkan ve arkadaşlarına jakoben, devrimci, ilerici veya son ittihatçı güzellemelerinden istediğimizi yakıştırabileceğimizi söylüyor. Celil Paşa hazırlıklarını anlatırken "Sağ ve sol darbe olasılıklarına, koşullar kaçınılmaz kıldığında uygulanacak Atatürkçü, devrimci ve ilerici hayırhah, yurtsever bir müdahaleyi" öngördüklerini anlatıyor. 12 Martta Celil Paşa görevde olsaydı tarihin akışının başka şekilde gelişeceğini anlıyoruz, böylece.. Ancak bu mümkün olmuyor. ABD hava kuvvetleri komutanı Org. Ryan ABD'de bir kokteyl sırasında Muhsin Baturla konuşuyor. Batur anılarında yazıyor: "Benim onuruma verilen bir kokteylde orgeneral Ryan ile başbaşa olduğumuz sırada bana, Türkiye'deki olaylar hakkında bazı sorular sordu ve sözü getirip, -siz askerler, bir müdahalede bulunmanın tam zamanı olduğunu düşünmüyormusunuz? gibi bir niyet yoklamasında

bulundu. Ben de açık vermeyen bir mukabelede buldum." Hava Kuvvetleri komutanı Muhsin Batur, ABD Hava Kuvvetleri komutanının müdahale konusunda soru sormasını olağan karşılıyor ve açık vermemekle övünüyor. Sonlarını Celil Gürkan'dan aktarmakta yarar var: "Orgeneral Ryan'ın bu sorusu bize oldukça garip görünmüştü. ABD ünlü ve güçlü CIA örgütü ile kuşkusuz Türkiye'de ve Türk Silahlı Kuvvetleri içinde olup bitenlerden haberli idi. Ama Türk Hava Kuvvetleri komutanı ve silahlı kuvvetlerimiz içindeki etkinliklerin - ortak lideri- durumunda olan Orgeneral Batur'a imada bulunacak derecede bir askeri müdahale yapılmasına da istekli miydi?" ABD Hava Kuvvetleri Komutanının isteği -Tam bağımsızlıkçı- Celil Paşa için büyük önem taşıyor. Tarih bir geleneğe işaret ediyor. Jöntürkler yabancı elçiliklere 1908 devrimini haber veren bildiriler gönderiyorlar. 27 Mayıs Amerikanın bilgisi dahilinde gerçekleşiyor. 12 Eylül öncesinde Hava Kuvvetleri komutanı ABD'de bulunuyor. Çevik kuvvete bağlı 3000 asker Eylül'de Türkiye toprakları üzerinde tatbikat yapıyorlar. Bunların hiçbiri tesadüf değil. Tesadüf olmadığını Talat Turhan yazıyor. "Dönemin Genelkurmay başkanı Rüştü Erdelhan 1958'lerde İzmir'de SIX ATAF (Amerikan 6.ıncı taktik hava kuvvetleri) karargahında yapılan bir toplantıda Amerikan Generallerine - Bu memleket bizim değil, sizindir." diyor.

Talat Turhan'a göre: 12 Mart sonrası yasadışı bir dönem oluyor. 12 Mart uygulamalarının ve bu uygulamalarda kullanılan ilke ve kuralların ideologu CIA ajanı David Galula'dır. Turhan'ın çağdaş barbarlık dediği bu düzenlemelerde Kontr-gerillaya büyük iş düşüyor. Amerikan Kontr-gerilla okullarında yetiştirilen uzmanlar kendi deyimleriyle "esirleri" sorguluyor. Talat Turhan gerillayı önemli buluyor; "Kuşkusuz-gerilla harbi- tarihin derinliklerinden bu yana gelmiş ve günümüzde fevkalade önem kazanmış bir harp yöntemidir. Bu önemi derecesinde de, silahlı kuvvetlerin örgütlenmesinde dikkate alınmasından daha doğal bir şey düşünülemez. Kurtuluş savaşımızın ilk evresinin Gerilla Tipi Harekat'la başlatılmış olması açısından, Turhan bunları söylüyor.

Kontr-gerilla "Uç"ları tasfiyeye yöneliyor. Teknik sorgulama timleri veya Faik Türün'ün deyimleriyle Ebu (esas bilgi unsurları) polislin sınırlı bilgisiyyle "komünizm ve eylemlerini" sorgulamasının imkansız olması nedeniyle devreye giriyor. Ancak bu Ebu'lar her zaman uyumlu çalışma gösteremiyorlar. Ankara Merkez Komutanlığında görevli Ulaş Alb.Orhan Sümer, Komutanı Tevfik Türüng'ün yolsuzluklarını da belirttiği dilekçesin-

de, "Teknik sorgulamalarda" görevlendirildiğini beyan ediyor ve Talat Turhan bunu yazıyor. MIT'in hazırlık soruşturmasını yaptığı birçok davalar açılıyor. 3200 subay ordudan ihraç ediliyor. İktidarı Cuntalarla birlikte düşürmeye alışmış aydınlar düş kırıklığına uğruyor. Ancak 12 Marttan sonra ordudan kimse "Yön"çülerin beklediği şeyleri beklemiyor. İktidar arayışının yolları değişiyor.

15 Ağustos 1980 tarihli Newyork Times gazetesi, alarm zilleri çalıyor, şunları yazıyor. "Türkiye'deki durum, batı açısından bir kriz arz ediyor. Çareler araştıran batının, bu krizin daha fazla devam etmesine tahammülü yok. Çünkü Türkiye Nato'nun stratejik cephesi içinde... İran'ın kaybindan sonra Doğu ile Batı arasındaki tampon ülke."

Ancak bu yorumun öncesi var: 1978-1979'da yaşananlar var. Kahramanmaraş olayları, modern Türkiye tarihinin en kanlı sayfalarından biridir. Pekçok insan sivil faşist güçler tarafından katledildi. Tepkiler büyük oldu. İlk protesto Harp okulu sinema salonundan yükseldi. Harbiye faşistlerin katlettiği insanlar için saygı duruşunda bulundu.

Maraş olayları başka açıklıklar da getirdi. En önemlisini Yalçık Küçük, Türkiye Üzerine Tezler'in III. cildinde yazdı. Şöyle: "Maraş olaylarının incelenmesi, Ecevit hükümetinde İçişleri Bakanı Emekli Orgeneral İrfan Özaydınlı'nın bağlı olduğu hükümette, artık bir sıkıyönetim istemiyorsa, hükümetten ayrı olarak bir sıkıyönetim ilanını kolaylaştıracak ve zorlayacak biçimde hareket ettiğini ortaya çıkarıyor." Y. Küçük devam ediyor. "1978 yılının son ayına geliyorum, Maraş olayları var. 12 Eylül'e adım atılıyor. Ordu müdahalesi Maraş'a geç geliyor, eksik geliyor ve katliamın dışında kalıyor.", "Sıkıyönetim ilanını isteyenler, Maraş katliamı ile kendi yanlarında güçlü bir mantık bu-

luyorlar. Askeri mahkeme, Maraş katliamını, hükümet kuvvetlerinin yeterli olmamasına bağlıyor. Kesinlikle katılıyorum. Hükümet kuvvetleri miktar olarak pekçok yetersiz kalıyor. Ayrıca katliam alanına sevk edilen kuvvetler, saldırganlığa set çekmek yerine saldırganları ikna etmeyi bir yöntem olarak seçiyorlar. Hükümet kuvvetleri, saldırganları enterne etme veya tecrit yoluna gitme yerine evlerini bırakarak sığınacak bir yer arayan mazlumları, çok zaman araçlar içinde bile değil, kışlaya topluyorlar. Katliamın başında saldırganları enterne etme yoluna gidilmesini ölüm sayısını ve tahribatı azaltacağımı düşünüyorum."

Benzeri şeyleri başkalarında düşündüğü ortaya çıkıyor ve Y. Küçük üçüncü yol iddianamesinden aktarıyor: "Eylemden birgün önce İstanbul'da Hamza Yalçın, Ahmet Erdoğan, Osman Tiftikçi ve Rahmi Yıldırım'a biner adet tabanca dağıttığı ve o gece saat 01.00'de Ankara'ya hareket ettikleri, ertesi gün MHP binası, Misk binası ve Bahçelievler karakolunun tekrar istihbaratını yaptıkları, bu üç yerin birbirine yakın olduğu, adı geçen sanıklar dışında bu eylemlere kimlikleri tespit olunamayan 4-5 kişinin iştirak ettiği, saat 19.00 sıralarında belirtilen eylemlerin gerçekleştirildiği MHP binası ile MİSK binasına bomba atıldığı ve belirtilen karakolun tarandığı, sanıkların eylemlerden önce iki adet Murat marka taksi gaspedip, bu araçları kullandıkları" Bu eylemleri gerçekleştirenler üstteğmen rütbesiyle görev yapıyorlar. Mayıs 1981 başlarında MGK başkanı Orgeneral Evren, Time Dergisi'nin, "Müdahale etmeseydiniz, ne olurdu?" sorusunu cevaplandırıyor. Üç ihtimalden söz ediyor. "1) Bir iç harp olurdu.

2) Ya aşırı sağ veya aşırı sol iktidarı ele geçirebilirdi ve diyebilirim ki, daha kuvvetli olanı sol idi ve devlet mekanizmasına el koyardı veya

3) Türk silahlı kuvvetlerinin alt kademesindeki subaylardan gelen bir hareket olurdu."

12 Mart öncesinde Genel Kurmay başkanı Orgeneral Memduh Tağmaç'ta aynı şeyleri düşünüyor. Celil Paşa anılarında yazıyor. "Biz silahlı kuvveteri nasıl ayakta tutacağız? Onu düşünelim. İçimizde istihbaratçılar var. 1961-1962'den sonra işleri rayına oturtmak için 4 sene çalışıldı. 1968'den itibaren sapma başladı. Sapma bugün 1961-1962'deki duruma gelmeye başladı. Biz burada Türkiye'ye yayılan kıtalara nasıl hükmedebiliriz? Oturup arkadaşlarımızla bunu münakaşa edebilirsiniz, tahmin ederim." Genel Kurmay başkanı Emir-Komuta zincirinin işlerliğinden kuşku duyuyor. Bu kaygılarında haklı olduğu bazı gelişmelerle doğrulanmış oluyor. 1969 Aralık ayında 69 deniz subayı bir bildiri yayınlıyor. "Bağımsız Türkiye"

diyerek ölen Vedat Demircioğlu, Mehmet Cantekin, Battal Mehmetoğlu nu katledenlerin, sahipsiz bildikleri Devrimi köşebaşlarında yokedemeyeceklerini, Devrimciler ölse bile devrimlerin süreceğini anlatıyorlar. Bu bildiride tarih ve sürekliliğe işaret ediyor. Öncesinde 1960 larda Harbiye Ankara'da yürüyor...

1978 yılı Türkiye'nin siyasal yaşamında pekçok açıklığa işaret ediyor, önemli bir yıl oluyor.

MHP Genel Başkanı Em.Albay ve eski MBK üyesi Alparslan Türkeş "Yetki ve sorumluluğun askeri yönetime devredilmesini" istiyor. Amerikan büyük elçisi Y.Spain, Albay Türkeş için anılarında şunları yazıyor. "Gerçekten genel olarak, bize sıkıntı yaratacak ölçüde Pro-Amerikan-Amerikan taraftarı-" biliniyordu.

1978'de ilginç gelişmeler birbirini izliyor. Erbil Tuşalp olanlar için şunları yazıyor. "İçişleri bakanı İrfan Özaydınlı, Maraş'ta kan gövdeyi götürürken, Korgeneral İbrahim Şenocak'a soruyor. - Paşam eğer kuvvetlerimiz yetişmiyorsa, Sayın Başbakanı, Sayın Genelkurmay başkanını hemen arayıp yeniden kuvvet isteyeyim." Şenocak cevap veriyor. "Sayın Özaydınlı size saygım ve sevgim sonsuz ama, ben emirleri Genelkurmay Başkanından alırım." İnsanların vahşice öldürüldüğü bir ortamda İçişleri Bakanı, Genel Kurmay başkanına olayların durdurulması için öneri getirmiyor ama okullar daire başkanı Korgeneral Kenan Evren tarafından esasları hazırlanan Plan ve Program önerisiyle, harp okullarında eğitim süresi 1974 yılında 4 yıla çıkarılıyor. Harbiye öğrencilerinin araştırma yeteneklerini geliştirmek için seminer dersleri konuluyor. Faşizm ve Demokrasi, Nato ve Ulusal savunma, Türkiye'de sosyal güvenlik ve OYAK, Türkiye'de Gelir Dağılımı, Tekeller gibi konular öğrencilerin araştırma konuları oluyordu. Sonradan yargılanan bir genç teğmenin ifadesiyle "Yalnız bir yarıyılı boyunca, bugün benimsemekle suçlandığım Marksist öğretisi etüd edilmişti." (1. ordu ve Sıkıyönetim konutanlığı 2. numaralı Ask. Mah. Üçüncü yol davası, Rahmi Yıldırım'ın Savunması) Bunun açıklaması FM-33-5 Amerikan talimnamesinin TSK için çevirisi olan ST-33-5 adlı kitapta yer alıyor. Kitapta şunlar yazılıyor:

"Türk devletinin izlediği politika doğrultusunda uyum programlarının başarı ve başarısızlık derecesi saptanır. Kolej ve okullardaki gizli teşkilatlar araştırılır. Türk devletine karşı yönelen dersler ve teoriler eleştirilerek incelenir. Öğrencilerin bu tip derslere ve teorilere karşı tepkileri çözümlenir."

Böyle bir teknik işe yarıyor. Toplumsal hareketliliklerden etkilenenler saptanıyor. Meslekten çı-

karlıyor. Vatan haini ilan ediliyor. Yargılanıyor. Bu bir anlamda "Fetih" oluyordu. Yeri alanlar fethediliyor, "Uç"lar tasfiye ediliyor. Emir-Komuta zinciri işlerliğe kavuşuyor.

1981 yılı Erbil Tuşalp'ın deyimiyle "Eylül imparatorluğu"nun fetih yılıdır. ABD'ye 160 adet F-16 savaş uçağı alınması için başvuruluyor. F-16 görüşmelerini Hava Kuvvetleri Komutanı Tahsin Şahinkaya yönlendiriyor. F-16'ların satın alınması olayı "Türkiye, ABD ile ortaklaşa uçak sanayi kuruyor" biçiminde yansıtılıyor. F-16'ların "Türkiye'de üretim adımı altında ABD'den satın alınması, o günün fiatları ile 4,2 milyar dolar tutacak ve uçaklar 11 yılda montaj edilecektir. Burada asıl önemlisi ödemelerin off-set yöntemiyle yapılmasıdır. Yani General Dynamics ticari kârlılığı yüksek bazı ürünleri satın almak veya başka ülkelere pazarlamak için paravan şirketler kurarak, bazı şirketlerle ortaklık ilişkilerine girmiştir. General Dynamics firması, F.Almanya'daki ünlü Kimya firması Hoechst'ü kontrol altında tutuyor ve bu firma, paravan bir şirkete Bağfaşa %35 oranında ortak oluyor. Öte yandan General Dynamics kendine bağlı bir şirket olan Philips-Dodge aracılığıyla, Rize-Çayeli Bakır ve Çinko şirketinde %49 paya sahip oluyor. Gama adlı şirkette kuruluşun %6 payını alıyor.

Burada dikkate değer olan bu şirketlere önemli bazı şahsiyetlerin ve ailelerinin ortak olmasıdır. 12 Eylül bazılarını oldukça rahatlatıyor. Rahatlayanlar arasında Carter'de var. Bunu 1985 yılında Türkiye'yi ziyareti sırasında gazeteci Ufuk Güldemir'e söylüyor. Ancak ABD rahatlığını baştan garantiye alıyor. Spain açıklıyor. "Biz yeni yönetimi, yani Türk ordusunu, demokrasiye dönüş konusunda sıkboğaz etmiyoruz, etmekte istemiyoruz. Rejimin restorasyonu tamamen sizi ilgilendirir. Bunun yanında, Amerika ve Batı topluluğun çıkarlarını düşünmek zorundadır. Avrupa parlamentosu ve Avrupa Konseyi Türkiye'ye karşı bazı çıkışlar yapabilir. Bu çıkışların etkisi altında kalınarak, demokrasiye dönüş aceleye getirilmemelidir. Önemli olan varılacak sonuçtur." (Yeni Asır, 18 Haziran 1981)

ABD'nin istediğı sonuçları CIA uzmanı Wohltter öncesinde rapor haline getiriyor. Ufuk Güldemir Aktarıyor:

1) Körfezde yangın vardır: Doğu Anadolu bölgedeki en müsait itfaiyecidir.

2) Körfez ihtimalini mümkün olduğu kadar Nato kılıfı altına almak Türkiye'nin bu misyonu üstlenmesini kolaylaştırır.

3) SSCB'nin körfez bunalımını sömürmesini önlemek için Pakistan ve Türkiye'den oluşan

İslâm kuşağının birbirleriyle ve körfez ülkeleri ile Çin'le entegrasyonu teşvik edilmelidir.

4) İslâmiyetin yükselişi bir istikrarsızlık kaynağıdır. O halde bu hareket müttefiklerde kontrol altına alınmalı, düşmanlar da teşvik edilmelidir.

5) Türkiye'nin savunmasını güçlendirmek elzemdir. Çünkü bir bunalım halinde Türk ordusu, çevik kuvvetin tam kendisi olarak görev yapabilir.

Bu raporda belirtilenler sözde kalmıyor. Türk ve Pakistanlı komutanlar Doğu Suudi bölgesini savunacak birlikleri eğitiyor. Ziya-Ül Hak, 24 Kasım 1981'de Evren için şunları söylüyor. "Sanırım kendisi hayatta karşılaştığım en heyecan verici şahsiyettir. Mübalağa etmiyorum. General Evren tam dört yıldızlı bir generaldir. Bu yüzden kısa bir dönemde bu kadar başarılı olmuştur. O bir ilham kaynağıdır. Ülkesi için ve birde ülkenin yöneticisi için ilham kaynağıdır. Sevgisi ve samimiyeti ile kalbimi fethetti."

Övgüde sınır tanınmıyor. 1985 yılında Türkiye'ye gelen ABD eski başkanı Nixon, bir grup gazeteciye, "Cumhurbaşkanı Evren'in sadece kendi ülkesinin çıkarlarını düşünmeyecek kadar kıymetli bir devlet adamı olduğunu" söylüyor.

Amerika haklı çıkıyor. Egedeki komuta sorumluluk sahası sorunu unutuluyor. Ankara J. Spain'in deyişiyile Pentagonun karanlık adamlarıyla dolup taşıyor.

CIA ajanı Spain buna sınırlanıyor. Büyükelçiliğin devreden çıkarılarak, ilişkilerin askerlerin eliyle yürütülmesini eleştiriyor. Dışişleri devre dışı kalıyor, çoğu zaman önemli olamıyor. Göstergeleri var. Bir grup Türk subay ABD de Marland'da kimyevi savaş konusunda eğitim görüyor. Bu çerçevede MKE ile Suudi Arabistan ortaklaşa kimyevi madde üretimi için bir anlaşma imzalıyor.

Dışişleri sözcüsü Yalım Eralp'in bundan haberi olmadığını, Ufuk Güldemir yazıyor. Dışişleri Bakanlığına büyük bir önem atfeden tezleri yeniden tartışmak gereği ortaya çıkıyor. Dış ilişkiler askeri istihbarat kanallarından yürütülüyor. Sorular çoğalıyor ve başka yazıların konusu oluyor.

KAYNAKLAR:

Bamba Davası - Talat Turhan
12 Mart'a 5 Kala - Celil Gürkan
Türkiye Üzerine Tezler III - Y. Küçük
Eylül İmparatorluğu - Erbil Tuşalp
Çevik Kuvvet Gölgesinde Türkiye - Ufuk Güldemir

BUYURGANLIĞIN PEMBE'Sİ YOKTUR
Sema OKANÇAY

GELECEK SAYIMIZDA

POLONYA SORUNU VE ÇÖZÜME GÜVEN

Lokman POLAT

"Leh Walesa, koyu bir katolik, kapitalist restorasyon peşinde bir Amerikan adamıdır. Sosyalist bir düzeni, geriye ve kapitalizme çevirme projesi içindedir." Toplumsal Kurtuluş'ta yer alan sözler Polonyadaki "Dayanışma" sendikasının lideri Leh Walesa'nın gerçek niteliğini belirlemektedir. Böylesine bir niteliğe sahip bir kişinin başını çektiği bir hareket nasıl desteklenir? Nasıl "Dünya için bir umut" olarak gösterilir? Ama, Türkiye'de sol adına, sosyalizm adına Polonya'daki bu karşı devrimci hareketi destekleyenler, onun propagandasını yapanlar var. Ve bu burjuva solcularına göre "Polonya'daki bu hareketten sağlıklı bir sosyalizm çıkabilir."

İdeoloji ve politikasını soyut bir tepkicilik temeli üzerinde inşa edenlerin bu iddiası soyut bir iddiadır. Ve hiç bir maddi, bilimsel temeli olmayan bir belirlemedir. Leh Walesa'nın başını çektiği "Dayanışma" hareketinin hedefi Polonya'da "Sağlıklı bir sosyalizm" kurmak değildir. Onların asıl stratejik hedefi Polonya'daki sosyalizm kazanımlarını ortadan kaldırmak, katolik kilisesinin etkinliğini sağlamak, toplumu dejenere ederek, dincilik temelinde yozlaştırmak ve Polonya'yı batı emperyalizminin bir uydusu haline getirmektir.

Emperyalist-Kapitalist sistem sürekli olarak sosyalist ülkelere karşı yoğun bir ideolojik propaganda yürüterek bu ülkelerde iç huzursuzluklar yaratmak istemektedir. Emperyalist-Kapitalist sistem en modern teknik donanmış basın yayın organlarını ve kitle iletişim araçlarını seferber ederek sosyalist ülkelere karşı yoğun bir propaganda kampanyasını sürdürmektedir.

Emperyalist gerici güçler kendi emellerine ulaşmak için refah ve mutluluk dünyası olarak yutturmaya çalıştıkları "Hür Dünya" masalını sosyalist ülkelere karşı bir alternatif olarak göstermektedirler. Kokuşmuşluğun ve yozlaşmışlığın, baskı ve sömürünün dünyası olan bu "hür dünya" sosyalist dünyaya alternatif olamaz. Emperyalist-Kapitalist sistem ile sosyalist sistem arasındaki ideolojik, politik mücadele burjuva ideolojisi ile Marksist-Leninist ideoloji ve politika arasındaki

mücadeledir. Ve bu mücadele sürecinde yenilgiye uğrayacak olan güç de burjuvazi olacak.

Emperyalist-Kapitalist güçler bir yandan milyonlarca dolar döktürerek, değişik yollarla sosyalist ülkelerin içlerine ajanlarını sızdırarak, her türlü yıkıcı faaliyetlere girişerek yoğun bir şekilde propaganda ve karşı devrimci çalışmalarını sürdürürlerken, diğer yandanda bazı sosyalist ülkelerdeki iktidar partilerinin uygulamada meydana çıkan yanlış ve zaaflarından da yararlanmaktadır.

Bilindiği gibi 1980'lerde Polonya'da Emperyalizmin işbirlikçisi olan "Dayanışma" hareketi uluslararası gerici güçlerin maddi ve manevi desteğini alarak başlattığı olaylar ve vardırımlar boyutlarla Polonya uçurumuna eşliğine getirildi. Olayların bu boyutlara vardırılmasında bir yönüyle PBİP'in (Polonya Birleşik İşçi Partisi) izlediği yanlış ekonomi politikasının ve gevşekliğinin de payı vardı. PBİP'nin bu tutumu o dönemde SBKP tarafından Genel Sekreter L. Brejnev'in imzasıyla dostça eleştirildi.

Polonya'daki bu azgın karşı devrimci hareket bir anda varolmadı. Bu gerici hareketin dayandığı maddi bir zemin ve tarihsel bir geçmiş vardı. Bu da devrim öncesi Polonya'daki egemen sınıfların geliştirdiği "Rus" düşmanlığı ve dolayısıyla sosyalizm düşmanlığının oldukça etkin olmasıydı.

Daha sonraları Kızıl Ordu'nun Polonya'nın kurtuluşundaki büyük rolü, ülkenin ulusal ve toplumsal kurtuluşunun sosyalizme bağlı olduğu düşüncesinin gelişmesini olumlu yönde etkiledi ve geliştirdi, ama bu düşmanlığı tamamen ortadan kaldıramadı.

1948'lerde Polonya'daki devrimci, sosyalist, işçi partileri Polonya Birleşik İşçi Partisi halinde kaynaşarak demokratik halk devriminin kazanımlarının korunması, geliştirilmesi ve sosyalist inşa ya yönelmeye doğru önemli bir mesafe katettiler.

Polonya'da olayların 1980'lerde bu düzeye varmasına neden olarak sosyalizmin kuruluşunda karşılaşılan zorluklar, emperyalist gerici güçlerin Doğu Avrupa sosyalist ülkelerine, özellikle Çekos-

lovakya ve Macaristan'dan sonra Polonya'ya yönelik gerici çabaları bir yönüyle gösterilebilir.

Hiç kuşkusuz Emperyalist gerici güçlerin yalnız Doğu Avrupa sosyalist ülkelerine yönelik değil, yeryüzünde devrimci demokratik gelişmenin görüldüğü her alana yönelik gerici propagandaları, tertip ve provakasyonları olmuştur; olacaktır. Elbette dış gerici güçlerin bu oyun ve provakasyonları belirleyici olamaz ve bu durum sorunun özünü, temel nedenini belirlemez. Çünkü, eğer sorunun esas özü emperyalist gerici güçlerin sosyalist ülkelere yönelik gerici propagandaları, tertip ve provakasyonları olsaydı ve belirleyici bir rol oynasaydı o zaman ilk sosyalist devlet olan Sovyetler Birliği sosyalist inşayı başaramaz ve bugün de ileriye doğru gelişmesini sürdürmezdi. Yine ABD'nin burnunun dibinde Küba sosyalist kuruluşu başarıyla geliştiremezdi ve dahası, ulusal bağımsızlığını elde eden ülkeler, ulusal kurtuluşu toplumsal kurtuluşla bütünleştirip sosyalizm yolunda mesafe almazlardı. Kaldı ki sosyalist kuruluş sürecinde bir ömür tüketen Polonya'ya Sovyetler Birliği'nin sağladığı yardımlar bile, ekonomik dönüşümler alanında karşılaşılan zorlukların aşılması için küçümsenmeyecek bir olanak sağlıyordu. Oysa asıl sorun öz kaynakların ve sağlanan yardımların Marksizm-Leninizm ruhuna uygun bir biçimde değerlendirilmesi idi.

Demek ki Polonya'da hortlanan karşı devrimin nedeni bir yönüyle emperyalist-gerici güçlerin tertip ve provakasyonları iken, diğer yönüyle de asıl belirleyici olan PBIP'in hata ve zaafıdır. PBIP izlediği yanlış politika sonucunda parti ve devlet aygıtı içerisinde gelişen bürokrasiye göz yumulmuş, kitlelerle bağ kurmadaki gevşeklik ve süreç içerisinde Leninist örgüt ilkelerinin yozlaştırılması, Polonya'daki sosyalizm kazanımlarının önemli ölçüde sarsmasına zemin yaratmıştır. Bu durum ve gelişmelerin belli bir aşamasından sonra Polonya'nın emperyalist ülkelere borçlandırılması, tarım alanındaki kollektif işletmecilik yolunda atılan adımlardan vazgeçilerek, küçük üretim birimlerinin yaygınlaştırılmasına yönelmesi, partinin diri kadrolarına gelişme ve yükselme olanağının verilmeyişi ve adım adım parti yapısını çürüten, yavaş yavaş politik karar mekanizmasına yansıyan bir sağ oportünizm anlayışının varlığı Polonya'daki azgın karşı devrimci hortlatmanın ideolojik, politik ve örgütsel koşullarını yaratmıştır. Ve PBIP'nin tüm bu hata ve zaaflarından emperyalizm ve onun işbirlikçisi karşı devrimci "Dayanışma" hareketi faydalanmıştır.

Emperyalizmden güç ve destek alan "Dayanışma" hareketi PBIP'in hatalarından da faydalana-

rak büyük bir cüretle şu gerici talepleri kendine bayraklaştırarak karşı devrimci olayları yaratmıştır. 1- Parlemtentonun feshedilmesi ve 2- Partinin "Ruhani Liderliğe" teslimi.

Böylesine gerici taleplerle olaylar yaratıp, sosyalist bir ülkeyi nerdeyse uçurumun kenarına getiren hareketten nasıl olurda "Sağlıklı bir sosyalizm çıkabilir?"

Leh Walesa'nın başını çektiği "Dayanışma" hareketinin toplumun belli bir kesiminden destek görmesi, herhangi bir durumu değiştirmez; bir şey ifade etmez. Çünkü işçi sınıfı eğer sınıf bilincine varmışsa herşeydir. Sınıfsal bilincine varmamışsa hiçbirşeydir. Leh Walesa yandaşlarının hemen hemen tümü katolik kilisesine bağlı, anti-sosyalist gerici, yoz unsurlardır. Tabi ki bu unsurların bu nitelikte olmalarının başlıca nedeni partinin hata ve zaaflarından kaynaklanmaktadır.

Sosyalist PBIP'nin hatalarını, eksikliklerini görüp dostça eleştirmek, gerici güçlere karşı tedbir alması için onu uyarmak Enternasyonalist bir görevdir. Sosyalist PBIP'e, sosyalist düzene, karşı oyunlar tezgahlayan gerici güçleri desteklemek ayrı birşeydir.

Başta SBKP olmak üzere dünyadaki devrimci sosyalist güçlerin PBIP'e yönelik dost ve kardeşçe eleştiri ve uyarıları neticesinde Polonya Birleşik İşçi Partisi harekete geçmeyi ve karşı devrimi yenmeyi başarıp Polonya'ya uçurumun kenarından kurtarmıştır. Polonya'da karşı devrimin bastırılması emperyalizmin umutlarını ve beklentilerini suya düşürdü. PBIP geçmişte izlediği hatalı tutumunu değerlendirerek bundan sağlıklı dersler çıkarttı. Yazıyı Prof. Gencay Gürsoy'un şu sözleriyle sonuçlandıralım: "Sosyalist ülkelerde büyük boyutlu karşı devrim hareketlerini pek olası görmüyorum. Bu tehlikeyi göğüsleyecek sosyalist kadrolara ve işçi sınıfının nihai sağ duyusuna güveniyorum." Güvenmekte birleşiyorum.

NOTLAR

- (1) Toplumsal Kurtuluş, Sayı 14, Arka kapak
- (2) Görüş, Sayı 22, s. 32

**DEVİRİMİN DEĞERLERİ
VE 12 EYLÜL
M.Faruk AYDIN**

**MARKSİZM, İDEOLOJİLER VE
İSLAMİYET
Ali Can TAMER**

GELECEK SAYIMIZDA

Diyarbakır Cezaevinde yatmakta iken Eskişehir'e sürgün edilen PKK tutuklularından Fuat Kav - Hüsnü Altun - Sait Üçlü'den bir açıklama aldık. Bu açıklamayı yayımlıyoruz.

BASIN AÇIKLAMASI

Basına, Demokratik Kamuoyuna ve kendisine insanın diyen herkese.

22 Ekim'de Diyarbakır Cezaevi'nde arama bahanesiyle, cezaevinin içine 3 bin'den fazla asker, binlerce polis ve yüzlerce gardiyan girdi. Tüm Cezaevi sakinlerini havalandırmaya aldılar. Tünel bahanesiyle tüm koğuşları (özellikle 35. Koğuş) batyoz ve kazmalarla delik deşik ettiler, yıktılar. Genel Kurmay'ın denetim ve emirleriyle Kozakçıoğlu'nun kendisi operasyonu yönetti. Cezaevi'nin dışında binlerce polis ve asker çember oluşturdu. Cezaevine yakın mahalleler ev ev arandı, talan edildi. Cezaevi'nin içinde tüm eşyalarımız, iğneden buzdolabına, elbise ve kitabına, para ve saatine kadar talan edildi. Ya yağma edildi, ya da yükte hafif pahada ağır mallar alındı.

22 Ekim gündüz üçte başlayan operasyonda, gece 12'ye kadar tüm cezaevi havalandırmada tutuldu. Koğuşlar zorla dağıtıldı. Sürgün için 2-3 koğuşa toplatıldılar. Havalandırma ve yemek dahil tüm haklarımız elimizden alındı. Bunca uygulamadan sonra, biz tutukluların görüşme istemi bile kabul edilmedi. Bir gün içinde kararını kesinleştiren Genel Kurmay 23 Ekim akşamı saat 8'de yine binlerce asker ve polisi, cezaevi içine, binlercesini de dıştan cezaevini kordona almak için gönderdi. Tüm koğuşlarda listeler okuyarak, adam alıp sürgüne göndermek istediler. Sürgüne gönderilmek istenen hiçbir kimsenin davası bitmemiştir. Bir çoğu yeni tutukludur ve henüz iddianamesini bile almayan, mahkemeye bile çıkmayan insanlardır.

23 Ekim akşamı, akşam 8'de başlayan sürgün operasyonu, sabah saat 5'de bitti. Ama sürgüne gönderilen 120 tutukluyu almak bahanesiyle herkese akılalmaz işkenceler yapıldı. Hayri Kozakçıoğlu, cezaevi dışında operasyonu yönetirken, yardımcısı albay ve binbaşılar hem uygulamayı yapıyor, hem de fiilen işkence yapıyorlardı. En üstünden en alt görevliye kadar işkence yapmayan kesinlikle yoktur. Tutuklulardan işkenceye maruz kalmayan hiç kimse yoktur. Tutuklulardan sürgüne gönderilenler birer ceset durumuna getirilinceye kadar, elleri arkadan kelepçelenerek, ağızları bağlanarak, bu durumda işkence edilip, yerde sürüklenerek arabalara bindirildi. Jop, kallas, tekme, yumruk ve merdivenlerden atarak, alçakça küfür ve uygulamalarla hakaretler ile sürgüne gönderilenler, ayrıca arabalara elleri arkadan kelepçeli olduğu halde bir de zincire bağlanarak bindirildiler. Kimliğini idareye vermeyenlere (ki hiç kimse vermedi) adını söylemesi için özellikle işkence yapıldı.

Cezaevi'nde kalanlarda aynı uygulamalara maruz kaldı. Bayılınca, bağlanınca kadar tutukluları dövüp birbirinden ayırdılar. Sürgüne gönderilen, ölü vaziyette arabalara, cezaevinde kalanlarda dışarı getirilip ayıklandıktan sonra sürüklenerek koğuşlara götürüldüler.

Kısaca Türk devleti, kendi ordusu, ülkemizde gelişen mücadeleden duyduğu korku ve kinle saldırdı. PKK Davası tutuklularına Kürt olduğumuz ve insanca bir yaşam istediğimiz için saldırdılar. Sürgüne gönderilen ve cezaevi

vi'nde kalan tutuklulardan hiç kimse ayakta kalmadı, her taraf slogan, feryat sesleriyle çınladı. Elbiseleri parçalanmış, yüzleri ve vücutları morarmış, kan içindeki tutukluların, ayakta kalanlar operasyonu yöneten bizzat işkence yapan albaylar ve subaylar, asker, polis ve gardiyanlar idi. Tutukluların işyani yoktur ve hiçbir tutuklu "Kahrolsun işkence", "Ya insanca yaşam ya ölüm", "Sürgünlere son" ve benzerleri, insani istekleri dile getiren sloganlardan başka bir şey yapmamış, bu vahşete karşı tavırları direnmek olmuştur.

Bir kısım arkadaşımız (sayıları 20-30 olabilir) bilmediğimiz yerlere götürüldü. Bunların sürgün listesinde adları yoktu. Hayatlarından endişe ediyoruz ve işkence ile sorgulandıklarına inanıyoruz.

Biz sürgün edilen Kürt tutukluları: Ergani, Silvan, Çermik, Bismil ve Diyarbakır Belediyesi'nden alınan otobüslere doldurulduk. Yol boyunca asker ve polis haricinde özel timler (kontrgerille)'den "Güvenlik" için bizlerle geldiler. Malatya'yı geçinceye kadar, yollarda dağlara güvenlik için asker yerleştirilmişti.

Otobüslere bindirilen tutukluların hepsi yaralı idi. Her otobüste en az onar kişi ölüm tehlikesi geçirdi. Kaşı yarılan, burunları kırılan, kalp spazmı, nefes darlığı çekenlere doktor tedavisi yapılmayarak, ya bir hap verilerek, ya da yaraya bir pamuk koymakla yetinildi. Yol boyunca hiç kimsenin tedavisi ile ilgilenilmedi. Bayılma, kusma, acılar içinde kıvrınma istisnasız herkeste oldu. Bu durumda olduğumuz, kelepçeler ellerimizi kestiği ve sonuna kadar sıkıldığından, kan içinde bırakıldığı halde gevşetilmedi. İsteddiğimiz halde, yolda tedavi yapılmadı. Hiçbir kimseye tek bir lokma ekmece verilmediği gibi, tuvalet bile çıkartılmadık. Büyük küçük tuvalet ihtiyacımızı otobüsün içinde giderdik. Onca diretmeden sonra ancak biraz su verdiler.

Malatya'dan sonra Sakine Cansız, Cahide Şener ve diğer 4 bayan (birisini hamile) tutuklu konvoyumuzdan ayrıldı. Nereye gittiklerini bilmiyoruz. Otobüslere bindirilmeyen önce ve sonra işittığımız şey bayanların slogan ve iniltileri idi. Sevk edilen bayan arkadaşlarımızdan ikisinin henüz davaları bile açılmamış, durumlarından endişe ediyoruz.

Elazığ, Malatya, Kayseri ve bazı ara yerlerde mola verildi. Molalar asker ve subayların yemek ve ihtiyaç molalarıydı. Bizler slogan atarken subaylar "zafer gülücüklerini" bize yolluyorlardı ya da küfür ediyorlardı.

Bu şekilde 25 Ekim sabaha karşı Eskişehir Cezaevi'ne geldik.

Doktor muayenesinden geçmeden hiç bir ihtiyacımız karşılanmadan tecritlere alındık. Havalandırma bile bize yasak.

Hepimiz yaralı ve bitkiniz. Tecritlerdeyiz. Eskiden burada kalan arkadaşlarımızla görüştürülmüyoruz. Hiçbir sorununuzla ilgilenilmiyor, hiçbir insani muamele yapılmadığı gibi, devletin genel politikalarına maruz kalıyoruz. Açıkça bize, hayvanlara bile reva görülmeyen bir yaşam dayatılıyor. Çürümemiz, ölmemiz isteniyor.

Tüm ilerici insanlığa ve kendisine insanım diyen herkese!

Diyarbakır'da kalan, sürgüne gönderilen tüm tutukluların akıbetlerinden endişe duyuyoruz.

Bize yapılan bu vahşi uygulamaların nedeni tünel, şu ya da bu hukuki sorun değildir. Hukuki şeyler çözülmek isteniyorsa, hukuki yollarla çözülür. Ama T.C. kendi hukukunu bile tanımıyor. Bize siyasi tavrı ile yaklaşıyor. Halkımıza olan baskı politikasını bize uyguluyor, ya kendi kişiliğimizden uzaklaştırmak, ya da imha etmek, bize de bunu dayatıyor, uyguluyor.

Biz Kürt tutuklular olduğumuz için bu uygulamaları bize uyguluyor. T.C. Halkımıza karşı yürüttüğü "özel imha savaşını" savunmasız olan biz tutuklularada yaptı, yapıyor.

Diyarbakır Cezaevinde geçmişten günümüze kadar yapılanlar bilinmektedir. 9 Şubat direnişi ile Diyarbakır'da kazandığımız hakları devletin Cumhurbaşkanı, Başbakanı kendi ağızlarıyla teslim etmek zorunda kaldılar. Diyarbakırda kazanılan haklar ve gösterilen direniş tüm cezaevlerinin de kazanımı oldu. Diyarbakır Cezaevi tüm cezaevlerini harekete geçirdiği ve kamuoyunun haklı desteğini aldığı gibi, T.C. siyasal yenilgisini kendi yetkilileri ile itiraf etti.

Daha o günden beri artan kinleri ile bize yöneldiler. Kırk arkadaşımızı sürgüne daha 88 Mart'ında gönderilen 9 Mayıs'ta tüm kazanımlarımızı geri almak istediler. 50'nin üzerinde tutuklu "sevk" adı altında sürgüne gönderildiler. Aynı dönemde bize destek veren ailelerimize yöneldiler. 9 Şubat direnişinden bu yana baskıya ve tutuklamaya veya göçe zorlanmayan hiç bir tutuklu ailesi yoktur. Kurban Bayramı esnasındaki açık görüşte provokasyon yaratarak ailelerimizi de işkenceden geçirdiler. 200'ün üstünde aileyi gözaltına aldılar veya tutukladılar. Aynı dönemde Adalet Bakanlığının 1 AĞUSTOS GENELGESİNİ cezaevlerine dayattılar. Diğer cezaevlerinde de bulunan başta PKK'lılar olmak üzere tüm tutuklulara ya kısıtlama getirdiler, ya da başka cezaevlerine sürgün ederek dağıttılar.

Bunun temelinde devletin siyasal politikası vardır. Bunun günümüz hukukundaki ifadesi, tutuklulara dayatılan tamamen insanlık onuru ile bağdaşmayan kuralardan oluşan Adalet Bakanlığının 1 Ağustos genelgesidir.

BASINA ve DEMOKRATİK KAMUOYUNA

Devletin halkımıza ve bize yönelik politika ve uygulamaları "İMHA ETME" temelindedir. Tarihte, günümüzde ve gelecekte devletin halkımıza karşı ve en başta da savunmasız olduğumuz için bize karşı tavrı bu oldu ve olacaktır.

Biz bunları görüyor ve onların karakterlerini gördüğümüzden şaşırıyoruz. Bizim tavrımızda geçmişte, günümüzde ve gelecekte direniş oldu ve olacaktır. Siyasi ve insani kişiliğimizle bağdaşmayan hiç bir uygulama ve kısıtlamaya karşı sessiz kalmayacağız. Ya insanca yaşayacağız, ya da öleceğiz. Yüzlerce arkadaşımızın kanı ile kazanılan haklarımızı korumak için, gerekirse yüzlerce mezlimiz kendimizi feda etmekten çekinmeyeceğiz.

Devletin resmi makamlarının bize yönelik bu uygulamaları bizi şaşırtmıyor. Ama garibimize giden basının, kamuoyunun bize yapılanlara karşı sessiz kalması. Biz Kürt olduğumuz ve siyasal kimliğimizden dolayı res-

mi makamlar böyle yaklaşırlar, acaba resmi makamların şoven propagandasından etkilendiği için mi? "Demokratım", "İlericiyim" diyenler dahi bize yönelik uygulamalarda sessiz kalıyorlar.

Başka bir ülkede cereyan eden bir olay için fırtınalar kopartan basın neden sıra bize gelince sessiz kalıyor. Hatta resmi makamların aleti oluyor. Neden kendisine "İlerici, demokrat" diyenler desteklerini esirgiliyor. Bizlerin feryadı ve insani taleplerimizi göklere yükseltirler, bizler insanca bir yaşam için mücadele ediyoruz. Bize destek vermemek, bize yapılanlara karşı sessiz kalmak hangi insanlığa sığar, hangi vicdan rahat olur.

Hukukla, insan hakları ile ilgilendiğini söyleyen her Türk veya Türk aydını hukuki ve insani görevlerini yerine getirmiyorsa çatlak bir ses çıkarmadan öteye geçmiyorsa, Avrupa'dan gelen bir iki kişinin davasına binlerce gidiyorsa, gitmesin demiyoruz ama bize geldi mi sessiz kalıyorsa, kendisine nasıl, hukukçu ve insan hakları savunucusu diyebilir.

Kendi halkının ve çevresinin desteğini bizlere sunmayan, onlara bilgi vermeyen iç ve dış kamuoyuna aktarmayan, desteklerini sağlamayan, nasıl kamuoyunun vicdanına hitap edebilir, nasıl onların adına hareket edebilir.

En asgari insani görevlerini bile yapmayan, kim olursa olsun, bir insan olarak nasıl vicdanen müsterih olabilir. Her koyun kendi bacağından asılır, mantığı ile hareket edenin yarın sana sıra geldiğinde nasıl kendi dizini dövme hakkını bile kendinde bulabilir?

Biz, insanca bir yaşam için onurlu bir mücadele verdik, vereceğiz. İnsanlığın bize yüklediği görevleri ifa etmek için canımızı verdik. Daha da vereceğiz. İnsanlık onurumuzla işkenceleri yendik, yenceceğiz.

Yapılanlar sadece bize yönelik değildir. Okun sivri ucunda biziz, uygulama tüm cezaevlerine de ve insanlığa da yöneliktir.

Bu açıdan demokrat kamuoyunun, ilerici insanlığın, hukukçu, basın mensubu, kendisine "aydınım" diyen herkesin ve tüm cezaevlerinin gereken duyarlılığı göstermesini ve bize destek vermesini istiyoruz.

23 Ekim'den itibaren SÜRESİZ AÇLIK GREVİNE girdik. Eskişehir'de bizden önce kalan siyasi tutuklular uzun bir süredir açlık grevindeydiler.

Temel taleplerimiz, insani hiç bir özelliği olmayan "Adalet Bakanlığının" 1 AĞUSTOS GENELGESİNİN değiştirilmesidir. Bu değişmedikçe, bize yönelik uygulamalar durmadıkça, eylemimiz devam edecektir.

DOĞAN AVCIOĞLU ANILDI

Devrimci yazar ve araştırmacı 4 Kasım'da Büyük Ada'daki mezarında dostları tarafından anıldı. dostları Doğan Avcioğlu'nun mezarına pratikta çiçeği ve Moskova'dan Nazım Hikmet'in mezarından getirilen toprak koydular.

GÜNDEMDE İNMEYEN KONU: CEZAEVLERİ

Türkiye 1980 Eylül'ünden sonra Özel Tip Cezaevleriyle tanıştı. Özel Tip cezaevleri ve uygulamaları Türkiye'nin keşfettiği bir yöntem değildir. İsrail, işgal ettiği Filistin topraklarında esir aldığı Filistinlileri bu tip cezaevlerine kapatırken; ABD, Vietnam'da aynı uygulamayı yapıyordu.

Özel tip cezaevleri; yıllardır süren akıl almaz uygulamalarla yıpratamadığı, kişilikleriyle, yok edilmeyen iradeleriyle onurlarını koruyanların getirileceği son yerler.

Biraz düşünüldüğünde özel tip cezaevlerinin adına yaraşır biçimde özel ve son hizmet alanları olduğu gerçeği rahatlıkla görülecektir.

Kendisini her türlü maddi ve manevi saldırı araçlarıyla donattığı devlet, tutuklu ve hükümlülerin "İnsanca Yaşam" gibi sıradan istemlerini "terör"le bastırdı, bastırıyor.

1980 Eylül'ünden sonra, açlık grevlerinde, ölüm oruçlarında, iradeleriyle işkenceleri, işkenceleri ve teslimiyetleri protesto etmek için yaşamlarına son verenlerin anıları belleklerimizde taptaze dururken, Şubat 1988'de Mehmet Emin Yavuz'un ölümüyle birlikte biraz olsun hafifleyen devlet "terör"ü -görevini Oltan Sungurlu'dan devralan- Adalet Bakanı Mehmet Topaç'ın ilk icraatı olan "1 Ağustos Genelgesi" ile "doruk"a ulaştı.

Bize ulaşan son haberlere göre, açlık grevine katılanların sayısı 2000 sınırına dayandı. Cezaevlerindeki son durum ise şöyle:

Diyarbakır 1 No'lu Cezaevi'nde 270 kişinin katıldığı açlık grevi 31. gününü doldururken

ölüm orucundaki 18 kişinin eylemi 4. gününü doldurdu. Hastaneye kaldırılan Fuat Değer ve M. Ali Caphık'ın sağlık durumlarının ciddiyetini koruduğu bildiriliyor. Hastaneye kaldırılan Değer ve Caphık'ın sürekli kan kusukları halde tedaviyi kabul etmeyerek cezaevi revirine yatırıldıkları bildiriliyor.

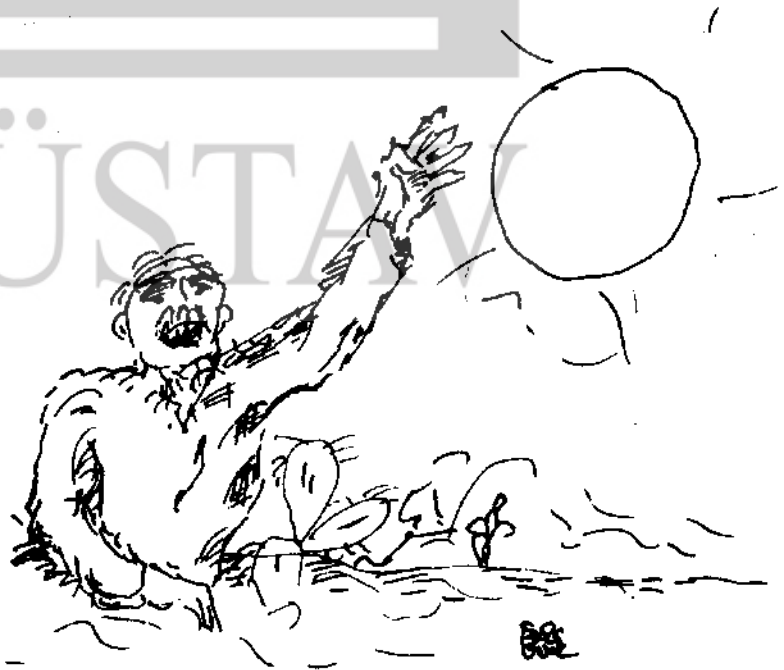
Diyarbakır 1 No'lu cezaevinden bir yetkili "hastalananların sayısının sürekli arttığını belirterek "Çoğu pestil gibi yatıyor" dedi. 19 gündür açlık grevinde bulunan tutuklu ve hükümlü yakınlarından, eylemlerini ölüm orucuna çeviren Sultan Aslan, Adil Esen, Sultan Kırmızıççek ve Sabriye Süzer'in de durumları ağırlaştı.

Eskişehir Özel Tip Cezaevinde

311 tutuklu ve hükümlünün açlık grevi 1. ayını doldurdu. Devlet Hastanesine mide kanaması, mide delinmesi, hipertansiyon ve şuur kaybı teşhisleriyle kaldırılan Nail Koç, Şerif Sinem, Hüseyin Ceylan, Remzi Kaya, Abdullah Bulduk, İsmail Kına, Ömer Kangal, Durak Soyaslan, Hasan Baran, Yusuf Dilber, Hamza Yavuz, Hıdır Sevindik, Hasan Cansız ve Mustafa Gezgör'ün tedavi kabul etmedikleri bildiriliyor.

Metris Cezaevinin boşaltılarak, siyasi tutuklu ve hükümlülerin Bayrampaşa Cezaevi'ne nakledilmesinden sonra başlattıkları açlık grevi 20. gününü doldurdu. Bayrampaşa cezaevinde açlık grevine katılanların sayısı 350.

İstanbul'da 1 Ağustos Genelgesi'nin kaldırılması ve cezaevlerinde insanca yaşam koşullarının sağlanması için Sultanahmet meydanında oturma eylemi yapanlardan 32'si gözaltına alındıktan sonra 12'si tutuklanarak cezaevine konuldu. Cağaloğlu

ndan Vilayet'e kadar yürümek isteyen 400 kadar öğrenciyi, polis zor kullanarak dağıttıktan sonra 6 öğrenciyi gözaltına aldı. Beş kişi serbest bırakılırken bir öğrenci tutuksuz yargılanmak üzere serbest bırakıldı.

Çanakkale cezaevindeki 271 siyasi tutuklu ve hükümlünün başlattığı açlık grevi 4. gününü doldurdu. Bir açıklama yapan Cumhuriyet Savcısı Ertem Türker, "214 tutuklu ve hükümlünün 2 gün daha eylem yapacaklarını, 20 PKK örgütü sanığının ise ölüm orucunu sürdüreceklerini bildirdiklerini" söyledi. Savcı Türker, Anadolu Ajansına yaptığı açıklamada ise, "Hükümlüler 48 saat içinde açlık grevine son vermezlerse, disiplin cezasına başvurucağız" dedi.

Malatya E Tipi Cezaevi'ndeki açlık grevi altıncı gününü doldurdu. Cezaevinde açlık grevinde bulunanların sayısı 138.

Nazilli cezaevindeki açlık grevi de 1. ayını doldurdu. 200 kişinin sürdürdüğü açlık grevinde sağlık durumu kötüleşen 20 kişi, tedavi kabul etmediği için cezaevine geri gönderildi. Sağlık durumu ciddi olan tutuklu ve hükümlülerin adları şöyle: Adil Yıldızhan, Zeki Bilgin, Hadi Doğan, Ferhat Sarıyel, Ahmet Bağcan, Necdet Emgilli, Mevlut Y...

şar Yüce, Ünal Çıldır, Hamit Gülebak, Mustafa Uzun, Cemal Gürsel ve Nezih Batur.

Ankara Merkez Kapalı Cezaevi'nde 9'u kadın 74 tutuklunun başlattıkları açlık grevi 7. gününde. Açlık grevindeki Hasan Kaymaz'ın mide kanaması geçirdiği, ancak tedavi için hastaneye kaldırılmadığı bildiriliyor.

Adana E Tipi Cezaevi'ndeki açlık grevi 15. gününü doldurdu. 33 siyasi tutuklu ve hükümlüden durumu kötüleşen Halil Kırık ve İsmail Türker'in tedavi kabul etmedikleri bildiriliyor.

Erzincan Cezaevi'nde 150 siyasi tutuklu ve hükümlü 15 Kasım'dan itibaren süresiz açlık grevine başladıklarını bildirdiler.

Ceyhan Özel Tip Cezaevi'nde 15 tutuklu ve hükümlünün 14 gündür sürdürdüğü açlık grevine katılanlar, Gaziantep cezaevinden sevk edilen 8 kişi ile 23'e yükseldi.

Amasya Cezaevinde 28 sol siyasi tutuklu ve hükümlü ile Buca Cezaevi'nde 4 kişinin 8 gün önce başlattıkları açlık grevi sürüyor.

Mamak askeri cezaevinde yatmakta olan Dev-Yol tutuklularından 65 kişi diğer cezaevlerini desteklemek amacıyla süresiz açlık grevine başladıklarını duyurdular.

Cezaevleri ve uygulamalar hakkında çok şey yazıldı, çizildi, söylendi. Bunları yeniden yazmak gereği duymuyorum Bunun yerine, cezaevlerinde verilen "İnsanca Yaşam" mücadelesinin terörle nasıl bastırıldığını yazmak gerekiyor.

Tutuklu ve hükümlülerin "İnsanca Yaşam" doğrultusundaki istemleri nelerdir? Bunlara açıklık getirmek gerekiyor. Ve bunları Ankara Merkez Kapalı Cezaevi'nden dergimize gönderilen basın açıklamasından aktarıyorum.

"... Gerek geçmişten beri de-

vam eden ve gerekse de 1 Ağustos genelgesinden dolayı gündeme gelen hak kısıntılarına, keyfi uygulamalara ve bunlardan da öte, politik kişiliğimize yönelik saldırılara bir son verilmesi gerekiyor. Bu doğrultuda taleplerimiz: Siyasi tutsaklık hakkımızın tanınması, 1 Ağustos genelgesinin kaldırılması, İnfaz Yasası'nın tutuklular lehine değiştirilmesi, her türden yasal yayının (kitap, dergi, gazete, vb.) bekletilmeksizin verilmesi Radyo-Teyy-Wolkmen yasasının kaldırılması, Açık ve Kapalı görüşlerde kısıtlamanın sona erdirilmesi, Kantinin zenginleştirilmesi ve ucuzlatılması, daktilo verilmesi, avukat görüş süresinin uzatılması, aramalarda koğuşun talan edilmeden aranması." Buna cevap olarak Mehmet Topaç'ın sözlerini aktarıyorum: "Özellikle anarşist ve terörist vasıflı hükümlülerin sorun yaratmak maksadıyla konu ettikleri tek tip elbiselerin model, renk ve kumaşlarında yenilik yapılarak değişik beden kalıplarında imalata geçilecek"

Tek tip giymeyen, işkencelere karşı direnen, onurunu ayaklar altına aldırılmayan tutuklu ve hükümlüler Adalet Bakanı Topaç'a göre "anarşist ve terörist" oluyor.

2000'e yakın insan yaşam mücadelesi verirken, açlık grevlerinde alınması gereken şekerli su ve tuz'un cezaevi idarelerince gasp edilmesinin adını Topaç'ın vermesi gerekiyor. Koğuşların basılıp, talan edildikten ve tutuklu ve hükümlülerin meydan da yağına çekildikten sonra rastgele ele geçirilen mahkumları sevk adı altında "sürgün"e gönderilmektedir. Günlerce süren açlık greviden sonra bitkin düşmüş tutuklu ve hükümlülerin "ring" denen posası çıkmış arabalara tıklım tıklım doldurulmasının ve günlerce süren yolculuğun adını ne koymalı?

nılan gazı inkar etti:- "Ticari ilişkilerin bozulacağından korkular. Şu anda İran ve Irak yeniden inşa edilecek, Türkiye de bundan payını alacak, tabiki in-

kar edecek." diye yanıtlayan C. Talabani; tarihin ilham verici gücüyle Vietnam zaferini anımsatarak, "hiç bir güç bizi yok edemez." inancında...

emekçilerinin kaynayan huzursuzluğunun üzerine geliyor. Deyim uygunsa dünyanın kırlarında çanların çaldığını haber veriyor.

DÜNYADA YÜRÜYÜŞ: SAVAŞAN ÜLKELER

Toplumsal Kurtuluş 15. sayısında "Dünyaya yeni bir aydınlık dalga geliyor." tesbiti yaptı. Savaş, bir anlamda bu aydınlık dalganın ön yüzü. Yoğunlaşan çelişkiler savaş mihverinde dönen bir küreyi andırıyor. Savaş, kürenin dönüş yönünü tayine namzet güçlerin hesaplaşmasından doğuyor. Toplumsal Kurtuluş'un aydınlık dalga tesbiti, yaygınlaşan başkaldırılara dayanıyor. Emperyalist dünyanın gittikçe tükenen çareleri, açığa çıkan talancı yüzü, sosyalist dünyanın yükselen adil kuvveti, ulusal ve sınıfsal kurtuluşu kamçılıyor. Ezilen ve sömürülen ulusların ve sınıfların uyanışı, bağımsızlık ruhu ile kucaklaşıyor. Savaşlar, bazı kereler de emperyalist dünyanın; dünyanın özgülleşmiş yerlerinden yürüyüşe çıkan bağımsızlık, ruhunu boğma eylemi oluyor. Bağımsızlık ruhu, toplumsal uyanışı kanatlandırabildiği ölçüde emperyalizmi canevinden vuruyor.

The Economist dergisi Mart sayısında, bugün dünyada savaşan ülkelerin bir katalogunu yayınladı. Ülkeler şunlar: Colombia, El Salvador, Guetemala, Etopya, Habeşistan, Batı Sahara, Mozambik, Güney Afrika, Sudan, Uganda, Afganistan, Burma, Hindistan, Laos, Filipinler, Sırlanka, Filistin...

Bu ülkeler, neredeyse dünya-

nın kırları denebilecek bir kuşağı oluşturuyor. Kuşak üzerindeki her radikal değişim, başta ABD olmak üzere batı metropol ülkelerinin sömürge çemberini giderek daraltıyor. Yani, menfaat ağının iplerindeki çürüme süreci kendisini yavaş yavaş dışa vuruyor. Bu, bir çok yerde, emperyalist güçleri doğrudan karşısına alarak değil, kukla rejimlerle savaşmak biçiminde ortaya çıkıyor. Elbette, metropoller at değiştirerek dalga kıran yedek seçeneklerini devreye sokmayı denememezlik etmezler. Aydınlık dalga, aşırı bir iyimserlik ürünü olarak değil, çifte handikap sezgisine dayalı, dünya-

Savaşların nedenini, "süper güçler" in varlığına bağlayan demode tez'in halkların haklı mücadelesini sapırtıcı, demoralize edici izleri artık biliniyor.(*). Gerek ulusal gerekse uluslararası ölçekte olayların sınıfsal özü böyle "süper"li teoriler üretmekle perdelenebiliyor. Silah tröstlerinin savaşı kışkırtıcı rol oynadıkları, hatta kimi zaman savaşları doğrudan tezgahladıkları da biliniyor. Ancak kukla rejimlerin ve uzantısı sivil-resmi güçlerin varlığından başka sebep aramak hayaletlerle savaşmayı yeğlemek oluyor.

1980'den bugüne dünyanın, çoğu Asya ve Afrika ülkesi olan, 25 dolayında ülkesinde süren savaş ya da iç savaşlarda yaklaşık 3,5 milyon insan yaşamını yitirdi. Sönen her yaşam, hiç kuşkusuz, tröstlerin kasasına para olarak akıyor. Sadece tröstlerin kasasına mı?..

Emekçilerin aydınlık dalgası da aynı kaynaktan beslenmiyor mu?..

Fiyatı 5000 TL. İsteme adresi: Konur Sokak 1/39, Ankara

EKİN DANIŞMANLIK
DÖNEM DAĞITIM

UMUT VE ÖFKE

ÖFKE, bugünkü düzenle temel ilişkidir.

UMUT, geleceği temsil ediyor.

MUTLAKA birlikte olmak zorundadır. Tek başına umut, Tophane tekkelerinde havasını fazla bulmuş bir müridin hareketsizliğini anlatıyor. Tek başına öfke, Asmalı Mescit'te saldıracak gölge bekleyen yeniçeri bozuntusunu hatırlatıyor. İki olumsuzluktan bir büyük enerjinin doğabilmesi için kesinlikle bir araya gelmeleri gerekiyor.

İRADA oluyor. Orta Çağ'da irade, istenç, ayrık ve bireysel'dir, kapitalizmin doğuş aşamasında yayılıyor ve kütesleşiyor. Tekelci devlette insan olarak kalabilmek için istenç ile donatılmak zorunluluğu ortaya çıkıyor.

İNSANIN mutlak ve çağdan çağa değişmeyen bir tanımı bulunmuyor. Bugün insanı yeniden tanımlamak gereği var. Klasik kitaplarda yazıldığından daha çok istenç taşıyan ve daha fazla ütopyası olan bir insanın filizleri görülüyor. Daha çok istenç ve daha fazla ütopya, çağın zorlamaları karşısında insan olarak kalabilmek ve gelişebilmek dürtüsünden çıkıyor.

TEKELCİ devletin ahtapot kolları, burjuvazinin çocukluk döneminde büyüyen Aydınlanma Çağı'nda olgunlaşan ve Devrimler Çağı On Dokuzuncu Yüzyıl'da en mükemmel örneklerini veren insanı boğuyor ve Orta Çağ sürüsüne dönüştürüyor. Yirminci Yüzyıl'da, tekellerin her gün binlerce insanı boğup ahtapot kollarına ekledikleri bir dönemde insan ancak devrimci olarak kalabiliyor. Yirminci Yüzyıl'da insan, ya tekellerin ahtapot kollarına eklenmek ya da devrimci olmak seçeneklerinden birisini seçmek zorunda kalıyor. Bu dönemde sıradan insan olarak kalabilme şansı tükeniyor. Ya ahtapot boğumlarından birisi olunacak ya da öfkeli umut olarak yaşanacak; yaşamının mücadele etmek anlamına gelişi de buradan kaynaklanıyor.

TKP, umut oldu ve öfkeyi tanımadı.

THKP, öfke oldu ve umudu bilmedi.

"YAŞAMAK direniştir." bu ise artık eskidi. Artık yaşamak, direnmek değil mücadele etmektir ve yeni bir düzen için mücadele etmektir. Yaşamak artık tekelci düzene öfke duymak ve geleceğe umutla bağlanmaktır; yaşamak mücadele demektir. Yaşamak, mücadele ederken yeni insana dönüşebilmektir. Umutlu ve öfkeli, hep gerçeği tartan ve bıçak gibi bakan, bir yer altı mağarasında gökten sarkan buz ışınları gibi sözleri olan yeni insan, mücadelenin ham maddesinde yaşıyor. Yeni insan maddesi, mücadeleyi bekliyor.

ZULÜM, yalnızca vücutları değil asıl kafaları hapsediyor. Ölenler geri gelmiyor, ancak insan çoğalıyor. Hitler asıl tahribatını ise çoğalan ve yeni gelen insanın kafasını geriye çekerek gösteriyor. Hitler, sadece milyonların kanını emmedi ve belki çok daha önemlisi kanını emmediği yeni milyonların beynini yedi. Hitler ile birlikte artık insanlığın çok büyük bir bölümü sosyalizm umudunu yitirdi ve burjuva düzenin kırıntılarına razı oldu. Bunu reddetmek gerekiyor.

İNSAN, niteldir ve hapiste ve daldı bir tek insan bulursa da bu dünyayı sarsmanın gerekçesidir. Ancak mücadelenin tümünü hapislere ayırmak, hapisçilerin istediklerini yapmaktır. Gardiyanlar yalnızca "suçlu" olduklarını düşündüklerini cezalandırmak için ortaya çıkmıyorlar, aynı zamanda kafaları suçla doldurmak ve temel gündemi icat ettikleri suç çerçevesine oturtmak için var oluyorlar.

EYLÜLİZM, unutulamaz ve unutulmamalıdır. Fakat artık mücadele sosyalizmi kurma eksenine oturmalıdır. Artık insanın birinci gündem maddesinin sosyalizm olduğu günler gelmiştir, zamanı ve zamanlarını kaçırmaya mahkum insanların peşine takılmamak gerekiyor.

ASIL mahkumlar, zamanlarını doldurmaya ve zamanı kaçırmaya mahkum olanlardır. Bunlar hem çoğalıyorlar ve hem de ortadan kayboluyorlar. Çoğalmalarıyla ortadan kaybolmaları aynı anda gerçekleşiyor, çünkü çoğalırken kayboluyorlar. Çünkü bunların çoğaldıkları ancak tekellerin ahtapot kollarının boğumlarını artırırken görülüyor ve görülür görülmez de yok oluyorlar.

ZAMAN, açık devrimci partiyi zorluyor. Geleceğe umut ve tekelci düzene öfke, açık devrimci bir çıkışı zorluyor. Riski var ve artık belli oluyor. Ne yapılabileceği tartışılabilir, teorik, politik ve ideolojik cepelerde mücadele açık ve devrimci bir tutumla yapılmalıdır. Açık devrimci partinin yapacağı teorik, politik ve ideolojik mücadele, umudu içeren ve öfkeyi yansıtan bir yaratıcılık mücadelesi olmalıdır, devrimci sürecin tüm öge ve yapılarını ilgilendiriyor. Kim nerede ne yaparsa yapsın, bir başka yerde teorik ve ideolojik öfke kendisini umut dolu bir devrimci kanala akıtmadığı takdirde, bunların hiç birisinin en küçük bir başarı şansı bulunmuyor.

SOSYALİZMİ şaşmaz hedef kabul etmek durumunda olan açık devrimci parti zamanla yarıyor.